

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ.2562 นับเป็นครั้งแรกที่ทั่วโลกรู้จักกับโรคระบาดใหม่ที่ชื่อว่า “โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019” โดยมีจุดเริ่มต้นมาจากประเทศจีนที่ได้พบผู้ติดเชื้อครั้งแรกที่เมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ หลังจากนั้นการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือไวรัสโควิดได้แพร่กระจายออกไปเป็นวงกว้างทั่วโลก เนื่องจากไวรัสตัวนี้แพร่กระจายจากคนสู่คน ผ่านการ ไอ จาม หรือสัมผัสกับสารคัดหลั่งของผู้ป่วยจึงเป็นสาเหตุทำให้เกิดการติดเชื้อเกิดขึ้นได้ง่ายและรวดเร็ว รวมถึงเมื่อติดเชื้อแล้วผู้ป่วยจะมีการปอดอักเสบรุนแรงจนถึงขั้นเสียชีวิตได้ทำให้มีผู้เสียชีวิตทั่วโลกเป็นจำนวนมาก

โดยในส่วนของประเทศไทย กระทรวงสาธารณสุขได้ประกาศ เมื่อวันที่ 12 มกราคม พ.ศ.2563 ว่าพบนักท่องเที่ยวหญิงวัย 61 ปี สัญชาติจีน ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ที่เมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน เดินทางถึงท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ เมื่อวันที่ 3 มกราคม พ.ศ. 2563 ติดเชื้อโควิด-19 นับว่าเป็นการพบผู้ติดเชื้อคนแรกในประเทศไทย (ข่าวไทยพีบีเอส.ออนไลน์.สืบค้นวันที่ 20 พฤศจิกายน 2564) โดยสถานการณ์การระบาดของในประเทศไทยในปัจจุบันถือเป็นระลอกที่ 3 แล้ว ซึ่งข้อมูลของกระทรวงสาธารณสุข ณ วันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2564 พบจำนวนผู้ติดเชื้อในประเทศไทยสะสม 2,071,009 คน และมีผู้เสียชีวิตสะสม 20,436 คน (กระทรวงสาธารณสุข.ออนไลน์.สืบค้นวันที่ 20 พฤศจิกายน 2564)

จากสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในประเทศไทยที่ผ่านมาได้ส่งผลกระทบต่อทุกโครงสร้างของสังคม ซึ่งนอกจากด้านการแพทย์และสาธารณสุขที่บุคลากรทางการแพทย์ต้องทำงานอย่างหนักเพื่อรักษาผู้ป่วยที่มีทุกวันอย่างต่อเนื่องแล้ว ด้านการศึกษาที่ได้รับผลกระทบด้วยเช่นกัน เนื่องจากสถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนรูปแบบปกติในห้องเรียนถือเป็นความเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของโรค ทำให้หน่วยงานต้นสังกัดอย่างกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ออกแนวทางเพื่อป้องกันและควบคุมโรคระบาด โดยกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้ออกประกาศกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เรื่องมาตรการและการเฝ้าระวังการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ฉบับที่ 11 ประกาศ ณ วันที่ 17 เมษายน 2564 ให้สถาบันอุดมศึกษาจัดการจัดการเรียนการสอนในสถานที่ รวมทั้งการสอบ การฝึกอบรม หรือกิจกรรมใดๆ โดยให้จัดการเรียนการสอนเป็นแบบออนไลน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาของจังหวัดเพชรบูรณ์ต้องปฏิบัติตามนโยบายของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม จึงได้มีประกาศมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ เรื่องการจัดการเรียนการสอนและการสอบภายใต้สถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ด้วยมาตรการเข้มงวดสูงสุด สำหรับภาคการศึกษา 1/2564 ที่ระบุว่า การจัดการเรียนการสอนและการสอบ ภาคเรียนที่ 1/2564 ให้อาจารย์ผู้สอนที่มีรายวิชารับผิดชอบดำเนินการจัดการเรียนการสอนและการสอบแบบออนไลน์ทุกรายวิชาและใช้ระบบการมอบหมายงานแก่นักศึกษา ประกาศ ณ วันที่ 8 กรกฎาคม 2564 และประกาศประกาศมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ เรื่องการจัดการเรียนการสอนและการสอบภายใต้สถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สำหรับภาคการศึกษา 2/2564 ที่ระบุ

เช่นเดียวกันว่า ในภาคเรียนที่ 2/2564 ให้ใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเป็นแบบออนไลน์ ประกาศ ณ วันที่ 6 ตุลาคม 2564 ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ยังมีมาตรการลดภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของนักศึกษาในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ตามมติคณะรัฐมนตรี ด้วยการลดค่าเล่าเรียนและค่าธรรมเนียมการศึกษา ร้อยละ 50 (มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. ออนไลน์.สืบค้นวันที่ 20 พฤศจิกายน 2564)

โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ เปิดการเรียนการสอนทั้งหมด 5 คณะ ได้แก่ คณะครุศาสตร์, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, คณะเทคโนโลยีการเกษตรและเทคโนโลยีอุตสาหกรรม, คณะวิทยาการจัดการ และมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีหลักสูตรระดับปริญญาตรีที่เปิดการเรียนการสอนทั้งหมด 10 หลักสูตร ได้แก่ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ (ศิลปศาสตรบัณฑิต), สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ (ศิลปศาสตรบัณฑิต), สาขาวิชาภาษาจีน (ศิลปศาสตรบัณฑิต), สาขาวิชาศิลปกรรม (ศิลปศาสตรบัณฑิต), สาขาวิชานาฏศิลป์และศิลปะการแสดง (ศิลปศาสตรบัณฑิต), สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ (ครุศาสตรบัณฑิต) (หลักสูตรใหม่ปี 2564), สาขาวิชาพัฒนาสังคม (ศิลปศาสตรบัณฑิต), สาขาวิชานิติศาสตร์ (นิติศาสตรบัณฑิต), สาขาวิชารัฐศาสตร์ (รัฐศาสตรบัณฑิต) และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต) (มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. ออนไลน์.สืบค้นวันที่ 20 พฤศจิกายน 2564)

ปีการศึกษา 2564 นับเป็นปีการศึกษาแรกที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์จัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ ซึ่งการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์นั้นองค์ประกอบที่สำคัญคือ อุปกรณ์เพื่อการเรียนรู้ อย่างโทรศัพท์มือถือหรือคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ตและสถานที่ที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน อย่างไรก็ตามปฏิเสธไม่ได้ว่าผู้เรียนทุกคนไม่ได้มีความพร้อมที่เท่าเทียมกัน ดังนั้นการเรียนออนไลน์จึงอาจส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพของผู้เรียนได้ ประกอบกับการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ตลอดภาคการศึกษาในประเทศไทยเพิ่งเกิดขึ้นครั้งแรก ความพร้อมของตัวบุคคล การปรับตัว บริบททางเศรษฐกิจและสังคมล้วนส่งผลต่อผู้สอนและผู้เรียนทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวนักศึกษาที่มีฐานะและข้อจำกัดที่แตกต่างกันทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพ จากสถานการณ์ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนเล็งเห็นถึงความสำคัญของประสิทธิผลการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ จึงทำการศึกษาวิจัยเพื่อสะท้อนความคิดเห็นจากนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ที่เป็นผู้เรียนภายใต้รูปแบบออนไลน์ว่ามีประสบการณ์ ความคิดเห็น หรือปัญหาจากการเรียนออนไลน์ที่ผ่านมาอย่างไรบ้าง รวมถึงการปรับตัวของนักศึกษาภายใต้การเรียนรูปแบบออนไลน์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงการเรียนออนไลน์ให้ตอบโจทย์ได้ตรงตามความต้องการของผู้เรียนเพื่อผลสัมฤทธิ์ที่ดีของการเรียนรู้ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

1.2.2 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับการวิเคราะห์ตีความข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูล คือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จำนวน 20 คน เกี่ยวกับความคิดเห็นการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.4.1 การเรียนการสอนออนไลน์ หมายถึง การศึกษาเรียนรู้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ผู้เรียนและผู้สอนสามารถใช้งานได้ทั้งโทรศัพท์มือถือและคอมพิวเตอร์ เช่น Google Meet, Zoom Meeting และ Microsoft Teams เป็นต้น การศึกษาเรียนรู้ออนไลน์ประกอบไปด้วย ข้อความ รูปภาพ เสียง วิดีโอ และสื่อมัลติมีเดียอื่นๆ โดยที่ผู้สอนและผู้เรียนสามารถสื่อสาร ปรีक्षा และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้

1.4.2 โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) หมายถึง โรคทางเดินหายใจที่เกิดมาจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา (SARS-CoV-2) โดยติดต่อผ่านระบบทางเดินหายใจ ผ่านละอองจากการไอ น้ำมูกและน้ำลาย เมื่อมีการสัมผัสกับสารคัดหลั่งของผู้ป่วยที่ไอหรือจาม ผ่านการขี้ตา สัมผัสใบหน้า และปาก

1.4.3 การแพร่ระบาด หมายถึง การที่บุคคลที่ติดเชื้อทำให้มีการแพร่ระบาดของเชื้อจากคนสู่บุคคลอื่นจำนวนมาก

1.4.4 นักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ หมายถึง นักศึกษาที่กำลังศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ประจำปีการศึกษา 2564

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ได้ข้อมูลด้านความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ซึ่งจะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาในอนาคตต่อไป

1.5.2 อาจารย์ผู้สอนและผู้บริหารของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์สามารถนำข้อมูลไปปรับปรุงการปฏิบัติงานเพื่อให้มีประสิทธิภาพต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่องภาพสะท้อนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้ทำการค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ โดยมีประเด็นรายละเอียดดังนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัว
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ
- 2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.4 กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัว

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ทุกประเทศทั่วโลกเผชิญอยู่ได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตแทบทุกด้านของมนุษย์ ทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การทำงาน รวมถึงการศึกษาที่ผู้สอนและผู้เรียนต้องปรับตัวเพื่อการเรียนรูปแบบใหม่ที่ป้องกันการติดเชื้อและยับยั้งการแพร่ระบาดของโรค คือ การเรียนในรูปแบบออนไลน์ตลอดปีการศึกษา 2564 การเรียนออนไลน์เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ผู้สอนและผู้เรียนไม่ได้อยู่รวมตัวกันในห้องเรียน เป็นการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ผู้เรียนและผู้สอนสามารถใช้งานได้ทั้งโทรศัพท์มือถือและคอมพิวเตอร์ เช่น Google Meet, Zoom Meeting และ Microsoft Teams เป็นต้น การเรียนออนไลน์จึงถือเป็นรูปแบบการศึกษาเรียนรู้ที่ใหม่ของไทย ดังนั้นผู้เรียนและผู้สอน รวมถึงหน่วยงานการศึกษาทุกภาคส่วนจึงต้องมีการปรับตัวเพื่อให้การศึกษาเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

2.1.1 ความหมายของการปรับตัว

ดาร์วิน (Darwin) เป็นผู้เริ่มใช้คำว่า “การปรับตัว” (Adaptation) ในทฤษฎีว่าด้วยการวิวัฒนาการใน ค.ศ. 1859 โดยได้สรุปความคิดว่าสิ่งมีชีวิตที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของโลกที่เต็มไปด้วยภัยอันตรายใดเท่านั้นที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้ ต่อมานักจิตวิทยาได้นำคำว่าปรับตัวมาใช้ในความหมายทางจิตวิทยาโดยเปลี่ยนมาใช้คำว่า Adjustment ในการศึกษาและเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์จำเป็นต้องศึกษาทั้งในแง่ชีววิทยาและจิตวิทยา ในแง่ชีววิทยา ได้แก่ การปรับตัวให้เป็นไปตามความต้องการของร่างกาย ส่วนในแง่ของจิตวิทยา หมายถึง การปรับตัวให้เป็นไปตามความต้องการของจิตใจ (นิรนาถ ธาตุไชย, 2559)

โดยวราภรณ์ ตระกูลสุชาติ (2545) ได้กล่าวเพิ่มเติมไว้เกี่ยวกับความหมายของการปรับตัวทางชีววิทยาว่า หมายถึง การที่สิ่งมีชีวิตสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวซึ่งเต็มไปด้วยอันตรายและสิ่งมีชีวิตนั้นๆสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ต่อมานักจิตวิทยาได้นำแนวคิดการปรับตัวทางชีววิทยามาประยุกต์ใช้ โดยให้ความหมายของการปรับตัวว่า หมายถึง กระบวนการที่บุคคลใช้ความพยายามในการปรับตนเองเมื่อต้องเผชิญกับสภาพปัญหาความอึดอัดใจ ความคับข้องใจ ความเครียด ความทุกข์ใจ ความวิตกกังวลต่างๆ ฯลฯ จนเป็นสภาพที่บุคคลนั้นๆสามารถอยู่ในสภาพแวดล้อมหรือปัญหานั้นได้

ส่วนความหมายการปรับตัวในแง่จิตวิทยา นิภา นิธยาน (2530) ได้รวบรวมความหมายจากนักจิตวิทยาต่างประเทศไว้หลากหลาย ดังนี้

Malm and Jamison (1952) ให้นิยามความหมายว่า การปรับตัวหมายถึง วิธีการปรับตัวของบุคคลที่เป็นไปตามความต้องการของตัวเองในสภาพแวดล้อม ซึ่งบางครั้งส่งเสริม บางครั้งขัดขวาง และบางครั้งสร้างความทุกข์ให้แก่บุคคล กระบวนการปรับตัวนี้เกิดจากความจริงที่ว่า มนุษย์ทุกคนมีความต้องการและสามารถใช้วิธีการแบบต่างๆ ในการดำเนินชีวิตเพื่อให้บรรลุความต้องการนั้นๆ ในสภาวะแวดล้อมที่ปกติหรือไม่ปกติ

ในขณะที่ Arkoff (1968) อธิบายการปรับตัวว่า หมายถึง การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งปฏิสัมพันธ์นี้มีนัยยะถึงอิทธิพลร่วมของสิ่งแวดล้อมซึ่งรวมทุกสิ่งทุกอย่างภายในตัวบุคคลที่เกี่ยวข้อง การปรับตัวเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นสองทาง คือ มนุษย์มีอิทธิพลต่อสภาพแวดล้อมเช่นเดียวกับการที่มนุษย์ได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม

สำหรับ Lazarus (1969) การปรับตัวประกอบขึ้นด้วยกระบวนการหรือวิธีการหลายประการทางจิต ซึ่งมนุษย์ใช้ในการเผชิญข้อเรียกร้องหรือแรงผลักดันภายนอกที่เกิดจากสภาพแวดล้อมและสังคม และแรงผลักดันภายในที่เกิดจากสภาพทางสรีระในร่างกายและประสบการณ์ทางสังคมที่ได้เรียนรู้ในอดีต

Gibson (1973 อ้างถึงใน จิตอาเรีย ยินยง, 2556) อธิบายว่าการปรับตัว หมายถึง ภาวะของความสัมพันธ์ที่กลมกลืนกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งบุคคลจะได้รับการตอบสนองทั้งกายและสังคมอย่างพึงพอใจ การที่บุคคลสามารถปรับตัวได้นั้นสะท้อนถึงความปกติ ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลนั้นไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้หรือปรับตัวได้ไม่ดี จะทำให้บุคคลนั้นดำเนินชีวิตด้วยความทุกข์ และเผชิญกับปัญหาไม่ได้

ไม่เพียงแค่นั้น วนิดา นาคีสังข์ (2564) ได้รวบรวมการให้นิยามความหมายการปรับตัวในแง่มุมเชิงพฤติกรรมไว้มากมายดังนี้

Gilmer (1975) อธิบายการปรับตัวว่า หมายถึง กระบวนการของการพยายามกระทำเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างความต้องการ สิ่งเร้า และโอกาสที่สิ่งแวดล้อมนั้นเสนอให้ จึงเป็นการกระทำที่ประกอบด้วยการพยายามที่จะตอบสนองความต้องการเพื่อทำให้เกิดความพึงพอใจ ด้วยการเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ทั้งปัจจัยภายในและภายนอก โดยทำตัวให้สอดคล้องกลมกลืนกับสถานการณ์รอบข้าง

Coleman (1981) กล่าวว่า การปรับตัวในความหมายของ Adaptation หมายถึง ผลของความพยายามของบุคคลที่พยายามปรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ตนให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ของบุคคลนั้น ในขณะที่ จิราภรณ์ ตั้งกิตติภรณ์ (2559) ได้สรุปการปรับตัวในความหมายของ Adaptation ไว้ว่า หมายถึง กระบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เข้ากับสภาพแวดล้อมเพื่อให้เกิดความสมดุลแห่งชีวิต ส่วนการปรับตัวในความหมายของ Adjustment นั้นหมายถึง กระบวนการที่บุคคลพยายามปรับพฤติกรรมภายในและภายนอกของตนเองให้เกิดความสมดุลแห่งชีวิต

เดิมศักดิ์ คทวนิช (2546) กล่าวว่า การปรับตัวคือความพยายามของบุคคลในการที่จะหาวิธีลดสภาวะความตึงเครียดทางอารมณ์ที่เกิดจากความไม่สมปรารถนาในสิ่งที่ตนหรือสังคมคาดหวัง รวมไปถึงการปรับพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เผชิญอยู่ ความพยายามดังกล่าวมีจุดประสงค์เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

ลักขณา สรีวัฒน์ (2545) กล่าวว่า การปรับตัวคือ การที่บุคคลสามารถสร้างหรือขัดเกลาพฤติกรรมให้เข้ากับแบบแผนของสังคมหรือสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปให้สามารถบรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการทำให้ชีวิตอยู่อย่าง

ปกติสุขทั้งกายและจิตใจ ไม่เกิดผลเสียทั้งต่อตนเองและผู้อื่น เป็นผลของความพยายามของบุคคลที่จะปรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองไม่ว่าปัญหานั้นจะเป็นปัญหาด้านบุคลิกภาพ ด้านความต้องการ หรือด้านอารมณ์ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมจนเป็นสภาพการณ์ที่บุคคลนั้นสามารถอยู่ได้ในสิ่งแวดล้อมนั้นๆ และถ้าบุคคลนั้นปรับตัวแล้วสามารถอยู่ในสภาพแวดล้อมนั้นได้อย่างมีความสุข แสดงว่าบุคคลนั้นมีสุขภาพจิตดี

2.1.2 ระบบของการปรับตัว

Andrew and Roy (1991 อ้างถึงในธนิศา สมบูรณ์.2553) เชื่อว่า บุคคลประกอบด้วยกาย จิต สังคม เป็นหน่วยเดียวกันไม่อาจแบ่งแยกได้ กล่าวคือ ธรรมชาติของบุคคลประกอบด้วยองค์ประกอบด้านชีวภาพ เช่น รูปร่าง ทางกายภาพ การทำงานของสรีระวิทยา ขณะเดียวกันบุคคลยังประกอบด้วยองค์ประกอบทางจิตใจและสังคมรวมเป็นระบบชีวิตที่จะต้องมีการสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จึงทำให้บุคคลต้องปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งระบบการปรับตัวของบุคคลตามทฤษฎีของ Roy ประกอบไปด้วยสิ่งนำเข้า (Input) กระบวนการเผชิญปัญหา (Coping process) สิ่งนำออก(Output) และกระบวนการย้อนกลับ (Feedback process) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) สิ่งนำเข้า (Input) ได้แก่

1.1) สิ่งเร้า หมายถึง สิ่งที่เกิดกระตุ้นการปรับตัวของบุคคลเพื่อก่อให้เกิดปฏิกิริยาตอบสนองที่แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมการปรับตัวของบุคคล แบ่งได้เป็น 3 ชนิดคือ

- สิ่งเร้าตรง เป็นสิ่งเร้าทั้งภายในและภายนอกตัวบุคคลที่เกิดขึ้นในขณะนั้นมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการปรับตัวมาก
- สิ่งเร้าร่วม เป็นสิ่งเร้าอื่นๆที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่องานตรง สิ่งเร้าร่วมจะเป็นปัจจัยต่างๆที่เกิดขึ้นกับบุคคลและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการปรับตัวอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถในการจัดการกับสิ่งเร้าตรง

- สิ่งเร้าแฝง เป็นปัจจัยที่อาจมีอิทธิพลต่อการปรับตัว แต่ผลกระทบนั้นตรวจสอบได้ยากหรือไม่ชัดเจนอาจเป็นผลมาจากประสบการณ์ในอดีตที่เกี่ยวกับค่านิยม ความเชื่อ ทศนคติ บุคลิกภาพ เป็นต้น

1.2) ระดับการปรับตัว เกิดจากผลรวมของสิ่งเร้าทั้ง 3 ประเภทที่กระทบบุคคลหมายถึงระดับความสามารถที่สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของบุคคลในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) กระบวนการเผชิญปัญหา (coping process) เป็นกระบวนการควบคุมระบบการปรับตัวของบุคคล ซึ่งเป็วิธีการที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์ต่อสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีทั้งวิธีการที่เกิดขึ้นเองโดยอัตโนมัติหรือวิธีการที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ รอยได้จัดหมวดหมู่ของกระบวนการเผชิญปัญหาเป็นระบบย่อย 2 กลไก คือ

2.1) กลไกการควบคุม (regulator subsystem) เป็นกระบวนการตอบสนองต่อสิ่งเร้าโดยอัตโนมัติซึ่งบุคคลไม่รู้สีกตัว เกิดจากการทำงานร่วมกันของระบบประสาทเคมีและระบบต่อมไร้ท่อ โดยสิ่งเร้าจากสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก เป็นสิ่งนำเข้าสู่ระบบประสาทมีผลต่อสมดุลของน้ำอิเล็กโทรไลต์และกรดต่างและระบบต่อมไร้ท่อ กลไกการควบคุมนี้ทำงานเพื่อควบคุมระบบต่างๆภายในร่างกายให้อยู่ในภาวะปกติ

2.2) กลไกการคิดรู้ (cognator subsystem) เป็นกระบวนการตอบสนองต่อสิ่งเร้าโดยผ่านทางระบบประสาทแห่งการรับรู้และการแสดงอารมณ์ 4 กระบวนการคือ กระบวนการรับรู้และถ่ายทอดข้อมูล การเรียนรู้ การตัดสินใจและการตอบสนองทางอารมณ์ โดยสิ่งเร้าของกลไกการรับรู้ประกอบด้วยปัจจัยที่มีผลต่อ

ด้านจิตใจ สังคม กายภาพและสรีรวิทยา ซึ่งเป็นผลมาจากกลไกการควบคุม ผ่านเข้าสู่กระบวนการรับรู้และถ่ายทอดข้อมูล โดยบุคคลจะเลือกประมวลและจำในสิ่งที่ตนเองสนใจ การเรียนรู้จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การเสริมแรงและการหยั่งรู้ เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจหาวิธีแก้ไขปัญหา โดยที่การตอบสนองทางอารมณ์เป็นกลไกการป้องกันที่ใช้เพื่อบุคคลเกิดความสบายใจและคลายความวิตกกังวล และอารมณ์เป็นผลที่ได้มาจากการประเมินค่าทางอารมณ์และความผูกพันของบุคคล

โดยกลไกการควบคุมและกลไกการคิดรูจะทำงานควบคู่กันเสมอ เพื่อดำรงบูรณภาพของบุคคลในการปรับตัว ผลจากการทำงานของ 2 กลไกนี้จะแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมการปรับตัว 4 ด้าน คือ

หนึ่ง การปรับตัวด้านร่างกาย (physiological mode) เป็นการปรับตัวเพื่อรักษาความมั่นคงของร่างกาย ซึ่งหมายถึงความสำเร็จในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในความต้องการด้านสรีระคอนขางจะมีความเป็นรูปธรรมสูง มีพฤติกรรมที่เห็นได้ชัดเจนเข้าใจง่าย พฤติกรรมการปรับตัวด้านนี้จะสนองตอบต่อความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์

สอง การปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ (self- concept mode) เป็นการปรับตัวเพื่อความมั่นคงทางจิตใจและจิตวิญญาณ อัตมโนทัศน์เป็นความเชื่อและความรู้สึกที่บุคคลมีต่อตนเองในช่วงเวลาหนึ่ง เกิดจากการรับรู้ภายในตนเองและการรับรู้จากปฏิกิริยาของบุคคลอื่นที่มีต่อตนเอง อัตมโนทัศน์มีผลสะท้อนต่อพฤติกรรมที่แสดงออกของแต่ละบุคคล แบ่งเป็น 2 แบบย่อย คือ อัตมโนทัศน์ด้านร่างกาย (physical self) เป็นความรู้สึกของตนเองต่อร่างกายเกี่ยวกับรูปร่างหน้าตา การทำหน้าที่ของอวัยวะต่างๆ ภาวะสุขภาพ และสมรรถภาพทางเพศ อัตมโนทัศน์ด้านร่างกายแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ การรับรู้ความรู้สึกของร่างกายและภาพลักษณ์ และอัตมโนทัศน์ด้านตนบุคคล (personal self) เป็นความรู้สึกของตนเองเกี่ยวกับความคาดหวัง ค่านิยม อุดมคติ การให้คุณค่า ปณิธานที่ตนเองยึดถือ

สาม การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ (role function mode) เป็นการปรับตัวเพื่อความมั่นคงทางสังคม เกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่ ตามบทบาทที่ตนดำรงอยู่ในสังคม ซึ่งต้องเป็นไปตามความคาดหวังของสังคมเกี่ยวกับสิ่งที่บุคคลควรกระทำต่อผู้อื่นในสังคมตามตำแหน่งหน้าที่ในบทบาทของตน บุคคลจึงต้องมีการปรับตัวหรือแสดงบทบาทของตนให้เหมาะสม เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้สึกมั่นคงทางสังคมและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สี่ การปรับตัวด้านการพึ่งพาหารหว่างกัน (interdependent mode) เป็นการปรับตัวเพื่อความมั่นคงทางสังคมในด้านความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างบุคคลหรือกลุ่มคน โดยมุ่งประเด็นไปที่การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมที่เกี่ยวข้องกับการให้และรับความรัก ความนับถือ และการยกย่องซึ่งกันและกัน อย่างเต็มที่ ความต้องการพื้นฐานในการปรับตัวด้านนี้มี 3 องค์ประกอบ คือ การได้รับความรักอย่างเพียงพอ การได้รับการเรียนรู้และการเจริญเติบโตตามพัฒนาการ และการได้รับการตอบสนองความต้องการในเรื่องแหล่งประโยชน์ของบุคคล เพื่อที่จะให้บรรลุถึงความรู้สึกมั่นคงในความสัมพันธ์ระหว่างกัน บุคคลที่สามารถปรับตัวด้านการพึ่งพาหารหว่างกันได้อย่างเหมาะสม จะต้องมีความสมดุลระหว่างการพึ่งพาตนเองและการพึ่งพาผู้อื่น รวมทั้งต้องมีพฤติกรรมทั้งการเป็นผู้ให้และพฤติกรรมการเป็นผู้รับอย่างเหมาะสม จึงจะทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ด้วยความรู้สึกมั่นคงและปลอดภัย

3) สิ่งนำออก(Output) เป็นปฏิกิริยาตอบสนองของบุคคลต่อสิ่งเร้าทั้งภายนอกและภายใน ซึ่งแสดงเป็นพฤติกรรมที่สามารถสังเกต ตรวจสอบ หรือบอกได้ โดยอาจเป็นพฤติกรรมการปรับตัวใด ไม่ว่าจะเป็นการ

แสดงออกทางกาย สีหน้า ท่าทาง การพูดจา การสัมผัส หรืออื่นๆก็ตาม พฤติกรรมการปรับตัวที่ดีจะช่วยให้เสริมความมั่นคงของบุคคลให้สามารถบรรลุเป้าหมายการเจริญเติบโต การมีชีวิตอยู่รอด สามารถสืบทอดเผ่าพันธุ์และเอาชนะอุปสรรคต่างๆ ได้ และพฤติกรรมที่ไม่ส่งเสริมให้บุคคลบรรลุเป้าหมายดังกล่าวจะเป็นพฤติกรรมการปรับตัวที่ไม่มีประสิทธิภาพ สิ่งนำออกจากระบบจะป้อนกลับ (feedback process) ไปเป็นสิ่งที่นำเขาระบบเพื่อการปรับตัวที่เหมาะสมต่อไป

4) กระบวนการย้อนกลับ (Feedback process) ในกรณีพฤติกรรมการปรับตัวไม่เหมาะสมก็จะย้อนกลับไปสู่สิ่งนำเข้าสู่ระบบอีกครั้งเพื่อการปรับตัวให้เหมาะสม

2.1.3 สาเหตุของการปรับตัว

เดิมศักดิ์ คทวนิช (2546) สรุปสภาวะอารมณ์ที่เป็นสาเหตุของการปรับตัวของบุคคลไว้ 4 ประการดังต่อไปนี้

1) ความคับข้องใจ (Frustration) หมายถึง สภาวะทางอารมณ์ที่รู้สึกอึดอัด ไม่สบายใจ กัดกรุ่น และหงุดหงิดใจ เพราะมีอุปสรรคมาขัดขวางไม่ให้บรรลุเป้าหมายได้ ซึ่งอาจเกิดจากตัวบุคคล สภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นทั่วไป เช่น ฝนตก รถติด อุบัติเหตุ ฯลฯ และสภาพแวดล้อมทางสังคม เช่น วัฒนธรรมที่เคร่งครัด กฎระเบียบที่เข้มงวด เป็นต้น

2) ความขัดแย้งในใจ (Conflict) หมายถึง การที่บุคคลเผชิญกับสถานการณ์ที่ต้องตอบสนองหลาย ๆ สถานการณ์ในเวลาเดียวกัน โดยจำเป็นต้องเลือกที่จะตอบสนองหรือหลีกเลี่ยงการตอบสนองจึงทำให้เกิดสภาวะอารมณ์ที่ลำบากใจหรืออึดอัดใจ โดยที่ความขัดแย้งในใจมี 4 ประเภท ได้แก่ แบบต้องการทั้งคู่ แบบไม่ต้องการทั้งคู่ แบบมีทั้งต้องการและไม่ต้องการ และแบบมีทั้งต้องการและไม่ต้องการในสิ่งที่ต้องเลือกทั้งคู่

3) ความกดดัน (Pressure) หมายถึง สภาวะอารมณ์ที่บุคคลถูกบีบบังคับ ผลักดัน หรือเร่งรัดให้ต้องทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จภายในเวลาที่จำกัด ซึ่งความกดดันนี้มีผลต่อพฤติกรรมและการปรับตัวของบุคคลสำหรับสาเหตุของความกดดันประกอบด้วย 2 ประการ ได้แก่ ประการแรกคือตัวบุคคลสร้างความกดดันให้กับตนเอง ประการที่สองคือสภาพการณ์จากตัวบุคคลและสังคมรอบข้าง เช่น พ่อแม่ ครู ญาติพี่น้อง เพื่อน ฯลฯ

4) ความเครียด (Tension) หมายถึง สภาวะทางอารมณ์ของบุคคลที่เกิดขึ้นจากการเผชิญปัญหาซ้ำแล้วซ้ำเล่าหรือเผชิญอุปสรรคมากเกินไป ทำให้เกิดความไม่สบายทั้งกายและใจ ผลเสียด้านร่างกาย ได้แก่ ปวดหัว นอนไม่หลับ ความดันโลหิตสูง โรคกระเพาะ ฯลฯ ส่วนผลเสียด้านจิตใจ ได้แก่ อารมณ์เสีย หงุดหงิด ซึมเศร้า ฯลฯ

วรารณ ตระกูลสถิตย์ (2545) ได้อธิบายถึงสาเหตุของการปรับตัวไว้ 2 ประการ ได้แก่ เหตุผลเพื่อความอยู่รอดของชีวิต และเหตุผลเพื่อความสุขและความราบรื่นในชีวิต โดยเหตุผลแรกคือเพื่อความอยู่รอดของชีวิตนั้นทุกคนเผชิญกับสภาพการเปลี่ยนแปลงมาโดยตลอด ซึ่งทุกคนจำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพื่อจะอยู่รอดให้ได้ ส่วนเหตุผลที่สองคือเพื่อความสุข มนุษย์ได้พยายามหาวิธีการแก้ไข จัดปัดเป่าปัญหาหรือสภาพที่เลวร้ายแห่งความทุกข์ที่เกิดขึ้นให้สถานการณ์คลี่คลายลง เมื่อความทุกข์นั้นหายไปก็จะมีสุขสบายใจบังเกิดขึ้น

นิภา นิธยาน (2530) กล่าวถึง แรงผลักดันซึ่งมีอิทธิพลเกี่ยวข้องกับการปรับตัว 2 ประการคือ

1) แรงผลักดันภายนอก ประการแรก ได้แก่ ความต้องการของร่างกายที่ต้องการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้การดำเนินชีวิตของคนเราเป็นการปรับตัวให้เป็นไปตามความต้องการหรือข้อเรียกร้องของร่างกายเพื่อให้ชีวิตดำรงอยู่ได้ด้วยดีในสภาพแวดล้อม ประการที่สองคือข้อเรียกร้องอันเกิดจากสภาพแวดล้อมของสังคมเกิดจากการที่มนุษย์ต้องอยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อม และจากการที่มนุษย์ต้องอยู่ร่วมกัน และผูกพันกับผู้อื่นในสังคมอยู่ตลอด

2) แรงผลักดันภายใน ประการแรก เป็นแรงกระตุ้นจากภายในของแต่ละคนซึ่งเกิดจากสภาพทางสรีระของบุคคลนั้น เช่น อาหาร อากาศ และเพศ ประการที่สอง เป็นผลของกระบวนการทางสังคมที่บุคคลนั้นได้เรียนรู้ในชีวิตที่ผ่านมา เช่น ความต้องการความรัก ความต้องการความสำเร็จ และการเป็นที่ยกย่องนับถือ

2.1.4 ลักษณะการปรับตัว

บุคคลจำเป็นต้องปรับตัวอยู่ตลอดชีวิตโดยวิธีการที่แตกต่างกันออกไป เพื่อรักษาสมดุลทางร่างกายและจิตใจไว้ ในทางจิตวิทยาได้กล่าวถึงวิธีการปรับตัวที่บุคคลใช้กันอยู่นั้น สรุปเป็นแนวทางกว้างๆได้สองทาง คือ

1) การจัดการกับปัญหาโดยตรง หมายถึง การกระทำทุกอย่างเพื่อให้สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้แบ่งออกเป็น 4 วิธี คือ

- การเผชิญหน้า เป็นการเผชิญกับสถานการณ์ที่กดดันโดยตรง ด้วยการหาทางลดและขจัดปัญหาเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง ซึ่งอาจจะจัดการกับปัญหาโดยการฝึกฝนหรือเรียนรู้ทักษะต่างๆที่จำเป็นมากขึ้น หรือแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวที่ถูกต้องและเหมาะสมกับสถานการณ์

- การประนีประนอม เป็นการประนีประนอมหรือยอมระหว่างความต้องการของตนเองและสังคม โดยเลือกเป้าหมายหรือวิธีการใหม่ที่เป็นจริง และสามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้ในระดับหนึ่ง

- การหลีกเลี่ยง เป็นการหลีกเลี่ยงหรือหลบหนีจากสถานการณ์ที่เป็นปัญหา ซึ่งการหลบหนีจากปัญหานั้นอาจเกิดการไตร่ตรองอย่างรอบคอบแล้วหาไม่มียุติวิธีที่จะกำจัดปัญหานั้นได้ บุคคลจึงใช้การหลีกเลี่ยงหรือหลบหนีปัญหาเป็นวิธีการปรับตัวเพื่อแก้ไขปัญหานั้น

- การอยู่เฉยหรือการไม่สนใจ เป็นการอยู่เฉยหรือการไม่สนใจ ไม่คิดจะต่อสู้ หรือหลบหนีปัญหาเมื่อบุคคลประเมินแล้วเห็นว่า ปัญหานั้นหมดหวังที่จะเอาชนะหรือไม่มีทางอื่นได้อีกแล้ว

2) การจัดการกับปัญหา โดยการใช้กลไกป้องกันตนเอง หมายถึง การหลอกลวงตนเองที่เกิดขึ้นจากการปรับหรือบิดเบือนการรับรู้ การคิดเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหาไปจากสภาพความเป็นจริง เพื่อให้ตัวเองรู้สึกผ่อนคลายจากความเครียด ความกดดัน ความสับสน ความขัดแย้งภายในจิตใจ และความวิตกกังวล เป็นการปรับตัวที่ส่วนใหญ่แล้วบุคคลทำไปโดยไม่รู้ตัว เป็นวิธีการของจิตใจที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติเพื่อรักษาสมดุลของจิตใจตนเอง โดยกลไกการป้องกันของจิตใจมีหลายวิธี แต่ที่บุคคลใช้บ่อยๆ ได้แก่

- การปฏิเสธความจริง เป็นการไม่รับรู้อารมณ์ ความคิด หรือสถานการณ์บางอย่างที่ก่อให้เกิดความกระทบกระเทือนใจหรือนำความทุกข์มาให้ จึงปฏิเสธที่จะรับรู้และเลือกที่จะไม่เผชิญความจริงเพื่อที่จะได้รู้สึกสบายใจขึ้น

- การถอยหนี เป็นการแก้ไขปัญหาหรือสถานการณ์ที่ทำให้เกิดภาวะความซับซ้อนใจ โดยมีพฤติกรรมต่ำกว่าระดับวุฒิภาวะที่มีอยู่ ตัวอย่างเช่น เด็กที่มีน้องใหม่จะเกิดความรู้สึกว่าพ่อแม่ไม่สนใจตนเองเท่าที่ควร ก็จะแสดงพฤติกรรมเป็นเด็กเล็กๆอีกครั้ง เช่น พุดไม่ซัด ปัสสาวะรดที่นอน หรือผู้ใหญ่ที่แสดงพฤติกรรมงอแงแบบเด็กๆ

- การถอนตัวหรือการหลีกเลี่ยง เป็นการไปให้พ้นจากสถานการณ์นั้นเพื่อให้เกิดความสบายใจชั่วคราว เช่น บางคนรู้สึกว่าการเข้าสังคมไม่เป็น ก็มักจะเลี่ยงงานสังคมและถอนตัวออกมาตามลำพัง

- การฝันเฟื่อง เป็นกระบวนการที่บุคคลหรือมีสถานการณ์ที่ไม่ปรารถนาหรือลดความซับซ้อนใจที่ไม่สามารถไปสู่เป้าหมายที่ปรารถนาได้

- การหาเหตุผลเข้าข้างตัวเอง เป็นการหาเหตุผลที่สังคมยอมรับมาอธิบายพฤติกรรมที่ไม่ดีหรือข้อบกพร่องของตน เพื่อความสบายใจและความภาคภูมิใจในตนเอง

- ปฏิกริยาคิดอย่างทำอย่าง เป็นการกระทำที่ตรงกันข้ามหรือเป็นการแสดงพฤติกรรมใหม่ซึ่งไม่ตรงกับความรู้สึกหรือความต้องการที่แท้จริง

- การกล่าวโทษ เป็นการกล่าวโทษคนอื่น ตำหนิคนอื่น หรือสิ่งอื่น ว่าเป็นต้นเหตุแห่งความล้มเหลวแต่แท้จริงนั้นเกิดจากตนเอง

- การย้ายที่ เป็นการถ่ายเทความรู้สึกจากบุคคลหนึ่ง ไปยังอีกบุคคลหนึ่ง หรือสถานการณ์หนึ่งซึ่งไม่ได้เกี่ยวข้องกัน

- การชดเชย เป็นการแสวงหาความสำเร็จ ความดีเด่นในด้านใดด้านหนึ่ง ทดแทนข้อบกพร่อง ปมด้อย หรือเป็นการทดแทนในสิ่งที่ตนเองขาดไป

- การทดแทน เป็นการแปลงผลักดันทางเพศหรือความก้าวร้าว ออกมาในรูปแบบที่สังคมยอมรับ เป็นการประนีประนอมกับสถานการณ์ด้วยการเปลี่ยนพฤติกรรมที่เป็นโทษมาสู่คุณประโยชน์

- การผลัดวันประกันพรุ่ง เป็นการผลัดเลื่อนเวลาไปเรื่อยๆ ไม่ยอมทำงานหรือทำสิ่งต่างๆ เพราะขาดความเชื่อมั่นในตนเอง คิดว่าถ้าทำแล้วอาจประสบความล้มเหลว

- การเก็บกด เป็นการเก็บกดความรู้สึก ความคิด ความต้องการ ที่ก่อให้เกิดความไม่สบายใจ ความซับซ้อนใจ จากระดับจิตสำนึกไปสู่ระดับจิตใต้สำนึก โดยพยายามที่จะไม่คิดถึง เพราะวิธีนี้จะช่วยให้บุคคลหลีกเลี่ยงความรู้สึกที่ไม่พึงปรารถนาหรือความปรารถนาที่ไม่เป็นที่ยอมรับ (ณัฐชยา สแตนตัน.2557)

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ

ทัศนคติ เป็นคำสมาสที่มาจากคำว่า ทัศนะ ซึ่งแปลว่า ความเห็น กับคำว่า คติ ซึ่งแปลว่า แบบอย่างหรือลักษณะเมื่อรวมกันเข้าจึงแปลว่า ลักษณะของความเห็น หรือแนวความคิด ซึ่งหมายถึง ความรู้สึกส่วนตัวที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง (ราชบัณฑิตยสถาน.2542)

2.2.1 ความหมายของทัศนคติ

แนวคิดทัศนคติเป็นแนวคิดที่มีความสำคัญมายาวนานในทางจิตวิทยาและสังคมวิทยา จึงมีการให้นิยามความหมายของคำว่าทัศนคติไว้หลากหลาย ดังนี้

Schiffman and Kanuk (1994 อ้างถึงในเดือนเพ็ญ แบลีว.2559) ได้ให้ความหมายของทัศนคติ (Attitude) ว่าหมายถึง ความโน้มเอียงที่เรียนรู้เพื่อให้มีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับลักษณะที่พึงพอใจหรือไม่พึงพอใจที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรืออาจหมายถึงการแสดงความรู้สึกภายในที่สะท้อนว่าบุคคลมีความโน้มเอียง พึงพอใจหรือไม่พึงพอใจต่อบางสิ่ง

Kotler and Philip (อ้างถึงในพัชรียา สุตา.2555) กล่าวว่า ทัศนคติคือความรู้สึกทางอารมณ์และเป็นวิวัฒนาการเกี่ยวกับความชอบหรือไม่ชอบของมนุษย์ การแสดงออกจึงมีแนวโน้มที่จะแสดงถึงนิสัยหรือความคิดบางอย่างได้ ทัศนคติจะเป็นตัวการทำให้มนุษย์อยู่ในกรอบของความชอบหรือไม่ชอบต่อนิสัยอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยการขับเคลื่อนเข้าหาหรือหนีห่างจากสิ่งนั้น

โรเจอร์ (อ้างถึงในพัชรียา สุตา.2555) กล่าวว่า ทัศนคติเป็นดัชนีว่าบุคคลนั้นคิดและรู้สึกอย่างไรกับคนรอบข้าง วัตถุ และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสถานการณ์ต่างๆ โดยทัศนคตินั้นมีรากฐานมาจากความเชื่อที่อาจส่งผลถึงพฤติกรรมในอนาคตได้ ทัศนคติจึงเป็นเพียงความพร้อมที่จะตอบสนองสิ่งเร้าและเป็นมิติของการประเมินเพื่อแสดงว่าชอบหรือไม่ชอบประเด็นหนึ่งๆ ซึ่งเป็นการสื่อสารภายในบุคคลที่เป็นผลกระทบมาจากการรับสารอันจะมีผลต่อพฤติกรรมต่อไป

นิวคอมบ์ (อ้างถึงในชนัญญา คำมินเศก.2553) ทัศนคติเป็นความโน้มเอียงของจิตใจที่มีต่อประสบการณ์ที่ได้รับแฉะแสดงออกเป็นพฤติกรรมในลักษณะของความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย รู้สึกเฉย ไม่ชอบ ไม่เกลียด

วิทวัส จันทราภ (2558) ได้เสนอแนวคิดที่ว่า ทัศนคติ คือ ผลสรุปที่ได้จากความคิดความเชื่อในสิ่งนั้น ๆ ความคิดเห็นของตนเองและผู้อื่น ความรู้ที่ได้รับมา และความรู้สึกของตนเองที่มีต่อสิ่งต่างๆบุคคลใดบุคคลหนึ่ง สถานการณ์ต่างๆ ซึ่งสามารถประมวลผลที่สามารถที่จะยอมรับหรือปฏิเสธในสิ่งนั้นๆได้ และสิ่งที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้ ล้วนมีแนวโน้มที่อาจจะทำให้เกิดพฤติกรรมต่างๆขึ้นมาได้

นิสารัตน์ จิรรุ่งแสงสถิต (2557) ได้สรุปถึงความหมายของทัศนคติไว้ว่า คือความคิดหรือมุมมอง ความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือบุคคลใด บุคคลหนึ่ง ซึ่งสามารถนำไปสู่การกระทำต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้น ได้ทั้งในทาง สอดคล้องหรืออาจจะไม่สอดคล้อง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับตัวแปรหลายอย่างที่เกิดขึ้นในสถานการณ์นั้น ๆ

อรกานต์ สุคนธวิโรจน์ (2560) ได้กล่าวไว้ว่า ทัศนคติหมายถึง ความคิด ความรู้สึกหรือความเชื่อ และแนวโน้มที่จะแสดงออกมาซึ่งพฤติกรรมของบุคคลนั้น เป็นปฏิกิริยาการตอบโต้โดยการประมาณค่าว่าชอบหรือไม่ชอบ และยังเป็นตัวตัดสินการกระทำหรือพฤติกรรมของบุคคลนั้นๆที่จะส่งผลกระทบในเชิงบวกหรือเชิงลบต่อบุคคลอื่นๆ สิ่งของและสถานการณ์ต่างๆ ในสภาวะแวดล้อมของบุคคลนั้นๆ โดยที่ทัศนคตินี้สามารถเรียนรู้หรือจัดการได้โดยใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมาและทัศนคตินั้นสามารถที่จะรู้หรือถูกตีความได้จากสิ่งที่คนพูดออกมาอย่างไม่เป็นทางการ หรือเป็นทางการ หรือจากพฤติกรรมของบุคคลเหล่านั้น

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2545) ให้ความหมายทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติ คือ สภาวะความพร้อมทางจิตที่เกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก และแนวโน้มของพฤติกรรมบุคคลที่มีผลต่อบุคคลสิ่งของ สถานการณ์ต่างๆไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง และสภาวะความพร้อมทางจิตนี้จะต้องอยู่นานพอสมควร

2.2.2 คุณลักษณะของทัศนคติ

- 1) ทัศนคติเป็นสิ่งที่มิอยู่ในภายใน กล่าวคือ เป็นเรื่องของระเบียบความนึกคิดที่เกิดขึ้นภายในใจของแต่ละบุคคล
- 2) ทัศนคติไม่ใช่สิ่งที่มีมาแต่กำเนิด แต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ที่ตนเองได้ไปเกี่ยวข้องอยู่ด้วยในภายนอก และทัศนคตินั้นจะก่อตัวหลังจากการประเมินจากที่ได้ไปเกี่ยวข้องกับสิ่งภายนอกดังกล่าวแล้วแสดงว่า ทัศนคติที่มีอยู่จะเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้
- 3) ทัศนคติจะมีลักษณะมั่นคงถาวรกล่าวคือ หลังจากทัศนคติได้ก่อตัวขึ้นมาแล้วทัศนคตินั้นจะมีความมั่นคงถาวรตามสมควร และจะไม่มีการเปลี่ยนแปลงในทันทีที่ได้รับตัวกระตุ้นที่แตกต่างไป ทั้งนี้เพราะทัศนคติที่ก่อตัวขึ้นมาแล้วนั้นจะมีกระบวนการคิด วิเคราะห์ประเมิน และสรุป จัดระเบียบจนกลายเป็นความเชื่อดังนั้นการเปลี่ยนแปลงอีกครั้งย่อมต้องใช้เวลาเพื่อให้เป็นไปตามกระบวนการดังกล่าวข้างต้นด้วย
- 4) ทัศนคติจะมีความหมายที่อ้างอิงถึงตัวบุคคลและสิ่งของเสมอ โดยทัศนคติไม่ได้เกิดขึ้นมาจากภายในแต่เป็นสิ่งที่ก่อตัว หรือเรียนรู้จากสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลายๆ สิ่งที่มีตัวตนที่สามารถอ้างอิงได้โดยสิ่งที่ใช้อ้างอิงเพื่อการสร้างทัศนคติที่กล่าวมานั้น อาจจะเป็นตัวบุคคล กลุ่มคน สถาบัน สิ่งของ ค่านิยม เรื่องราวทางสังคม หรือแม้แต่ความนึกคิดต่างๆ (นิศารัตน์ จิรรุ่งแสงสถิต.2557)

2.2.3 การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ (Herbert C. Kelman อ้างใน พรทิพย์ บุญนิพัทธ์, 2531) ได้อธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ โดยมีความเชื่อว่าทัศนคติอย่างเดียวกันนั้นอาจเกิดในตัวบุคคลด้วยวิธีที่ต่างกันจากความคิดนี้ Herbert ได้แบ่งกระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ออกเป็น 3 ประการ คือ

- 1) การยินยอม (Compliance) จะเกิดได้เมื่อการยอมกระทำตามนี้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ซึ่งจะมีพลังผลักดันให้บุคคลยอมกระทำตามมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับจำนวนหรือความรุนแรงของรางวัลและการลงโทษ
  - 2) การเลียนแบบ (Identification) เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติซึ่งพลังผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนี้จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความน่าไว้วางใจของสิ่งเร้าที่มีต่อบุคคลนั้น การเลียนแบบจึงขึ้นอยู่กับพลังของผู้ส่งสาร ทัศนคติของบุคคลจะเปลี่ยนไปมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
  - 3) ความต้องการที่อยากจะเปลี่ยน (Internalization) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลสิ่งที่มีอิทธิพลเหนือกว่าซึ่งตรงกับความต้องการภายในค่านิยมของเขา พฤติกรรมที่เปลี่ยนไปในลักษณะนี้จะสอดคล้องกับค่านิยมที่บุคคลมีอยู่เดิม ความพึงพอใจที่ได้จะขึ้นอยู่กับเนื้อหารายละเอียดของพฤติกรรมนั้นๆ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ถ้าความคิดความรู้สึกและพฤติกรรมถูกกระทบไม่ว่าจะในระดับใดก็ตามจะมีผลต่อการเปลี่ยนทัศนคติทั้งสิ้น นอกจากนี้ ทัศนคติของบุคคลเมื่อเกิดขึ้นแล้วแม้จะคงทน แต่ก็จะสามารถเปลี่ยนได้โดยตัวบุคคล สถานการณ์ ข่าวสาร การชวนเชื่อ และสิ่งต่างๆ ที่ทำให้เกิดการยอมรับในสิ่งใหม่ แต่จะต้องมีความสัมพันธ์กับค่านิยมของบุคคลนั้น นอกจากนี้ อาจเกิดจากการยอมรับโดยการบังคับ เช่น กฎหมาย ข้อบังคับ
- ดังนั้น ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม จึงความสัมพันธ์ มีผลซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ความรู้มีผลต่อทัศนคติ ทัศนคติมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคล ในขณะที่เดียวกับการแสดงพฤติกรรมของบุคคลก็มีผลต่อความรู้ความเข้าใจของบุคคลด้วย

2.2.4 การก่อตัวของทัศนคติ

ทัศนคติก่อตัวขึ้นมาและเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากปัจจัยหลายประการคือ

- 1) การจูงใจทางร่างกาย (Biological Motivations) ทัศนคติจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลหนึ่งกำลังดำเนินการตอบสนองตามความต้องการ หรือแรงผลักดันขั้นพื้นฐานทางร่างกายอยู่ ตัวบุคคลจะสร้างทัศนคติที่ดีต่อบุคคลหรือสิ่งของที่สามารถช่วยให้เขามีโอกาสตอบสนองความต้องการของตนเองได้และในทางตรงกันข้ามจะสร้างทัศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งของหรือบุคคลที่เข้ามาขัดขวางมิให้ตอบสนองความต้องการได้
- 2) ข่าวสารข้อมูล (Information) ทัศนคติจะมีพื้นฐานมาจากชนิดและขนาดของข่าวสารข้อมูลที่ได้รับมา รวมทั้งขึ้นอยู่กับลักษณะของแหล่งที่มาของข่าวสารข้อมูลอีกด้วยกลไกของการเลือกเฟ้นในการมองเห็น และเข้าใจปัญหาต่าง ๆ ข่าวสารข้อมูลบางส่วนที่เข้ามาสู่ตัวบุคคลนั้นจะทำให้บุคคลนั้นเก็บไปคิดและสร้างเป็นทัศนคติขึ้นมาได้
- 3) การเกี่ยวข้องกับกลุ่ม (Group Affiliation) ทัศนคติบางอย่างอาจจะมาจากกลุ่มต่างๆที่เขาเกี่ยวข้องกับอยู่ เช่น ครอบครัว วัดที่ไปประกอบศาสนกิจ กลุ่มเพื่อนร่วมงาน กลุ่มกีฬาและกลุ่มสังคมต่างๆ ทั้งในทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มของครอบครัว และกลุ่มเพื่อนร่วมงาน เป็นกลุ่มที่สำคัญที่สุดที่จะเป็นแหล่งสร้างทัศนคติให้แก่บุคคลที่อยู่ในกลุ่มดังกล่าวได้
- 4) ประสบการณ์ (Experience) ประสบการณ์ของคนที่มีต่อวัตถุสิ่งของย่อมเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้บุคคลต่างๆตีค่าสิ่งที่เขาได้มีประสบการณ์มาจะกลายเป็นทัศนคติได้ เช่น หากคนใดคนหนึ่งตั้งใจในฝีมือการทำอาหารของแม่ครัวร้านใดเขาอาจมีทัศนคติที่ดีต่อร้านนั้นและจะกลับไปใช้บริการอีกเสมอ ในทางกลับกันหากหรือผิดหวังครั้งใดครั้งหนึ่งก็อาจทำให้ทัศนคติเปลี่ยนไปในทางที่ไม่ดีจนทำให้ไม่กลับไปใช้บริการอีกเช่นกัน
- 5) ลักษณะท่าทาง (Personality) มีส่วนทางอ้อมที่สำคัญในการสร้างทัศนคติให้กับบุคคล แม้ว่าลักษณะท่าทางจะเป็นเรื่องที่มีความหมายกว้างที่สุด ตามที่กล่าวมาแล้วก็ตาม แต่ลักษณะท่าทางหลายประการต่างก็มีส่วนทางอ้อมที่สำคัญในการสร้างทัศนคติให้ต่อบุคคลได้ด้วย (นายสอนของพ่อ สกิดใจดวงใจ.2561)

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ดวงใจชนก พรธชา (2565) งานวิจัยเรื่องความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการเรียนในชั้นเรียนปกติและการเรียนออนไลน์แบบกะทันหันในช่วงการแพร่ระบาดของ COVID-19 ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่ได้เรียนทั้งในชั้นเรียนปกติและแบบออนไลน์แบบกะทันหันในภาคการศึกษาเดียวกัน จำนวน 975 คน พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนในห้องเรียน มีข้อดีคือ เอื้อต่อการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาและผู้สอน บรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ และสะดวก ไม่มีความกังวลเกี่ยวกับอุปกรณ์เชื่อมต่อ และมีข้อด้อยคือสิ้นเปลืองทรัพยากรและค่าใช้จ่าย ต้องเตรียมความพร้อมก่อนเรียน มีสิ่งกีดขวางการเรียน ไม่มีบันทึกการสอนไว้ทบทวนภายหลัง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนแบบออนไลน์ มีข้อดีคือ ไม่มีข้อจำกัดด้านการกำหนดเวลาในการเรียน ประหยัดทรัพยากรทั้งเวลาและค่าใช้จ่าย ส่งเสริมการฝึกการจัดการเรียนของตนเองและลดความเสี่ยงในการติดเชื้อ COVID-19 และมีข้อด้อยคือ ความไม่พร้อมของอุปกรณ์ การเชื่อมต่อและปัญหาเกี่ยวกับสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียน บริบทออนไลน์และสภาพแวดล้อมไม่เอื้อต่อการเรียน ปัญหาในการสื่อสารและความใกล้ชิดกับผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียน และภาระงานที่เพิ่มมากขึ้น

ส่วนข้อด้อยหรือจุดอ่อนของการเรียนการสอนในห้องเรียน แบ่งออกได้เป็น 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ (1) สิ้นเปลืองทรัพยากรและค่าใช้จ่าย (2) ต้องเตรียมความพร้อมก่อนเรียน (3) มีสิ่งรบกวนการเรียน และ (4) ไม่มีบันทึกการสอนไว้ทบทวนบทเรียน และข้อด้อยหรือจุดอ่อนของการเรียนการสอนออนไลน์ ได้แก่ (1) ขาดความพร้อมของอุปกรณ์ การเชื่อมต่อและปัญหาสัญญาณที่ทำให้มีผลต่อประสิทธิภาพในการเรียน (2) บริบทออนไลน์และสภาพแวดล้อมไม่เอื้อต่อการเรียน (3) ปัญหาการสื่อสารและความใกล้ชิดกับผู้สอนและเพื่อน (4) ภาระงานที่เพิ่มมากขึ้น

ปวีณา จารุศิริ (2564) งานวิจัยเรื่อง รูปแบบการเรียนการสอนและระบบการบริหารจัดการเรียนการสอนแบบฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้โทรศัพท์มือถือในการเรียนออนไลน์ใช้โทรศัพท์มือถือในการสอบออนไลน์ และชอบรูปแบบการเรียนการสอนในชั้นเรียน ระดับความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนออนไลน์ในสถานการณ์โควิด 19 อยู่ในระดับมาก คือ นักศึกษาคิดว่าทางมหาวิทยาลัยควรจะมีมาตรการในการช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายในส่วนของการเรียนออนไลน์มากขึ้นมากที่สุด รองลงมา คือ นักศึกษารู้สึกว่าการเรียนออนไลน์ทำให้ค่าใช้จ่ายในบ้านเพิ่มมากขึ้น เช่น ค่าไฟเพิ่มขึ้น ค่าโทรศัพท์เพิ่มขึ้น นักศึกษารู้สึกว่าการเรียนออนไลน์ที่บ้านมีผลกระทบต่อตัวเองมากขึ้น ตามลำดับและระดับความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์โควิด 19 อยู่ในระดับมาก คือ ปัญหาเกี่ยวกับสัญญาณอินเทอร์เน็ตในระหว่างที่สอบ มากที่สุด รองลงมา คือ ความเหมาะสมของการทำข้อสอบแต่ละรายวิชาใน Google Form ความเหมาะสมโดยรวมของการสอบออนไลน์ในแต่ละรายวิชา ความเหมาะสมของแอปพลิเคชันที่ใช้ในการสอบออนไลน์แต่ละรายวิชา ตามลำดับ และผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์โควิด 19 อยู่ในระดับมาก โดยมีผลการศึกษา ดังนี้ปัญหาเกี่ยวกับสัญญาณอินเทอร์เน็ตในระหว่างที่สอบ มากที่สุด

มนธิชา ทองหัตถา (2564) ศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศโรงเรียนปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า 1) แอปพลิเคชันที่ครูนิยมใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์มากที่สุด คือ แอปพลิเคชันไลน์ (Line) คิดเป็นร้อยละ 88.23 และ Google Meet น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.53 และ 2) ปัญหาที่ครูพบในการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์คือ ด้านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ สัญญาณอินเทอร์เน็ตและโปรแกรมที่ใช้สำหรับการเรียนแบบออนไลน์ โดยปัญหาที่พบมากที่สุดและเป็นปัญหาที่ใหญ่ที่สุดนั้นคือ ด้านสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ไม่เสถียรทำให้การสื่อสารระหว่างการเรียนการสอนไม่ต่อเนื่องและไม่ราบรื่น และมีนักเรียนจำนวนหนึ่งไม่มีอินเทอร์เน็ตในการใช้งานทำให้เรียนและทำการบ้านไม่ทันเพื่อน ปัญหารองลงมาคือ ด้านครอบครัวนักเรียนส่วนใหญ่ต้องช่วยครอบครัวทำงานหาเลี้ยงชีพทำให้นักเรียนจำนวนหนึ่งต้องสละเวลาเรียนเพื่อไปช่วยงานแบ่งเบาภาระครอบครัว และปัญหาด้านพฤติกรรมของนักเรียน คือการขาดความรับผิดชอบและระเบียบวินัยของนักเรียน โดยพบพฤติกรรมดังกล่าวเช่น ไม่ส่งงานที่ได้รับมอบหมายตามเวลาที่กำหนด

สุขนิษฐ์ สังขสูตรและจอมเดช ตรีเมฆ (2564) ได้ศึกษาความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 ของมหาวิทยาลัยรังสิต พบว่า ปัญหาในการเรียนการสอนออนไลน์ของมหาวิทยาลัยรังสิตจากผลการศึกษา พบปัญหาเกี่ยวกับสมาธิในการเรียน การรบกวนของสภาพแวดล้อมรอบข้าง ขณะเรียนรู้รู้สึกเบื่อ มีใบงาน/การบ้าน เยอะเกินไป ซึ่งการเรียนการสอนแบบออนไลน์นั้น มีข้อเสียคือ เป็นการสอนที่เป็นการสื่อสารทางเดียว มีโอกาสเกิดความผิดพลาดในการรับรู้การเข้าถึงอุปกรณ์เรียน

ออนไลน์ไม่ว่าจะเป็น โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต คอมพิวเตอร์ หรือสัญญาณอินเทอร์เน็ตมีข้อจำกัด ผู้เรียนไม่มีสมาธิในการเรียน เป็นต้น ดังนั้น การเรียนโดยใช้สื่อออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมและสภาพปัญหาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง หากต้องการดึงประสิทธิภาพของสื่อออนไลน์มาใช้ให้มากที่สุดควรแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และหามาตรการร่วมกันหลายฝ่าย

มาลีวัล เลิศสาครศิริ และคณะ (2564) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนผ่านระบบออนไลน์ของนักศึกษาวิทยาลัยเซนต์หลุยส์ จากสถานการณ์โควิด-19 พบว่า พฤติกรรมการเรียนของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างชั้นปี1 ถึงปี4 คณะกายภาพบำบัด คณะจิตวิทยาและคณะพยาบาลศาสตร์วิทยาลัยเซนต์หลุยส์ พบว่า ปัจจัยภายใน ได้แก่ เจตคติต่อการเรียนผ่านระบบออนไลน์ การปรับตัวของนักศึกษา และปัจจัยภายนอก ได้แก่ พฤติกรรมการสอนของอาจารย์สภาพแวดล้อมทางกายภาพ และความพร้อมของสื่อ/เทคโนโลยี

เสกสิทธิ์ ดวงคำ และภัทรนันท์ ทวดอาจ (2564) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยรูปแบบออนไลน์วิชาเคมีทั่วไปกรณีศึกษา นักศึกษาสาธารณสุขชุมชน ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ โดยผลการศึกษาในส่วนของปัญหาและอุปสรรคในการเรียน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีปัญหาและอุปสรรคในการเรียน เช่น การจัดการสอนของผู้สอนควรต้องปฏิบัติดังนี้ คือกิจกรรมการสอนไม่กระตุ้น ควรมีเกมส์ให้เล่นระหว่างเรียน อาจารย์ผู้สอนพูดเร็ว/ตามไม่ทัน

ธนพรรณ ทรัพย์ธนาตล (2564) ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนบทเรียนออนไลน์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนบทเรียนออนไลน์ตามการรับรู้ของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 500 คน พบว่า ปัจจัยด้านเนื้อหาบทเรียน เนื้อหาที่มีในบทเรียนออนไลน์ยังไม่ครอบคลุมทั้งหมดของเนื้อหาในรายวิชาที่นักศึกษาได้ลงทะเบียนเรียน ทำให้นักศึกษาไม่สนใจเนื้อหาที่อยู่ในบทเรียนออนไลน์เท่าที่ควร ด้านรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มีการจัดการเรียนการสอนที่เป็นการเรียนจากอาจารย์โดยตรง นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เพียงพอ และไม่คุ้นเคยกับการเรียนการสอนผ่านอินเทอร์เน็ต จึงเป็นผลให้การจัดการเรียนการสอนผ่านอินเทอร์เน็ตยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักศึกษาและอาจารย์ไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการสอนในรายวิชาที่มีการจัดการเรียนการสอนผ่านอินเทอร์เน็ต เป็นผลให้การจัดการเรียนการสอนผ่านอินเทอร์เน็ตยังไม่ได้ได้รับความนิยมจากทั้งนักศึกษาและอาจารย์ ด้านการใช้สื่อและอุปกรณ์ปัญหาที่พบในด้านนี้คือ การใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตภายในสถาบันราชภัฏนครราชสีมา ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของนักศึกษาได้กล่าวคือ ระบบอินเทอร์เน็ตภายในมหาวิทยาลัยนั้นยังไม่สามารถใช้งานได้ทุกจุด

เมธาสิทธิ์ ธัญรัตนศรีสกุล และคณะ (2564) การปรับตัวภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนราชินีบูรณะ โดยกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 297 คน ผลการวิจัยพบว่า ด้านการเรียน นักเรียนเข้าใจยอมรับและเต็มใจที่จะปรับตัวต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานที่โรงเรียนจัดขึ้น พยายามจัดหาอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีและสิ่งสนับสนุนที่เอื้อต่อการเข้าเรียนออนไลน์ แต่อย่างไรก็ตามในด้านอุปกรณ์ส่วนมากไม่ได้ต้องจัดหาใหม่ แต่สิ่งที่ต้องเพิ่มเติมเข้ามาและมีผลกระทบต่อการเรียนเป็นอย่างมาก คือ สัญญาณอินเทอร์เน็ต ซึ่งนอกจากต้องใช้เพื่อการเข้าเรียนออนไลน์แล้ว ยังต้องใช้เพื่อการค้นคว้าหาความรู้ที่เกี่ยวข้องและการส่งงานออนไลน์อีกด้วย นอกจากนี้ ปกติแล้วคณะครูโรงเรียนราชินีบูรณะ ได้มีการจัดหาแบบเรียน เอกสารประกอบการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้

ทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์ไว้อย่างเพียงพอในการจัดการเรียนการสอน ทำให้เมื่อนักเรียนต้องใช้วิธีการเรียนอยู่บ้านก็สามารถศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมได้จากสื่อเหล่านั้น

ณัฐนิชา พลดาหาญ และคณะ (2564) งานวิจัยเรื่องรูปแบบการสื่อสารแบบ New Normal ที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของประชาชนในยุคโควิด-19 อำเภอเมือง จังหวัดเลย มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจรูปแบบการสื่อสารแบบ New Normal เพื่อศึกษาการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตและหาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารแบบ New Normal กับการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของประชาชนในยุคโควิด-19 เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดยมีกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแทนผู้ทำงานตามหน่วยงานต่างๆ จำนวน 400 คน พบว่า รูปแบบการสื่อสารแบบ New Normal อันดับ 1 ประชาชนให้ความสำคัญการส่งเอกสารการทำงาน คือ Facebook E-Mail Dropbox Google Drive Line สื่อสารการทำงานเลือกใช้ผ่านโทรศัพท์มือถือ

สุรชาติ พุทธิมา และ ชโรชินี ชัยมินทร์ (2564) งานวิจัยเรื่องพฤติกรรมการเรียนแบบออนไลน์และความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนการสอนแบบออนไลน์ของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ภายใต้สถานการณ์การระบาดของโรค COVID-19 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนการสอนแบบออนไลน์ และปัญหาในการเรียนแบบออนไลน์ของนักศึกษา สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จำนวน 37 คน ผลการศึกษาพบว่า ด้านพฤติกรรมการเรียนแบบออนไลน์ที่แสดงออกด้วยความรับผิดชอบและความสม่ำเสมอ นั้น นักศึกษาสาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์มีพฤติกรรมดังกล่าวในภาพรวมอยู่ระดับมาก ซึ่งการเข้าเรียนในห้องเรียนแบบออนไลน์ตามตารางเวลาที่มหาวิทยาลัยจัดไว้ อย่างสม่ำเสมอ นั้นเป็นพฤติกรรมที่นักศึกษาแสดงออกมากที่สุด รองลงมา คือ การทำแบบฝึกหัด ชิ้นงาน และส่งการบ้านตามที่อาจารย์มอบหมาย รวมทั้งการเรียนรู้เพิ่มเติมจากเอกสารประกอบการสอนและสื่อที่อาจารย์ใช้สอน และการเรียนรู้เพิ่มเติมจากคลิปบรรยายที่อาจารย์จัดทำขึ้นและมอบหมายให้ศึกษาอย่างสม่ำเสมอเท่ากัน

และด้านความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนการสอนแบบออนไลน์ของนักศึกษาสาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนแบบออนไลน์ในด้านบวกในระดับมาก ซึ่งสิ่งนักศึกษาเห็นพ้องกันมากที่สุด คือ การเรียนการสอนแบบออนไลน์ทำให้นักศึกษามีประสิทธิภาพในการเรียนรู้ตามสิ่งที่สนใจได้อย่างเต็มที่ จากสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลายที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวก และรวดเร็ว ต่อมาคือ ด้านปัญหาในการเรียนแบบออนไลน์ของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาประสบปัญหาด้านสภาพแวดล้อมในการเรียนแบบออนไลน์ในภาพรวมระดับปานกลาง คือ บรรยากาศไม่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ เช่น อากาศร้อน มีเสียงดังรบกวนสมาธิ

ภิญญา วงษ์ทอง (2564) งานวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้ออนไลน์บนฐานวิถีชีวิตใหม่สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้ออนไลน์บนฐานวิถีชีวิตใหม่สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ออนไลน์และ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจากผลการประเมินออนไลน์และสัมภาษณ์นักเรียน พบว่า ข้อดี ได้แก่ นักเรียนสามารถค้นคว้าหาความรู้จากอินเทอร์เน็ตได้ด้วยตนเอง ได้ฝึกการใช้แอปพลิเคชันในการเรียนรู้ ได้เล่นเกมที่ครูเตรียมมาให้ ทำให้เรียนสนุกขึ้น ส่งงานได้รวดเร็วผ่านระบบ นักเรียนส่วนใหญ่มองว่าการเรียนออนไลน์ สะดวกสบาย เรียนได้ทุกที่ทุกเวลา สามารถเรียนย้อนหลังได้ สามารถเรียนที่บ้านโดยไม่ต้องเดินทางไปโรงเรียน ทำให้มีเวลาในการเตรียมตัวในการเรียนมากขึ้น แม้ว่าอยู่คนละที่ก็สามารถเรียนและสื่อสารกันได้ ไม่จำเป็นต้องมารวมกลุ่มกัน สามารถป้องกันและลดการ

แพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้ ส่วนปัญหาหรืออุปสรรค ได้แก่ 1) ด้านความเสถียรของสัญญาณอินเทอร์เน็ตของทั้งครูและนักเรียน เมื่อสัญญาณไม่ดีทำให้ครูเปิดสื่อการสอนไม่ได้ และเวลาเล่นเกม Kahoot นักเรียนจะส่งคำตอบช้าและไม่ได้คะแนน 2) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ เวลาเรียนไม่เข้าใจถามหรือปรึกษาเพื่อนไม่ได้เหมือนอยู่ในห้องเรียน ทำงานกลุ่มไม่สะดวกเพราะไม่ได้เจอเพื่อน การเรียนแบบรวมห้องเรียนในแต่ละระดับชั้นทำให้เวลาในการถามตอบน้อยลง นักเรียนมีปัญหาเรื่องกล้องและการ เปิด-ปิดไมค์ทำให้สื่อสารกับเพื่อนและครูได้ลำบาก บางทีเข้าเว็บไซต์ที่ครูให้ทำงานไม่ได้ทำให้เรียนรู้ไม่เต็มที่ บางวิชาเรียนปฏิบัติได้ยากขึ้น เช่น วิชาที่ต้องประดิษฐ์ วิชานาฏศิลป์ 3) ด้านภาระงานของนักเรียน ครูมอบหมายงานและการบ้านเยอะ นักเรียนไม่สามารถติดตามงานได้ครบ 4) พฤติกรรมของนักเรียนนักเรียนที่เข้าเรียนสายจะเรียนไม่ทันเพื่อน ตอบคำถาม ไม่ทัน เด็กบางคนไม่สนใจเรียน บางทีก็เข้าเว็บไซต์อื่น นักเรียนแกล้งเพื่อนทำให้ไม่มีสมาธิในการเรียน 5) ด้านสุขภาพของนักเรียน การเรียนหน้าจอคอมพิวเตอร์นานทำให้เสียสายตา ปวดหลัง และทำให้ร่างกายอ่อนเพลีย และ 6) ด้านครู ครูควรเริ่มสอนและปล่อยตรงเวลา ครูบางท่านไม่ได้บันทึกวิดีโอไว้ให้ดูย้อนหลัง ครูให้นักเรียนเปิดไมค์และเปิดกล้องแต่บางคนกล้องเสียและบรรยากาศที่บ้านไม่เอื้ออำนวย

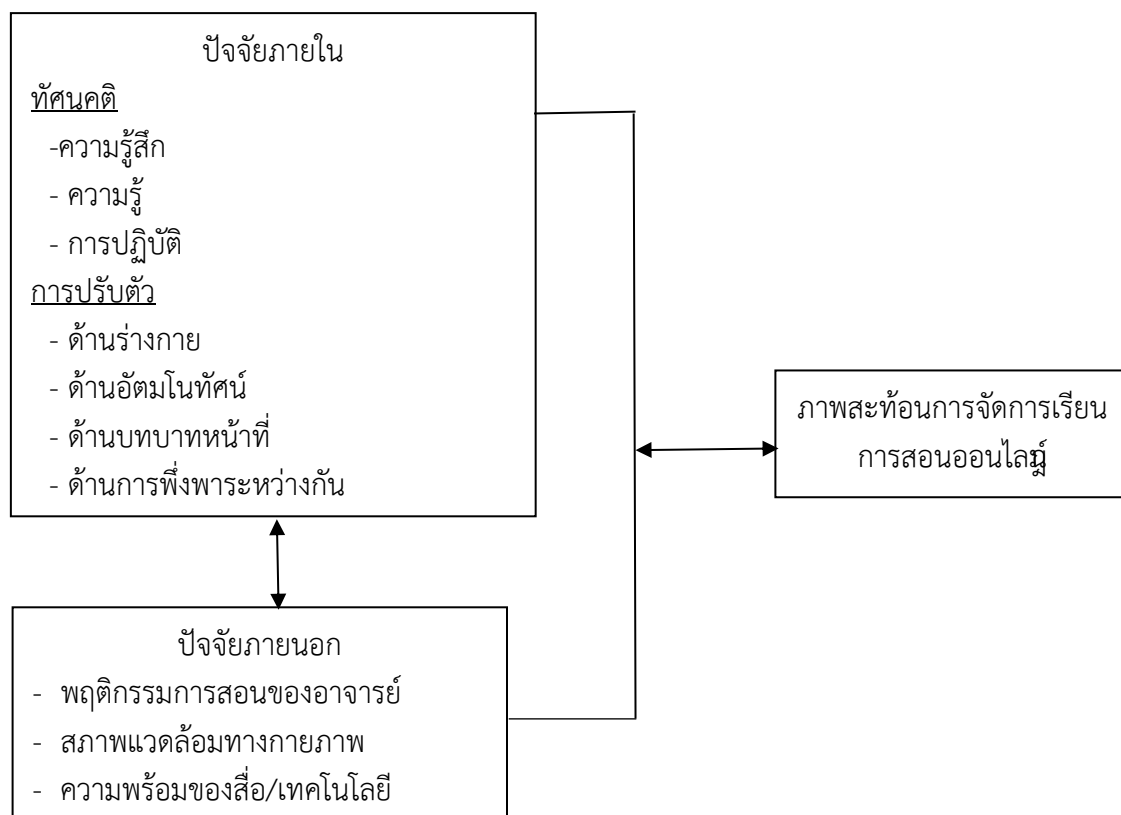
ประสูตร เดชสุวรรณ (2563) ศึกษาเรื่องการพัฒนาและผลลัพธ์การสอนเสริมส่วนปฏิบัติการแบบออนไลน์ ในรายวิชาการโครงข่ายไฟฟ้าเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนและสามารถใช้งานได้จริง โดยผลการศึกษาพบว่า สถานการณ์การระบาดของไวรัส โควิด-19 ทำให้ไม่สามารถสอนที่ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ที่มหาวิทยาลัยได้ จึงได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบไปเป็นการสอนแบบออนไลน์ โดยใช้การเรียนการสอนผ่านโปรแกรม Google Meet ซึ่งเป็นโปรแกรมการประชุมออนไลน์ และ Google Classroom ที่ช่วยเป็นเครื่องมือในการจัดการการเรียนการสอน เช่น การมอบหมาย และส่งงาน แบ่งปัน หรือแชร์เนื้อหาการสอนทั้งในรูปแบบหนังสือ และไฟล์วิดีโอการสอนในแต่ละสัปดาห์ มาเป็นเครื่องมือในการสอนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพให้ได้ใกล้เคียงกับการเรียนในมหาวิทยาลัยมากที่สุด อย่างไรก็ตาม การสอนออนไลน์สามารถทำได้กับกรณีการสอนปฏิบัติการที่ใช้เฉพาะ Software ไม่สามารถใช้ได้กับกรณีที่เป็นการสอนปฏิบัติการแบบ Hardware และยังพบว่าผู้เรียนยังคงต้องการเรียน onsite ที่มหาวิทยาลัยมากกว่า เนื่องจากได้บรรยากาศการเรียนอย่างแท้จริงที่สามารถสอบถามผู้สอนได้สะดวกกว่าการสอนออนไลน์

สรุคชัย แยมกระโทก และคณะ(2563) งานวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จทางการเรียนออนไลน์ ของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา ศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง คือนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ปีที่ 3 จำนวน 100 คน โดยผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านความพร้อมของผู้เรียน ประกอบด้วยความพยายามในการเรียน ความสามารถในการเรียนรู้ ความพร้อมด้านแรงจูงใจ โดยผู้เรียนต้องมีความสามารถและทักษะพื้นฐานในการใช้งานเทคโนโลยี อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และผู้เรียนต้องคอยกระตุ้นตนเอง มีความรับผิดชอบ รวมไปถึงมีแรงจูงใจในการเรียน ปัจจัยด้านคุณภาพการเรียนการสอน ประกอบด้วย ผู้สอนและช่วงระยะเวลาที่เหมาะสม และปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียน ประกอบด้วย สื่อการสอนและเทคโนโลยี การเข้าถึงสื่อการเรียนออนไลน์ และอุปกรณ์การเรียนออนไลน์ เป็นสิ่งที่ช่วยให้การเรียนการสอนราบรื่น ลดอุปสรรคในระหว่างการเรียนรู้ ส่งผลทำให้ผู้เรียนกระตือรือร้นและมีความพยายามในการเรียนทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ และปัจจัยด้านความพึงพอใจการเรียนออนไลน์พบว่าผู้เรียนมีอิสระในการเรียนมากกว่าการเรียนในห้อง สะดวกสบาย เรียนได้ทุกที่ทุกเวลา

วิทยา วาโย, อภิรดี เจริญกุล, ฉัตรสุดา กานกายนต์ และจรรยา คนใหญ่ (2563) ทำการวิจัยเรื่องการเรียนการสอนแบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 : แนวคิดและการประยุกต์ใช้จัดการเรียนการสอน ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ได้แก่ ด้านผู้สอนมีส่วนทำให้การสอนออนไลน์บรรลุเป้าหมาย โดยผู้สอนต้องพัฒนาสมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้มีความพร้อมในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ขณะที่สอน ด้านผู้เรียน พบว่า ในช่วงแรกของการเริ่มจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ผู้เรียนยังมีปัญหาขาดความเข้าใจในการใช้งาน ความพร้อมของอุปกรณ์รองรับและระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต รวมทั้งมีการเตรียมความพร้อมของตนเองก่อนเรียน เช่น เตรียมเอกสาร เตรียมบทความวิชาการ เป็นต้น ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระหว่างการเรียนรู้ร่วมกับผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียน ด้านเนื้อหาเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ สำหรับข้อความของเนื้อหาควรมีความชัดเจน กระชับ เข้าใจง่าย มีการปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา ด้านสื่อการเรียนและแหล่งเรียนรู้ ถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษา สื่อการสอนที่ดีจะเป็นส่วนช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจในเนื้อหาขณะที่เรียนได้ สื่อที่ใช้ในการสอนควรที่มีความแปลกใหม่ ดึงดูดความสนใจของผู้เรียนและกระตุ้นการเรียนรู้ เช่น วิดีโอ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว สถานการณ์จำลอง บทความวิชาการ เป็นต้น ด้านระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นช่องทางในการอำนวยความสะดวกให้การเรียนการสอนมีความราบรื่นได้

กรรณิการ์ แสนสุภา และคณะ (2563) งานวิจัยเรื่องการปรับตัวของนักศึกษาในสถานการณ์โควิด-19 โดยศึกษาและเปรียบเทียบการปรับตัวของนักศึกษาในสถานการณ์โควิด-19 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาที่ 1/2563 จำนวน 328 คน ผลการวิจัยพบว่า ด้านการเรียน เนื่องจากชั้นปีที่ 1 เป็นชั้นปีที่เพิ่งมีการเปลี่ยนแปลงจากการเป็นนักเรียนในโรงเรียนสู่การเรียนในมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ต้องอาศัยการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ทำให้นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีการปรับตัวด้านการเรียนแตกต่างกับชั้นปีที่ 2 และ 3 อีกทั้งสถานการณ์โควิด - 19 ทำให้นักศึกษาไม่สามารถเข้ามาเรียนรู้การเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยได้อย่างเต็มที่

2.4 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่องภาพสะท้อนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยเลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับการวิเคราะห์ข้อความข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูล คือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จำนวน 20 คน เกี่ยวกับความคิดเห็นการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์

3.1 ผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัย

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจงคือ นักศึกษาสายสังคมศาสตร์ 5 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชานิติศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ สาขาวิชาพัฒนาสังคม และสาขาวิชาศิลปกรรม ที่กำลังศึกษาอยู่ในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จำนวน 20 คน

3.2 วิธีและขั้นตอนการเก็บข้อมูล

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in – depth interview) โดยมีแนวคำถามใช้เป็นแนวทางในการพูดคุยกับนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จำนวน 20 คน

อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ ไม่อาจเป็นตัวแทนของนักศึกษาที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ทั้งหมดได้ เนื่องจากมีนักศึกษาคณะอื่นที่ไม่ได้ให้ข้อมูล ดังนั้น ข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยครั้งนี้จึงไม่ใช่ตัวแทนภาพรวมของนักศึกษาทั้งหมดของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

โดยขั้นตอนการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจะติดต่อประสานผ่านประธานสาขาวิชาทั้ง 5 ข้างต้น เพื่อขอความอนุเคราะห์แนะนำนักศึกษาที่พร้อมให้ข้อมูลในงานวิจัย จากนั้น ผู้วิจัยทำการติดต่อนักศึกษาเพื่อนัดหมายสัมภาษณ์พูดคุย คนละประมาณ 1 ชั่วโมง

ด้านสถานที่ในการสัมภาษณ์คำนึงถึงความสะดวกของนักศึกษาเป็นผู้กำหนด ซึ่งนักศึกษาทุกคนสะดวกให้สัมภาษณ์ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ส่วนการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยใช้แนวคำถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล และทำการบันทึกข้อมูลและบทสนทนาโดยใช้สมุดจดบันทึก ซึ่งการจดบันทึกผู้ให้ข้อมูลยินยอมให้ผู้วิจัยทำการบันทึกข้อมูลแล้ว

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้ วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกสาร หนังสือ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยเชื่อมโยงกับแนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัวและแนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยเรื่องภาพสะท้อนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ และเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ โดยเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จำนวน 20 คน แบ่งเป็น นักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์ จำนวน 4 คน, นักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ จำนวน 3 คน, นักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 2 คน, นักศึกษาสาขาวิชาศิลปกรรม จำนวน 1 คน และนักศึกษสาขาวิชาพัฒนาสังคม จำนวน 10 คน โดยจากการเก็บข้อมูลพบประเด็นดังต่อไปนี้

4.1 สภาพการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์

การเรียนการสอนออนไลน์เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเฉพาะกิจภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้แบบใหม่ที่ทั้งผู้สอนและผู้เรียนอาจไม่คุ้นเคยกันมากนัก โดยในปีการศึกษา 2564 นักศึกษาในมหาวิทยาลัยทั่วประเทศต้องเรียนออนไลน์เต็มรูปแบบ ดังนั้น การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนออนไลน์จะทำให้ได้ทราบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาว่า มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลดีและผลเสียต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวไปปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ที่มีคุณภาพขึ้น เนื่องจากสถานการณ์ด้านโรคระบาดไม่มีใครที่สามารถยืนยันได้ว่าจะไม่มีการระบาดซ้ำอีกหรือเกิดโรคระบาดใหม่อื่นๆขึ้นอีก ดังนั้น การเตรียมชุดข้อมูลที่สามารถนำไปปรับปรุงแก้ไขต่อการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์จึงจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาในอนาคต โดยจากการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จำนวน 20 คน พบข้อมูลที่สำคัญดังนี้

4.1.1 ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนออนไลน์จากอาจารย์ผู้สอน

จากการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์กับนักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ สาขาวิชาศิลปกรรม และสาขาวิชาพัฒนาสังคม รวมจำนวน 20 คน พบข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการเรียนการสอนออนไลน์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

นักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์ จำนวน 4 คน ให้ข้อมูลว่า การเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ในภาคเรียนที่ 2564 อาจารย์ผู้สอนแต่ละท่านมีความพร้อมที่แตกต่างกันไป โดยอาจารย์บางท่านมีการอธิบายที่ดีทำให้นักศึกษาเรียนเข้าใจ ประกอบกับอาจารย์เตรียมเนื้อหาและสื่อที่ใช้ในการสอนมาอย่างดีส่งผลทำให้นักศึกษาเรียนรู้ได้ดี แต่อาจารย์บางท่านไม่มีสื่อการสอน เป็นการพูดบรรยายให้นักศึกษาฟังในชั่วโมงเรียนเพียงอย่างเดียว ทำให้บรรยากาศในการเรียนไม่กระตุ้นความกระตือรือร้นในการเรียน หรืออาจารย์บางท่านสอนเสร็จแล้วไม่ได้สรุป

ประเด็นเนื้อหาท้ายชั่วโมงหรือสอบถามความเข้าใจของนักศึกษาเหมือนตอนเรียนในห้องเรียนปกติก็ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาเช่นเดียวกัน

ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์นักศึกษาศาขาวชิชาวนิติศาสตร์ยังพบข้อมูลปัญหาด้านอุปกรณ์การสอน สื่อการสอน และเทคโนโลยีที่มาจากอาจารย์ผู้สอนที่ส่งผลต่อการเรียนออนไลน์ที่ดีของนักศึกษาด้วย โดยนักศึกษาให้ข้อมูลดังนี้

นางสาวเอ เล่าว่า “บางครั้งเวลาอาจารย์สอน สัญญาณอินเทอร์เน็ตของอาจารย์มีปัญหา สัญญาณขาดๆ หายๆ ทำให้หนูเรียนไม่ค่อยรู้เรื่อง และต้องรอให้อาจารย์แก้ไขปัญหาให้เสร็จถึงจะได้เรียนต่อ ทำให้การเรียนไม่ต่อเนื่อง”

นางสาวบี เล่าว่า “อาจารย์บางท่านพูดเสียงเบาเวลาสอน เพราะลำโพงโน้ตบุ๊กของอาจารย์มีปัญหา แต่อาจารย์บางท่านเวลาสอนใช้ไมค์พูดด้วยทำให้นักศึกษาได้ยินชัดเจนส่งผลต่อความเข้าใจในเนื้อหาการเรียน”

นางสาวซี เล่าว่า “อาจารย์บางท่านถามให้นักศึกษาตอบในชั่วโมงเรียน แต่สัญญาณอินเทอร์เน็ตของอาจารย์ไม่ดีทำให้เกิดความล่าช้าเวลานักศึกษาตอบ เลยทำให้เกิดความสับสนระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา”

นางสาวดี เล่าว่า “อาจารย์บางท่านใช้เทคโนโลยีการสอนออนไลน์ไม่คล่อง เช่น เปิดแชร์ power point ไม่ขึ้น เปิด power point แล้วไม่เต็มหน้าจอ เวลานักศึกษาเรียนก็ดูลำบาก อาจารย์บางท่านเวลาสอนเสียงพูดหาย หรืออาจารย์บางท่านเปิดคลิปวิดีโอให้ดูในชั่วโมง แต่เสียงไม่ดังทำให้เป็นอุปสรรคเวลาเรียน”

ต่อมาเป็นข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักศึกษาศาขาวชิชาศิลปกรรม จำนวน 1 คน ซึ่งให้ข้อมูลคล้ายคลึงกับนักศึกษาศาขาวชิชาวนิติศาสตร์คือ อาจารย์แต่ละท่านมีความพร้อมที่แตกต่างกัน โดยอุปสรรคที่มาจากอาจารย์ผู้สอนนางสาวเอฟ เล่าว่า

จากการเรียนออนไลน์ที่ผ่านมา อาจารย์บางรายวิชาสอนได้ไม่เต็มที่ เพราะติดภารกิจ เลยปล่อยเร็วบ้าง งดคลาสบ้าง บางครั้งสอนอยู่แต่อุปกรณ์การสอนไม่พร้อมใช้งาน หรือในบางรายวิชาอาจารย์มีความพร้อมเรื่องอุปกรณ์การสอน แต่สอนนานเกินไปจนทำให้ผู้เรียนเบื่อหน่าย เพราะเป็นการบรรยายอย่างเดียวไม่มีกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั่วโมงเรียน

จากนั้นเป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นักศึกษาศาขาวชิชารัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 2 คน ซึ่งข้อมูลที่พบมีทั้งปัจจัยที่มาจากตัวอาจารย์ผู้สอนและอุปกรณ์การสอนของอาจารย์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

นางสาวจี เล่าว่า “อาจารย์บางท่านงดคลาสบ่อยเพราะให้เหตุผลว่าติดธุระ เลยต้องมีการนัดสอนชดเชย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นช่วงเวลาเย็น ซึ่งนักศึกษาบางคนมีงานพิเศษทำเลยไม่ได้เข้าเรียนอาจารย์ก็จะหักคะแนน และต้องอ่านบททวนด้วยตัวเองซึ่งก็ไม่ได้เข้าใจในเนื้อหาทั้งหมดเหมือนกับฟังอาจารย์สอน”

นางสาวเจ เล่าว่า “อาจารย์บางท่านเข้าสอนก่อนเวลาเรียน ทำให้นักศึกษาเข้าไม่ทันและโดนหักคะแนน อาจารย์บางท่านเตรียมไฟล์การสอนไม่พร้อม หรือส่งไฟล์เอกสารประกอบการสอนที่นักศึกษาไม่สามารถดาวน์โหลดได้ทำให้ต้องเลื่อนไปเรียนสัปดาห์หน้า”

นอกจากนั้น ยังพบอุปสรรคที่มาจากปัจจัยด้านการใช้เทคโนโลยีในการสอนออนไลน์ของอาจารย์ที่เกิดขึ้นระหว่างการสอน ซึ่งส่งผลทำให้การเรียนรู้ของนักศึกษาไม่ราบรื่นและมีความน่าเบื่อ เพราะนักศึกษาต้องนั่งรอจนกว่าอาจารย์จะแก้ไขปัญหาแล้วเสร็จถึงจะได้เรียนต่อได้ หรือในบางครั้งระหว่างที่อาจารย์สอนคอมพิวเตอร์ของอาจารย์มีปัญหาขัดข้อง คือ อาจารย์พูด แต่นักศึกษาไม่ได้ยินเสียง ซึ่งถ้าเกิดปัญหาในลักษณะนี้นักศึกษาจะแจ้ง

อาจารย์ผู้สอนผ่านข้อความในโปรแกรม แต่อาจารย์ส่วนใหญ่มักไม่อ่านข้อความทำให้อาจารย์ต้องเสียเวลาในการบรรยายซ้ำอีกรอบ

ต่อมาเป็นการสัมภาษณ์นักศึกษาศาखाวิชารัฐศาสตร์ จำนวน 3 คน ซึ่งนักศึกษาศาखाวิชารัฐศาสตร์ให้ข้อมูลที่มีประเด็นแตกต่างจากนักศึกษาศาखाวิชาข้างต้นคือ ปัจจัยด้านอายุของอาจารย์ที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนออนไลน์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

นายเค เล่าว่า

อาจารย์บางท่านที่อายุมากแล้ว ใช้เทคโนโลยีการสอนออนไลน์ไม่ถนัดเท่าที่ควร เวลาเรียนเลยมีปัญหาติดขัดเยอะ ทำให้การสอนไม่ราบรื่น นักศึกษาเลยเรียนไม่ค่อยเข้าใจเหมือนกับที่เรียนในห้องเรียน ปกติกับอาจารย์ท่านนี้เมื่อปีการศึกษาที่แล้ว แต่ก็มีอาจารย์บางท่านที่สอนไม่เข้าใจ เพราะเนื้อหาที่อาจารย์เอามาสอนมีเยอะมาก และอาจารย์ก็มาอ่านให้ฟังเวลาสอน ไม่ได้มีการอธิบายหรือสรุปใจความสำคัญทำให้การเรียนน่าเบื่อและง่วงนอน

ส่วนนายเอ็ม เล่าว่า

อาจารย์บางท่านเหมือนไม่ได้เตรียมการสอนมา เพราะเวลาสอนมาอ่านเอกสารให้ฟัง หรือบางรายวิชาเวลาที่ผมจะสอบถามอาจารย์เวลาที่สงสัย ก็ติดปัญหาเพราะสัญญาณอินเทอร์เน็ตของอาจารย์ช้า ทำให้ไม่ได้รับความรู้อย่างเต็มที่ หรืออาจารย์บางท่านทำสื่อการสอนที่อ่านแล้วเข้าใจยาก ทำให้นักศึกษาต้องคอยจดจ่อกับสื่อที่อาจารย์นำเสนอในชั่วโมง เลยไม่ได้ฟังและจดตามไม่ทันกลายเป็นเรียนไม่รู้เรื่อง และทำให้ไม่อยากเรียนต่อ ส่วนอาจารย์ที่ทำสื่อการสอนน่าสนใจ นักศึกษาเรียนแล้วเข้าใจง่าย การเรียนก็สนุกและส่งผลต่อการเรียนรู้ที่ดี

ต่อมานายโอ เล่าว่า

อาจารย์บางท่านสอนดี แต่บางท่านยังมีปัญหา เช่น ไม่มีสื่อการสอนมาพูดบรรยายอย่างเดียวทำให้นักศึกษาไม่สนใจฟัง การเรียนในรายวิชานั้นเลยน่าเบื่อ การที่อาจารย์มีสื่อการสอนช่วยดึงดูดใจ นักศึกษาได้ และก็มีอาจารย์บางท่านเวลาสอนแล้วนักศึกษาไม่เข้าใจ นักศึกษาก็ไม่กล้าถาม เพราะกลัวอาจารย์ครับ

สุดท้ายคือข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นักศึกษาศาखाวิชาพัฒนาสังคม จำนวน 10 คน โดยพบปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการเรียนออนไลน์จากอาจารย์ผู้สอนคล้ายคลึงกับทุกสาขาข้างต้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

นางสาวหนึ่งให้ข้อมูลว่า อายุของอาจารย์ผู้สอน ลักษณะการสอนของอาจารย์ และเอกสารประกอบการสอน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพของนักศึกษา โดยนางสาวหนึ่งเล่าว่า

การเรียนกับอาจารย์ที่มีอายุจะมีปัญหาด้านการใช้อุปกรณ์การสื่อสาร ทำให้การเรียนในรายวิชานั้นใช้เวลาเรียนนานและเรียนไม่ค่อยเข้าใจ อาจารย์บางท่านมีวิธีการสอนแบบพูดบรรยายเพียงอย่างเดียว ไม่มีสื่อการสอนก็ทำให้เรียนไม่ค่อยเข้าใจเช่นกัน ส่วนอาจารย์ที่มีอุปกรณ์การสอนครบและมีเอกสารประกอบการสอนพร้อมทำให้นักศึกษาเรียนรู้และเข้าใจได้ง่าย

เช่นเดียวกับนางสาวสองที่ให้ข้อมูลว่า อาจารย์บางท่านเวลาสอนจะมีปัญหาติดขัดในเรื่องอุปกรณ์การสอน และปัญหาขัดข้องทางเทคนิค เช่น เวลาอาจารย์บรรยาย เสียงพูดของอาจารย์ขาดๆหายๆ หรืออาจารย์บางท่านมีปัญหาเรื่องสัญญาณอินเทอร์เน็ตและสถานที่ที่ใช้สอนเสียงดัง ก็มีผลทำให้นักศึกษาเรียนไม่ค่อยเข้าใจเท่าที่ควร ทั้งนี้ นางสาวสองได้บอกต่อว่า ด้านสื่อการสอนของอาจารย์ผู้สอนก็เป็นปัจจัยที่สำคัญ โดยอาจารย์ที่ทำสื่อการสอน (power point) ไม่น่าสนใจส่งผลทำให้การเรียนในช่วงโมงนั้นสำหรับนักศึกษาค่อนข้างน่าเบื่อ

และนางสาวสามที่ให้ข้อมูลคล้ายกับนางสาวสองว่า อาจารย์ผู้สอนมักมีปัญหาติดขัดด้านอุปกรณ์การสอน สัญญาณอินเทอร์เน็ตและสื่อการสอน ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นส่งผลทำให้นักศึกษาเรียนไม่ค่อยเข้าใจ แต่ถ้ารายวิชาไหนที่อาจารย์ทำสื่อการสอนดีคือมีเนื้อหาและคำอธิบายที่ชัดเจน หรือมีรูปภาพประกอบให้นักศึกษาเห็นตัวอย่าง หรืออาจารย์มีการส่งไฟล์เอกสารให้นักศึกษาก่อนเรียน ก็จะทำให้ นักศึกษามีความเข้าใจที่ดียิ่งขึ้น

ต่อมานางสาวสี่ ให้ข้อมูลคล้ายกับนางสาวเคนศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ว่า อายุของอาจารย์ผู้สอนเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา “อาจารย์บางท่านอยู่ในวัย 30 ถึง 40 ปี สามารถใช้เทคโนโลยีในการสอนได้สะดวกคล่องแคล่ว ทำให้เวลาเรียนราบรื่นและนักศึกษาเข้าใจง่าย แต่อาจารย์บางท่านที่มีอายุเยอะแล้วการสอนส่วนใหญ่จะเป็นการพูดให้ฟัง ไม่มีสื่อการสอนทำให้ฟังมาๆเวลาเรียน”

เช่นเดียวกับนางสาวห้าที่บอกว่า รูปแบบการสอนของอาจารย์ที่เป็นการบรรยายเพียงอย่างเดียวเป็นอุปสรรคหนึ่งต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา ดังนี้ “อาจารย์บางท่านสอนโดยการพูดอย่างเดียว บรรยายภาศการเรียนค่อนข้างน่าเบื่อ เพราะไม่มีกิจกรรมให้นักศึกษามีส่วนร่วมเท่าที่ควร โดยส่วนตัวเลยไม่ชอบเรียนในรายวิชานั้น และก็มีอาจารย์บางท่านที่มีระบุบอยเลยมาสอนไม่ได้ บางท่านก็สัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่ดี”

ต่อมานายหกให้ข้อมูลว่า ปัญหาที่พบส่วนใหญ่จากการเรียนออนไลน์คือ ปัญหาด้านการเตรียมอุปกรณ์ในการสอนของอาจารย์ ซึ่งอาจารย์บางท่านมีปัญหาเกิดขึ้นบ่อยระหว่างสอน หรืออาจารย์บางท่านพูดแต่ไม่มีเสียงซึ่งอาจมาจากสัญญาณอินเทอร์เน็ตหรือลำโพงคอมพิวเตอร์ของอาจารย์มีปัญหา สิ่งต่างๆเหล่านี้ส่งผลทำให้การเรียนในคาบนั้นใช้เวลานาน เพราะต้องรอกกว่าอาจารย์จะแก้ไขปัญหาได้ซึ่งทำให้เสียเวลาในการเรียน

และนางสาวเจ็ดให้ข้อมูลคล้ายคลึงกันว่า ในรายวิชาที่อาจารย์ผู้สอนมีหนังสือหรือให้ไฟล์เอกสารให้นักศึกษาก่อนเรียนจะทำให้การเรียนราบรื่นกว่ารายวิชาที่ไม่มี โดยนางสาวเจ็ดให้เหตุผลว่าเนื่องจากหากนักศึกษาไม่มีเอกสารในเวลาเรียนนักศึกษาต้องใช้กระดาษหรือสมุดจด ซึ่งบางครั้งจดตามที่อาจารย์พูดไม่ทันทำให้ไม่เข้าใจเนื้อหาในบทนั้น ฉะนั้น การที่อาจารย์ผู้สอนบรรยายโดยที่นักศึกษาไม่มีเอกสารอาจส่งผลทำให้นักศึกษาไม่มีแรงกระตุ้นในการเรียน

ส่วนนางสาวแปดให้ข้อมูลที่แตกต่างจากนักศึกษาท่านอื่นเกี่ยวกับช่องทางการส่งงานว่า อาจารย์ที่ให้นักศึกษาส่งงานผ่านช่องทาง LINE นับเป็นวิธีที่สะดวกสำหรับนักศึกษา ในขณะที่เดียวกันก็มีอาจารย์บางท่านที่ให้นักศึกษาส่งงานผ่านช่องทางไปรษณีย์ซึ่งเป็นภาระทำให้นักศึกษามีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม นอกจากนั้นก็เป็นอุปสรรคด้านรูปแบบการสอนของอาจารย์ที่มีลักษณะเป็นการบรรยายเพียงอย่างเดียว ส่งผลทำให้นักศึกษาไม่กระตือรือร้นประกอบกับเป็นการเรียนออนไลน์ นักศึกษาบางคนรวมถึงตัวนางสาวแปดเองก็จะเปิดคอมพิวเตอร์ไว้ แต่ไม่ได้อ่านใจฟังที่อาจารย์สอน

ต่อมานางสาวเก้าให้ข้อมูลที่น่าสนใจว่า บางรายวิชาอาจารย์ผู้สอนจะให้นักศึกษาเปิดกล้องตลอดเวลาเรียน ซึ่งวิธีนี้ทำให้นักศึกษามีความกระตือรือร้นและตั้งใจฟังที่อาจารย์พูด ไม่ลุกหรือทำอย่างอื่นขณะที่อาจารย์

บรรยาย โดยในรายวิชาที่อาจารย์ให้เปิดกล่องเวลาเรียน อาจารย์จะมีการเรียกนักศึกษาเพื่อถามคำถามทำให้นักศึกษาตื่นตัวตลอดเวลาและไม่รู้สีกังวลเวลาเรียน

นักศึกษสาขาวิชาพัฒนสังคมคนสุดท้ายคือ นางสาวสับให้ข้อมูลว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นในการเรียนออนไลน์ที่ผ่านมาเกือบทุกวิชาเป็นปัญหาจากเสียงรบกวนบริเวณรอบข้างที่อาจารย์สอน ประกอบกับสัญญาณอินเทอร์เน็ตของอาจารย์ไม่เต็มเวลาอาจารย์บรรยายเสียงจะขาดๆหายๆถือเป็นอุปสรรคในเวลาเรียน ส่วนปัญหาติดขัดที่เกิดจากตัวอาจารย์ผู้สอนคือ อาจารย์บางท่านมีธุระส่วนตัวบ่อยทำให้ต้องหยุดสอนหรือเลื่อนการสอนไปวันอื่น หรืออาจารย์บางท่านไม่มีสื่อการสอนใช้รูปแบบการพูดบรรยายเพียงอย่างเดียว ไม่มีการสรุปใจความสำคัญให้นักศึกษาเข้าใจทำให้การเรียนในรายวิชานั้นนักศึกษาไม่มีความเข้าใจเท่าที่ควร

สรุป จากการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์นักศึกษาทั้ง 5 สาขาวิชา จำนวนรวม 20 คน พบปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการเรียนออนไลน์จากอาจารย์ผู้สอน 5 ประเด็น ดังนี้

1) รูปแบบการสอนของอาจารย์ คือ การสอนที่มีลักษณะเป็นการบรรยายเพียงอย่างเดียว ไม่ให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียน เช่น การถามตอบ และการสอนของอาจารย์ที่ไม่มีการสรุปเนื้อหาท้ายชั่วโมงเรียนให้นักศึกษาเข้าใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของเสกสิทธิ์ ดวงคำ และภัทรนันท์ ทวดอาจ (2564) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยรูปแบบออนไลน์วิชาเคมีทั่วไปกรณีศึกษา นักศึกษาสาธารณสุขชุมชน ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ที่ผลการศึกษาในส่วนของปัญหาและอุปสรรคในการเรียน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีปัญหาและอุปสรรคในการเรียน เช่น การจัดการสอนของผู้สอนควรต้องปฏิบัติดังนี้ คือกิจกรรมการสอนไม่ควรสั้น ควรมีเกมส์ให้เล่นระหว่างเรียน อาจารย์ผู้สอนพูดเร็ว/ตามไม่ทัน อุปกรณ์การสอนไม่พร้อมส่งผลให้การเขียนอธิบายเป็นสาเหตุให้นักศึกษาไม่สามารถรับรู้และเข้าใจ

2) อาจารย์ที่ไม่มีสื่อการสอน (power point) เอกสารประกอบการสอน คลิปวิดีโอประกอบการเรียน หรือมีสื่อการสอนแต่ไม่มีรายละเอียดทำให้นักศึกษาต้องฟังอาจารย์บรรยายและจดตาม ซึ่งหากนักศึกษาฟังไม่เข้าใจหรือจดตามที่อาจารย์บรรยายในชั่วโมงเรียนไม่ทันก็จะส่งผลทำให้เรียนไม่รู้เรื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของสรุคชัย แยมกระโทก และคณะ (2563) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จทางการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา ที่พบว่า ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียน ประกอบด้วย สื่อการสอนและเทคโนโลยี การเข้าถึงสื่อการเรียนออนไลน์ และอุปกรณ์การเรียนออนไลน์ เป็นสิ่งที่ช่วยให้การเรียนการสอนราบรื่น ลดอุปสรรคในระหว่างการเรียนรู้ ส่งผลทำให้ผู้เรียนกระตือรือร้นและความพยายามในการเรียนทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ รวมถึงงานวิจัยของวิทยา วาโย, อภิรติ เจริญบุญกุล, ฉัตรสุตา กานกายนต์ และจรรยา คนใหญ่ (2563) ทำการวิจัยเรื่องการเรียนการสอนแบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 : แนวคิดและการประยุกต์ใช้จัดการเรียนการสอน ที่พบว่า ปัจจัยด้านสื่อการเรียนและแหล่งเรียนรู้ถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษา สื่อการสอนที่ดีจะเป็นส่วนช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจในเนื้อหาขณะที่เรียนได้ สื่อที่ใช้ในการสอนควรที่มีความแปลกใหม่ ดึงดูดความสนใจของผู้เรียนและกระตุ้นการเรียนรู้ เช่น วิดีโอ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว สถานการณ์จำลอง บทความวิชาการ เป็นต้น

3) อุปกรณ์การสอนและสัญญาณอินเทอร์เน็ตของอาจารย์มีปัญหา เช่น ลำโพงไม่มีเสียง เปิดสื่อการสอนไม่ได้ เปิดคลิปรีวีดีโอมีแต่ภาพเสียงไม่มี สัญญาณอินเทอร์เน็ตขัดข้องเวลาอาจารย์บรรยายทำให้เสียงของอาจารย์ขาดๆหายๆและนักศึกษาฟังรู้เรื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของภิญโญ วงษ์ทอง (2564) ที่ศึกษาเรื่องการจัดการเรียนรู้ออนไลน์บนฐานวิถีชีวิตใหม่สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย พบปัญหาหรืออุปสรรคด้านความเสถียรของสัญญาณอินเทอร์เน็ตของทั้งครูและนักเรียน เมื่อสัญญาณไม่ดีทำให้ครูเปิดสื่อการสอนไม่ได้ และเวลาเล่นเกม Kahoot นักเรียนจะส่งคำตอบช้าและไม่ได้คะแนน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลต่อการเรียนรู้ที่ดีของผู้เรียน

4) อาจารย์ติดธุระมาสอนไม่ได้และมีการนัดสอนชดเชยภายหลัง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นช่วงเวลาเย็นหรือหัวค่ำ นักศึกษาบางคนไม่สะดวกเรียนช่วงเวลานี้ เพราะบางคนทำงานหารายได้พิเศษระหว่างเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของมนธิชา ทองหัตถา (2564) ที่ศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศโรงเรียนปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบข้อมูลว่า ปัญหาที่พบในการเรียนออนไลน์อันดับที่สองคือ ปัญหาด้านครอบครัวที่นักเรียนส่วนใหญ่ต้องช่วยครอบครัวทำงานหาเลี้ยงชีพทำให้นักเรียนจำนวนหนึ่งต้องสละเวลาเรียนเพื่อไปช่วยงานแบ่งเบาภาระครอบครัว

5) อาจารย์ไม่ถนัดใช้เทคโนโลยีในการสอนออนไลน์ โดยเฉพาะอาจารย์ที่มีอายุจะพบปัญหามากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของวิทยา วาโย, อภิรติ เจริญกุล, ฉัตรสุตา กานกายนต์ และจรรยา คนใหญ่ (2563) ที่ศึกษาเรื่องการเรียนรู้การสอนแบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 : แนวคิดและการประยุกต์ใช้จัดการเรียนการสอน ที่พบว่า องค์ประกอบด้านผู้สอนมีส่วนทำให้การเรียนออนไลน์บรรลุเป้าหมาย โดยผู้สอนต้องพัฒนาสมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้มีความพร้อมในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าขณะการสอน

4.1.2 ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนออนไลน์จากนักศึกษา

จากข้อมูลข้างต้นได้สะท้อนให้เห็นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาที่มาจากอาจารย์ผู้สอนไปแล้ว ในหัวข้อนี้จะสะท้อนข้อมูลที่เป็นอุปสรรคจากตัวนักศึกษาบ้าง โดยจากการสัมภาษณ์พบรายละเอียดดังต่อไปนี้

นักศึกษาสาววิชานิติศาสตร์ จำนวน 4 คน ให้ข้อมูลคล้ายคลึงกันเกี่ยวกับอุปสรรคการเรียนออนไลน์ที่มาจากตัวนักศึกษา ดังนี้

อุปสรรคด้านสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ หมายถึง บ้านหรือหอพักไม่เหมาะแก่การเรียนออนไลน์ เพราะมีเสียงดังรบกวน โดยนักศึกษาบางคนที่บ้านเป็นร้านขายของมีเสียงดังรบกวนตลอดทั้งวัน หรือนักศึกษาบางคนผู้ปกครองที่บ้านใช้งานระหว่างเรียนออนไลน์ซึ่งส่งผลต่อการเรียนทั้งสิ้น

อุปสรรคต่อมาที่นักศึกษาสาววิชานิติศาสตร์ให้ข้อมูลคล้ายคลึงกันคือ อุปสรรคที่เกิดจากอุปกรณ์การเรียนและสัญญาณอินเทอร์เน็ต โดยนักศึกษาให้ข้อมูลว่า การเรียนออนไลน์เครื่องมือสื่อสารถือว่าเป็นสิ่งสำคัญและส่วนใหญ่นักศึกษาใช้โทรศัพท์มือถือ ซึ่งการเรียนที่ใช้ระยะเวลานานส่งผลทำให้โทรศัพท์มือถือมีปัญหา เช่น เครื่องร้อนและดับไปเอง หรือแบตเตอรี่ต้องต่อสายชาร์ต หรือบางครั้งอาจารย์เรียกให้ตอบคำถามแต่เปิดไม่ค์พูดแล้วเสียงไม่ดัง สิ่งต่างๆเหล่านี้ล้วนส่งผลทำให้การเรียนไม่ราบรื่นและนักศึกษาไม่มีสมาธิในการเรียน

สุดท้ายเป็นอุปสรรคจากตัวนักศึกษาเองกล่าวคือ การเรียนออนไลน์นักศึกษาสามารถเรียนที่ไหนก็ได้ที่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต นักศึกษาบางคนตื่นมาก็นอนเรียนบนเตียงเลย หรือบางคนแอบหลับเวลาอาจารย์บรรยาย เป็นต้น

ต่อมา นักศึกษาสาขาวิชาศิลปกรรม จำนวน 1 คน ให้ข้อมูลว่า ปัญหาที่สำคัญที่สุดในการเรียนออนไลน์คือ หอพักมีเสียงดังรบกวนการเรียน เพราะส่วนใหญ่นักศึกษาที่พักอยู่หอพักต่างก็เรียนออนไลน์ทุกคนเลยมีเสียงดังรบกวนกัน ส่งผลให้ไม่มีสมาธิในการเรียนและเรียนไม่รู้เรื่องเท่าที่ควร

เช่นเดียวกับ นักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 2 คน ที่ให้ข้อมูลคล้ายคลึงกับสองสาขาข้างต้นคือ ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคด้านสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการเรียนออนไลน์ โดยนางสาวจีเล่าว่า “ในหมู่บ้านจะมีรถขายกับข้าววิ่งผ่านทุกเช้าเสียงรบกวนการเรียนมาก และที่บ้านมีลูกพี่ชายซึ่งเป็นทหารก็จะส่งเสียงร้องดังเกือบทั้งวัน บางครั้งพ่อกับแม่ก็ชอบใช้ให้มาช่วยงานจึงไม่มีสมาธิในการเรียน” และนางสาวเจที่เล่าว่า “ที่หอพักเจ้าของหอเลี้ยงไก่ เลยมีเสียงไก่ขันดังรบกวนเวลาเรียน และที่หอพักก็เป็นนักศึกษาทั้งหมดซึ่งก็เรียนออนไลน์เหมือนกันเสียงเลยรบกวนกัน และที่หอพักสัญญาณอินเทอร์เน็ตเวลาคนใช้พร้อมกันมันก็จะช้า เวลาเรียนก็จะติดๆขัดๆ”

และนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ จำนวน 3 คน ที่อาศัยอยู่ที่บ้านให้ข้อมูลคล้ายคลึงกันกับนักศึกษาสาขาวิชาข้างต้นว่า บ้านไม่ใช่สถานที่ที่เหมาะสมต่อการเรียนออนไลน์ เพราะสภาพแวดล้อมที่บ้านมีเสียงดัง ทั้งจากรถอีแต๋น การเปิดเครื่องเสียงของข้างบ้านที่มีการจัดงาน ส่งผลทำให้นักศึกษาเรียนไม่รู้เรื่องเพราะไม่มีสมาธิในการฟังอาจารย์บรรยาย อุปสรรคปัญหาต่อมาที่พบคือ ปัญหาจากสัญญาณอินเทอร์เน็ต อุปกรณ์การเรียนออนไลน์ที่ต้องใช้ร่วมกับสมาชิกในครอบครัว หรือช่วงเวลาที่ไต่ดับ่อยๆ เป็นต้น

สุดท้ายเป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นักศึกษาสาขาวิชาพัฒนาศาสตร์ จำนวน 10 คน พบข้อมูลอุปสรรคการเรียนออนไลน์ ได้แก่ สภาพแวดล้อม อุปกรณ์การเรียน สัญญาณอินเทอร์เน็ต และตัวนักศึกษาเอง สรุปได้ดังนี้

ปัญหาด้านสภาพแวดล้อมคือ สถานที่เรียนออนไลน์ของนักศึกษาไม่เหมาะสมต่อการเรียนออนไลน์ โดยมีทั้งนักศึกษาที่อยู่บ้านและหอพัก โดยนักศึกษาที่อยู่บ้านให้ข้อมูลว่า บ้านติดถนนมีเสียงรถแล่นผ่าน บ้านอยู่ในตลาดมีเสียงดังรบกวนตลอดทั้งวัน บ้านมีการซ่อมถนนเสียงเครื่องจักรดังรบกวนเวลาเรียน หรือในช่วงที่ฝนตกหนัก นักศึกษาให้ข้อมูลว่าเรียนไม่รู้เรื่อง เพราะไม่ได้ยินเสียงอาจารย์สอน เนื่องจากที่บ้านเป็นหลังคาสังกะสี ส่วนนักศึกษาที่อาศัยอยู่หอพักให้ข้อมูลเช่นเดียวกันว่า หอพักเป็นสถานที่ที่ไม่เหมาะสมต่อการเรียนออนไลน์เช่นเดียวกัน โดยที่หอพักผู้อาศัยเป็นนักศึกษาเกือบทั้งหมด เวลาเรียนออนไลน์พร้อมกันเสียงก็จะดังรบกวนกันทำให้ฟังอาจารย์บรรยายไม่รู้เรื่อง

ปัญหาด้านครอบครัว โดยนักศึกษาให้ข้อมูลว่า คนในครอบครัวเป็นอุปสรรคต่อการเรียนออนไลน์ เช่น ผู้ปกครองคุ้ยหรือทำงานที่ส่งเสียงดัง ผู้ปกครองเห็นนักศึกษาใช้โทรศัพท์มือถือแต่ไม่มีความเข้าใจว่านักศึกษา กำลังเรียนออนไลน์อยู่เลยเรียกนักศึกษาใช้งาน เป็นการรบกวนสมาธิการเรียนของนักศึกษา เป็นต้น

ปัญหาด้านสัญญาณอินเทอร์เน็ต โดยนักศึกษาให้ข้อมูลในภาพรวมว่า สัญญาณอินเทอร์เน็ตที่บ้านหรือหอพักหรือบางครั้งเกิดเหตุไฟดับทำให้อินเทอร์เน็ตใช้งานไม่ได้ ก็ทำให้การเรียนออนไลน์ติดขัดและการเรียนรู้ไม่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้นางสาวแปดให้ข้อมูลที่น่าสนใจเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเรื่องปัญหาสัญญาณอินเทอร์เน็ตว่า “อินเทอร์เน็ตมือถือไม่แรง ทำให้เวลาเรียนฟังอาจารย์ไม่รู้เรื่อง เพราะสัญญาณหลุดบ่อย บางครั้งไม่มีเงินเติมเน็ต หนูต้องไปใช้ wifi ที่ห้าง ซึ่งเสี่ยงดังรบกวน ทำให้ไม่มีสมาธิในการเรียน”

ปัญหาด้านอุปกรณ์การเรียนออนไลน์ ได้แก่ โทรศัพท์มือถือแบตเตอรี่หมดไว หรือบางครั้งถ้าเรียนนานเครื่องโทรศัพท์จะร้อน หรือในบางแอปพลิเคชันที่อาจารย์ผู้สอนใช้สอนออนไลน์ไม่สามารถใช้งานผ่านโทรศัพท์มือถือได้

ปัญหาจากตัวนักศึกษา ได้แก่ นักศึกษาไม่มีความกระตือรือร้นในการเรียน หรือหลับในชั่วโมงโดยเฉพาะในรายวิชาที่อาจารย์ผู้สอนไม่ได้ให้นักศึกษาเปิดกล้อง การไม่มีความรับผิดชอบตนเองคืออาจารย์สั่งงานแต่ไม่ทำงานส่งตามเวลาที่กำหนด ไม่สนใจเวลาเรียนในชั่วโมงและเรียนเสร็จก็ไม่ได้มีการทบทวนเนื้อหา เป็นต้น

สรุป จากการสัมภาษณ์นักศึกษาทั้ง 20 คน พบปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนออนไลน์จากนักศึกษาจากปัจจัย 5 ด้านที่สำคัญ ดังนี้

1) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะต่อการเรียนออนไลน์ ได้แก่ ที่บ้านหรือหอพักเสียงดังทำให้นักศึกษาไม่มีสมาธิในการเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรชาติ พุทธิมา และ ชโรชนี ชัยมินทร์ (2564) ที่ศึกษาพฤติกรรมการเรียนแบบออนไลน์และความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนการสอนแบบออนไลน์ของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ภายใต้สถานการณ์การระบาดของโรค COVID-19 ที่ปัญหาในการเรียนแบบออนไลน์ของนักศึกษาด้านสภาพแวดล้อมในการเรียนแบบออนไลน์ในภาพรวมระดับปานกลาง คือ บรรยากาศไม่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ เช่น อากาศร้อน มีเสียงดังรบกวนสมาธิ และงานวิจัยของสุขนิษฐ์ สังขสูตรและจอมเดช ตรีเมฆ (2564) ที่ศึกษาความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 ของมหาวิทยาลัยรังสิต พบปัญหาในการเรียนการสอนออนไลน์เกี่ยวกับสมาธิในการเรียน การรบกวนของสภาพแวดล้อมรอบข้าง

2) ปัจจัยด้านอุปกรณ์การเรียนออนไลน์ที่ไม่พร้อมต่อการใช้งาน สอดคล้องกับงานวิจัยของวิทยา วาโย, อภริติ เจริญกุล, ฉัตรสุตา กานกายันต์ และจรรยา คนใหญ่ (2563) ที่ศึกษาเรื่องการเรียนการสอนแบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 : แนวคิดและการประยุกต์ใช้จัดการเรียนการสอน ที่พบว่าผู้เรียนมีปัญหาขาดความพร้อมของอุปกรณ์รองรับและระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และงานวิจัยของดวงใจชนก พรธรา (2565) ที่ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการเรียนในชั้นเรียนปกติและการเรียนออนไลน์แบบกะทันหันในช่วงการแพร่ระบาดของ COVID-19 ที่ผลการศึกษาพบข้อมูลว่า ข้อด้อยของการเรียนออนไลน์คือความไม่พร้อมของอุปกรณ์ การเชื่อมต่อและปัญหาเกี่ยวกับสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียน

3) ปัจจัยด้านสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่มีปัญหาระหว่างเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของวิทยา วาโย, อภริติ เจริญกุล, ฉัตรสุตา กานกายันต์ และจรรยา คนใหญ่ (2563) ที่ศึกษาเรื่องการเรียนการสอนแบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 : แนวคิดและการประยุกต์ใช้จัดการเรียนการสอน ที่พบว่า ผู้เรียนมีปัญหาขาดความพร้อมของอุปกรณ์รองรับและระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และงานวิจัยของดวงใจชนก พรธรา (2565) ที่ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการเรียนในชั้นเรียนปกติและการเรียนออนไลน์แบบกะทันหัน

ในช่วงการแพร่ระบาดของ COVID-19 ที่ผลการศึกษาพบข้อมูลว่า ข้อดีของการเรียนออนไลน์คือ ความไม่พร้อมของอุปกรณ์ การเชื่อมต่อและปัญหาเกี่ยวกับสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้

4) ปัจจัยด้านครอบครัว คือ ผู้ปกครองไม่เข้าใจว่าบุตรหลานเรียนออนไลน์เลยเรียกใช้งาน สอดคล้องกับงานวิจัยของมนธิชา ทองหัตถา (2564) ที่ศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศโรงเรียนปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบข้อมูลว่า ปัญหาที่พบในการเรียนออนไลน์อันดับที่สองคือ ปัญหาด้านครอบครัว

5) ปัจจัยจากตัวนักศึกษา ที่ไม่มีความรับผิดชอบ ไม่มีความกระตือรือร้น ไม่สนใจฟังที่อาจารย์บรรยาย และหลับในเวลาเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของสรศรีชัย แยมกระโทก และคณะ (2563) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จทางการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา ที่พบข้อมูลว่า ปัจจัยด้านความพร้อมของผู้เรียนที่มีผลต่อความสำเร็จในการเรียนคือผู้เรียนต้องคอยกระตุ้นตนเอง มีความรับผิดชอบ รวมไปถึงมีแรงจูงใจในการเรียน

4.1.3 สภาพการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในรายวิชาปฏิบัติ

การเรียนการสอนมีทั้งรายวิชาทฤษฎีและรายวิชาปฏิบัติ ซึ่งการเรียนออนไลน์ในรายวิชาทฤษฎีคงไม่ปัญหาเมื่อเทียบกับการเรียนในรายวิชาปฏิบัติ เนื่องจากในรายวิชาปฏิบัติเป็นรายวิชาที่นักศึกษาต้องลงมือทำจริง ซึ่งการเรียนรู้ออนไลน์เป็นการเรียนรู้ผ่านหน้าจอ จึงอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักศึกษา ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมีประเด็นข้อคำถามนักศึกษาเกี่ยวกับการเรียนในรายวิชาปฏิบัติด้วย เพื่อนำข้อมูลที่นักศึกษาได้สะท้อนออกมาไปปรับปรุงแก้ไขการจัดการเรียนการสอนต่อไป โดยจากการสัมภาษณ์นักศึกษา 20 คน พบรายละเอียดดังต่อไปนี้

นักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์ จำนวน 4 คน

นางสาวเอ เล่าว่า “เรียนไม่ค่อยรู้เรื่อง เพราะอาจารย์ก็จะบรรยายอย่างเดียว นักศึกษาไม่ได้ลงมือจริง ทำให้ไม่เข้าใจในกระบวนการ”

นางสาวบี เล่าว่า “อาจารย์จะเปิดคลิปวิดีโอสอนและให้ทำตาม ซึ่งก็พอเข้าใจแต่ไม่เท่ากับการเรียนในห้องเรียน”

นางสาวซี เล่าว่า “เรียนก็พอรู้เรื่องค่ะ แต่ไม่ได้เข้าใจเหมือนเรียนในห้องแล้วอาจารย์สอนทำ”

นางสาวดี เล่าว่า “อาจารย์ก็จะบรรยายแล้วให้นักศึกษาลองทำตาม ซึ่งก็ไม่ได้เข้าใจเท่าไรค่ะ”

นักศึกษาสาขาวิชาศิลปกรรม จำนวน 1 คน

นางสาวเอฟ เล่าว่า “อาจารย์จะบรรยายหลักการ ทำให้ดู และให้นักศึกษาทำตามเอง หนูก็พอทำได้ค่ะ แต่ไม่เหมือนเวลาเรียนกับอาจารย์ในห้อง เพราะสามารถถามและอาจารย์เดินมาดูว่าอันไหนถูกอันไหนผิดค่ะ”

นักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 2 คน

นางสาวจี เล่าว่า “อาจารย์เปลี่ยนจากการปฏิบัติเป็นการสั่งงานให้ทำแทนค่ะ”

นางสาวเจ เล่าว่า “อาจารย์จะส่งไฟล์เอกสารและวิดีโอให้นักศึกษาดูค่ะ และให้นักศึกษาทำเป็นงานส่ง”

นักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ จำนวน 3 คน

นายเค เล่าว่า “อาจารย์ก็ให้ปฏิบัติจริงทางออนไลน์ครับ ซึ่งผมคิดว่ามันก็ได้ทักษะเท่ากับการทำจริงๆ ในห้องเรียน”

นายเอ็ม เล่าว่า “อาจารย์สั่งงานให้ทำมาส่ง ผมก็ทำตามความเข้าใจ แต่ก็ไม่ถูกตามที่อาจารย์ต้องการ ผมเลยได้คะแนนน้อยครับ”

นายโอ เล่าว่า “ส่วนใหญ่อาจารย์ก็จะสาธิตให้ดูครับและให้ทำงานมาส่ง ซึ่งก็ทำตามความเข้าใจที่มีครับ”

นักศึกษาสาขาวิชาพัฒนาศาสตร์ จำนวน 10 คน

นางสาวหนึ่ง เล่าว่า “ก็เรียนเข้าใจบ้าง ไม่เข้าใจบ้างค่ะ แต่อาจารย์ก็คอยสอบถามและอธิบายให้ฟังอีก รอบถ้าไม่เข้าใจ”

นางสาวสอง เล่าว่า “อย่างวิชาวิจัยที่ต้องใช้โปรแกรมในการเรียน พอต้องมีการคีย์ข้อมูลก็ทำตามอาจารย์ ไม่ทันและไม่รู้เรื่อง โดยส่วนตัวในรายวิชาปฏิบัติจะไม่ค่อยรู้เรื่องเท่าไรค่ะ”

นางสาวสาม เล่าว่า “ในรายวิชาปฏิบัติที่ต้องเรียนออนไลน์เป็นเรื่องที่ยากมาก เพราะถ้าพลาดบางขั้นตอน ไปก็จะตามไม่ทันที่อาจารย์สอนไปเลย ทำให้ไม่เข้าใจในเนื้อหาที่อาจารย์สอน และคอมพิวเตอร์ของหนูก็เก่าแล้วไม่รองรับบางโปรแกรมที่อาจารย์สั่งให้ทำงาน”

นางสาวสี่ เล่าว่า “หนูก็รู้เรื่องบ้าง ไม่รู้เรื่องบ้าง แต่อาจารย์ก็จะถามว่าไม่เข้าใจตรงไหน และอาจารย์ก็จะอธิบายซ้ำ”

นางสาวห้า เล่าว่า “อาจารย์จะสอนขั้นตอนและอธิบายให้ทำตาม ซึ่งหนูก็ทำได้บ้างไม่ได้บ้างค่ะ”

นายหก เล่าว่า “ในวิชาปฏิบัติที่ต้องเรียนออนไลน์ รู้สึกว่ามันเป็นเรื่องที่ยากมากต่อผู้เรียนครับ เพราะพอทำตามที่อาจารย์สอนตอนอยู่บ้าน ผมก็ทำออกมาได้ไม่ถูกตามที่อาจารย์สอนอยู่ดี”

นางสาวเจ็ด เล่าว่า “อาจารย์ใช้การเปิดคลิปวิดีโอให้ดูและอธิบายให้ฟังและให้นักศึกษาทำชิ้นงานมาส่ง ก็พอรู้เรื่องบ้างค่ะ”

นางสาวแปด เล่าว่า “เข้าใจในสิ่งที่อาจารย์สอน แต่โดยส่วนตัวคิดว่าเทียบไม่ได้กับการลงมือปฏิบัติจริง เพราะการทำจริงในห้องเรียนนักศึกษาจะได้รู้ว่าอะไรทำได้ และถ้าทำแล้วมีปัญหาต้องแก้ไขอย่างไรต่อไป”

นางสาวเก้า เล่าว่า “อาจารย์สอนและให้ทุกคนเปิดกล้องและสาธิตให้ดู ก็พอเข้าใจค่ะ แต่อยากให้เรียนในห้องเรียนปกติมากกว่า”

นางสาวสิบ เล่าว่า “อาจารย์ให้เปิดกล้องและทำตาม ซึ่งไม่รู้เรื่อง เลยทำตามที่อาจารย์สั่งไม่ได้ค่ะ”

สรุป จากการสัมภาษณ์นักศึกษาเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในรายวิชาปฏิบัติพบว่า ในรายวิชาปฏิบัติอาจารย์ผู้สอนมีวิธีการสอนดังนี้

- 1) บรรยายเนื้อหาและให้นักศึกษาปฏิบัติตาม
- 2) เปิดคลิปวิดีโอและให้นักศึกษาปฏิบัติตาม
- 3) สาธิตให้ดูและให้นักศึกษาปฏิบัติตาม พร้อมทำงานมาส่ง

โดยจากการสัมภาษณ์นักศึกษาทุกคนให้ข้อมูลว่า การเรียนออนไลน์ในรายวิชาปฏิบัติเกิดปัญหา ดังนี้

1) นักศึกษาไม่ค่อยมีความเข้าใจนักเมื่อเปรียบเทียบกับ การเรียนในห้องเรียนปกติ เนื่องจากการที่อาจารย์บรรยาย เปิดคลิปลีวีดีโอ หรือสาธิตแล้วให้นักศึกษาปฏิบัติตาม

2) ผลลัพธ์ของชิ้นงานที่นักศึกษาทำก็ยังไม่ถูกต้องตามที่อาจารย์ต้องการ เพราะความไม่เข้าใจในเนื้อหาตั้งแต่เริ่มต้น ประกอบกับการไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนเลยส่งผลทำให้เกิดความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน

โดยผลการศึกษาข้างต้นสอดคล้องกับงานวิจัยของประสูตร เดชสุวรรณ (2563) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาและผลลัพธ์การสอนเสริมส่วนปฏิบัติการแบบออนไลน์ในรายวิชาวิเคราะห์โครงข่ายไฟฟ้าเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนและสามารถใช้งานได้จริง โดยผลการศึกษาพบว่า การสอนออนไลน์สามารถทำได้กับกรณีการสอนปฏิบัติการที่ใช้เฉพาะ Software ไม่สามารถใช้ได้กับกรณีที่เป็นการสอนปฏิบัติการแบบ Hardware ซึ่งพบว่าผู้เรียนต้องการเรียน onsite ที่มหาวิทยาลัยมากกว่า เนื่องจากได้บรรยากาศการเรียนอย่างแท้จริงที่สามารถสอบถามผู้สอนได้สะดวกกว่าการสอนออนไลน์

4.2 ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์

จากวัตถุประสงค์การวิจัยที่ต้องการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ก็เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางปรับปรุงแก้ไขพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพในอนาคตต่อไป รวมถึงข้อมูลดังกล่าวยังสามารถนำไปกำหนดเป็นแนวทางในการปรับปรุงการสอนในรูปแบบปกติได้อีกด้วย โดยจากการสัมภาษณ์นักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ สาขาวิชาศิลปกรรม และสาขาวิชาพัฒนาสังคม จำนวนรวม 20 คน พบประเด็นดังต่อไปนี้

4.2.1 ความคิดเห็นด้านข้อดีและข้อเสียของการเรียนออนไลน์

ในหัวข้อนี้จะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการเรียนออนไลน์ในปีการศึกษาที่ผ่านมาว่ามีข้อดีและข้อเสียอย่างไรบ้าง ซึ่งจากการสัมภาษณ์นักศึกษาทั้งหมด 20 คน พบรายละเอียดดังนี้

นักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์ จำนวน 4 คน

นางสาวเอ เล่าว่า ข้อดีของการเรียนออนไลน์คือช่วยลดความเสี่ยงในการติดโควิด เนื่องจากการนั่งเรียนในห้องปกตินักศึกษาต้องนั่งรวมกับเพื่อนหลายคน และการเรียนออนไลน์ทำให้ตนเองเข้าเรียนตรงเวลามากขึ้น เพราะไม่ต้องเสียเวลาในการเดินทางไปเรียนที่มหาวิทยาลัยและทำให้ไม่มีความเสี่ยงเรื่องอุบัติเหตุด้วย ส่วนข้อเสียของการเรียนออนไลน์ ได้แก่ การเรียนที่บ้านไม่เหมาะกับการเรียนออนไลน์ เพราะมีเสียงดังรบกวนทำให้ไม่มีสมาธิในการเรียน การพัฒนาความสัมพันธ์กับเพื่อนและรุ่นพี่ของสาขาไม่สามารถทำได้ ไม่มีประสบการณ์การใช้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัย ทั้งที่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ก็ไม่ได้ใส่ชุดนักศึกษามาเรียน มาเจอเพื่อน มาเจออาจารย์ รวมทั้งการแลกเปลี่ยนประสบการณ์โดยตรงกับอาจารย์ไม่สามารถทำได้ดี ส่งผลกระทบต่อพื้นฐานการเรียนรู้ของนักศึกษาปีที่ 1 ที่ไม่ดีเท่าที่ควร

เช่นเดียวกับนางสาวบีที่บอกว่า การเรียนออนไลน์มีข้อดีตรงที่นักศึกษาสามารถเรียนที่ไหนก็ได้ขอเพียงแค่มีอินเทอร์เน็ต และการเรียนออนไลน์อยู่บ้านช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายในการเดินทาง การเช่าหอพัก ค่ากิน และค่าน้ำมัน การเรียนออนไลน์ยังช่วยฝึกให้นักศึกษาได้เรียนรู้การใช้เทคโนโลยีหรือแอปพลิเคชันใหม่ๆมากขึ้น ส่วนข้อเสีย

คือ สัญญาณอินเทอร์เน็ตที่บ้านมีปัญหาบ่อยทำให้การเรียนออนไลน์มีปัญหาติดขัด ซึ่งนางสาวบีบอกว่า ปัญหาดังกล่าวทำให้การเรียนออนไลน์สำหรับตัวเองค่อนข้างน่าเบื่อ อีกทั้งการเรียนออนไลน์เป็นการเรียนที่ผู้สอนและผู้เรียนไม่ได้มีปฏิสัมพันธ์กันจริงๆ รวมถึงมีปัญหาในเรื่องการทำงานกลุ่มที่ไม่สะดวก เพราะไม่สามารถรวมตัวกันเพื่อช่วยกันทำงานได้ส่งผลให้งานที่ออกมาไม่ดีเท่าที่ควร ไม่เหมือนตอนเรียนในห้องเรียนปกติที่ทุกคนสามารถช่วยกันทำงานและปรึกษาหารือกันได้

และนางสาวซีที่บอกเช่นเดียวกันว่า การเรียนออนไลน์มีข้อดีคือช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย อีกทั้งทำให้นักศึกษามีเวลาทำงานพิเศษหารายได้เสริมได้อีกด้วย แต่การเรียนออนไลน์โดยส่วนตัวนางสาวซีบอกว่าเรียนไม่เข้าใจเหมือนกับการเรียนในห้องเรียน เพราะนักศึกษาก็ก่อนอาจารย์ไม่ได้พูดคุยกัน เวล่านักศึกษามีข้อสงสัยจะสอบถามอาจารย์ แต่ถ้าอินเทอร์เน็ตช้าก็ไม่สะดวกสอบถามในชั่วโมงเรียน

ส่วนนางสาวดี เล่าว่า การเรียนออนไลน์เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่สะดวกกับนักศึกษาโดยเฉพาะตนเองที่มักตื่นสาย ประกอบกับบ้านอยู่ไกลจากมหาวิทยาลัย การเรียนออนไลน์เลยทำให้ตนเองไม่ต้องรีบตื่นเพื่ออาบน้ำและแต่งตัวเดินทางไปเรียนที่มหาวิทยาลัย และการเรียนออนไลน์ยังช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายได้มากกว่าตอนเรียนที่มหาวิทยาลัย อย่างไรก็ตาม นางสาวดีบอกว่า การเรียนออนไลน์ทำให้ตนเองมีความเครียดมากกว่าเรียนในห้องเรียนปกติ เพราะเวลาที่ไม่เข้าใจในเนื้อหาการเรียนไม่สามารถสอบถามอาจารย์ได้โดยตรง

ต่อมา นักศึกษาสาขาวิชาศิลปกรรม จำนวน 1 คน ให้ข้อมูลว่า

นางสาวเอฟ เล่าว่า

สำหรับหนูการเรียนออนไลน์มีข้อดีคือตื่นสายได้ ตื่นแล้วไม่ต้องใส่ชุดนักศึกษาก็สามารถเรียนได้เลย ส่วนข้อเสียคือ เรียนออนไลน์ไม่รู้ค้อยเรื่อง เพราะที่บ้านเป็นร้านขายของเลยไม่มีสมาธิในการเรียน โทรศัพท์ก็เก่าแล้วสัญญาณเน็ตที่บ้านก็ช้าอีก ที่สำคัญการเรียนออนไลน์ทำให้ขาดโอกาสในการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนในห้องเรียน และการเรียนที่ต้องจ้องมือถืออนานๆทำให้ปวดตาและปวดหัว

ส่วนนักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ จำนวน 3 คน ให้ข้อมูลว่า

นายเค เล่าว่า “ชอบเรียนออนไลน์ เพราะรู้สึกสะดวก ไม่ต้องตื่นแต่งตัวมาเรียน ใส่ชุดอะไรก็ได้ เรียนได้ที่ไหนก็ได้ ไม่กดดันเวลาเรียน แต่การเรียนออนไลน์ไม่เข้าใจเหมือนการเรียนในห้อง เพราะไม่ได้โต้ตอบกับอาจารย์ การเรียนออนไลน์มีปัญหาเรื่องสัญญาณอินเทอร์เน็ตช้า”

นายเอ็ม เล่าว่า “ข้อดีคือลดความเสี่ยงในการติดโควิด ไม่ต้องตื่นเข้าไปเรียนที่มหาวิทยาลัย การส่งงานและการสอบถามไม่ยุ่งยาก แต่ก็เรียนไม่รู้เหมือนเรียนในห้องปกติ และก็มีปัญหาเรื่องการทำงานกลุ่ม เพราะแต่ละคนอยู่บ้านซึ่งก็อยู่ไกลกันคนละที่ ทำให้ต้องนัดรวมตัวกันก็เสี่ยงกับการติดโควิดอยู่ดี”

นายโอ เล่าว่า “ข้อดีคือไม่เสี่ยงกับการติดโควิด ประหยัดค่ารถในการเดินทางไปเรียนที่มหาวิทยาลัย และชอบการส่งการบ้านทางออนไลน์รู้สึกสะดวกดี แต่ข้อเสียคือ ปัญหาสัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่เสถียรทำให้เรียนไม่รู้เรื่อง เวลาสงสัยอยากถามอาจารย์แต่ก็ไม่กล้าถาม ไม่เหมือนตอนเรียนในห้องเรียนปกติ”

และนักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 2 คน ให้รายละเอียดว่า นางสาวจี เล่าว่า

การเรียนออนไลน์มีข้อดีคือสะดวกเวลาเข้าเรียน คือตื่นนอนแล้วก็เรียนได้เลยค่ะ และก็ลดความเสี่ยงจากการติดเชื้อโควิด แต่เรียนออนไลน์เข้าใจน้อยกว่าเรียนในห้องเรียน เพราะไม่มีสมาธิในการเรียน สัญญาณอินเทอร์เน็ตก็ไม่ค่อยดี หนูเลยต้องเสียเงินซื้ออินเทอร์เน็ตรายเดือนที่แพงขึ้น ซึ่งถ้าเทียบกับการไปเรียนที่มหาวิทยาลัยอาจจะมีค่าใช้จ่ายโดยรวมถูกกว่าเรียนออนไลน์

นางสาวเจ ที่เล่าว่า

การเรียนออนไลน์ทำให้เราสามารถเรียนด้วยทำงานไปด้วยได้ ลดภาระค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และเรียนออนไลน์เวลาเดินทางหรือทำธุระก็สามารถเปิดเรียนออนไลน์ได้ แต่ก็อาจจะไม่รู้เรื่องบ้างในบทที่ยาก ส่วนข้อเสียก็ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนในรุ่นที่ไม่รู้จักกัน ไม่ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ไม่ได้สนิทกัน เพราะเจอกันผ่านหน้าจอเวลาเรียนเท่านั้น ไม่ได้ใช้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัยเหมือนนักศึกษาปี 1 ตามที่คิดเอาไว้

สุดท้าย ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นักศึกษาสาขาวิชาพัฒนาศักยภาพ จำนวน 10 คน ดังนี้

นางสาวหนึ่ง เล่าว่า

ติตรงที่เรื่องแต่งตัวค่ะ คือแต่งอะไรก็ได้เวลาเรียน แล้วก็ประหยัดเงินในการเช่าหอพักและค่าน้ำมันรถ แต่หนูเรียนไม่เข้าใจถ้าเทียบกับเรียนในห้องปกติ และเวลาสอบก็ได้คะแนนน้อยกว่าตอนเรียนปกติด้วยค่ะ อินเทอร์เน็ตที่บ้านก็ช้า อุปกรณ์ในการเรียนก็ไม่พร้อม และก็มีปัญหาสายตาเวลาที่ต้องจ้องหน้าจอคอมหรือมือถือนานๆ

นางสาวสอง เล่าว่า

เรียนออนไลน์ประหยัดค่าใช้จ่าย เช่น หอพัก ค่าน้ำค่าไฟ ค่ารถสองแถว/รถเมย์ คิดว่าการเรียนออนไลน์แปลกใหม่ดีและไม่แตกต่างจากการเรียนปกติเท่าไร แต่ปัญหาของการเรียนออนไลน์คือสัญญาณอินเทอร์เน็ตหลุดบ่อยทำให้มีปัญหาเวลาสอบออนไลน์ เพราะนักศึกษาสามารถทำข้อสอบได้ครั้งเดียว ซึ่งบางวิชาอาจารย์ก็ให้สอบใหม่ แต่บางวิชาอาจารย์ไม่ให้สอบก็ต้องติดต่อบริษัทเพื่อขอทำงานแทน

นางสาวสาม เล่าว่า

เรียนออนไลน์รู้สึกสะดวกดีค่ะ เพราะไม่ต้องขับรถไปเรียนที่มหาวิทยาลัย ใส่ชุดอะไรเรียนก็ได้ เรียนที่ไหนก็ได้ สามารถทำอะไรตอนเรียนได้อย่างเช่น กินข้าว และก็ประหยัดค่าหอ ค่าน้ำ ค่าไฟค่ะ แต่ข้อเสียคือ หนูไม่มีสมาธิเวลาเรียนค่ะ เพราะไม่มีกฎเกณฑ์บังคับเหมือนตอนเรียนปกติ ชอบเผลอหลับเวลาเรียนเพราะบางวิชาอาจารย์ไม่ได้บังคับให้เปิดกล้อง นักศึกษาจะหลับหรือทำอะไรก็ได้อาจารย์ก็ไม่รู้ค่ะ

นางสาวสี่ เล่าว่า

เรียนออนไลน์ข้อดีคือเรื่องการปฏิบัติตัวสบายกว่าการเรียนปกติ ตื่นแล้วก็เรียนได้เลย ไม่ต้องแต่งตัวแต่งชุดนักศึกษา สามารถเรียนด้วยทำอย่างอื่นไปด้วยได้ ประหยัดค่าหอค่าน้ำมัน แต่เรียนออนไลน์มีข้อเสียคือเวลาสอบออนไลน์จะมีปัญหา เพราะสัญญาณอินเทอร์เน็ตชอบหลุดค่ะ เวลาเรียนก็ไม่ค่อยเข้าใจ มีบางรายวิชาที่ต้องวิเคราะห์ข้อมูลทางตัวเลขการเรียนออนไลน์จึงเป็นปัญหามาก เพราะมันทำ

ไม่ได้ไม่เข้าใจและตามไม่ทันเวลาที่อาจารย์สอน และวิชานี้ต้องใช้อุปกรณ์สื่อสารสองเครื่องเลยรู้สึกลำบาก เวลาเรียน โปรแกรมที่ใช้ในวิชานี้เพื่อนบางคนไม่สามารถโหลดได้ก็ต้องมานั่งเรียนด้วยกันอยู่ดี นางสาวห่า เล่าว่า

ที่หนูชอบเรียนออนไลน์ก็คือการได้ทำตามใจตัวเอง เช่น เรียนไปกินขนมไปได้ค่ะ แต่การเรียนออนไลน์ไม่น่าสนใจเหมือนตอนเรียนในห้อง และถ้าผู้เรียนไม่มีความรับผิดชอบมากพอก็จะทำให้เรียนไม่รู้เรื่อง เช่น อาจารย์บางคนเวลาสอนในห้องเรียนนักศึกษาทั้งวงอยู่แล้ว พอมาเรียนออนไลน์ก็ยังนั่งเข้าไปใหญ่ คือการที่เราเรียนในห้องเรียนได้เจออาจารย์ เห็นสีหน้า ท่าทางเวลาสอน มันดึงดูดความสนใจของนักศึกษาได้ค่ะ และที่สำคัญคือบ้านเสียงดัง พ่อกับแม่ไม่เข้าใจว่าเราเรียนออนไลน์ คิดว่าเราเล่นเกมสักจะโดนด่า บางวันก็ใช้ให้ทำงานตอนที่เรารเรียนเลยทำให้ไม่มีสมาธิในการเรียน เรียนไม่รู้เรื่องค่ะ

นายหก เล่าว่า “การเรียนออนไลน์เรียนที่ไหนก็ได้ ลดเวลาในการเดินทางคือดีแล้วเรียนได้เลยครับ ประหยัดค่าใช้จ่าย หอพัก ค่ากิน ค่าน้ำมัน แต่ผมว่ามันเรียนไม่เข้าใจเหมือนตอนเรียนที่มหาวิทยาลัย และต่อให้จะประหยัดค่าหอ ค่าน้ำมัน ค่ากิน แต่ค่าเทอมก็ยังจ่ายอยู่ดีแม้ว่าจะจ่ายแค่ครึ่งเดียว”

นางสาวเจ็ด เล่าว่า

เรียนออนไลน์เราสามารถเรียนได้ทุกที่ ไม่ต้องแต่งชุดนักศึกษา ประหยัดค่าหอ ที่สำคัญการเรียนออนไลน์ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ไม่มีใครให้พึ่งนอกจากตัวเองค่ะ แต่ข้อเสียคือ ขาดการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในห้องเรียน เวลามีปัญหาเรื่องรายงาาก็ต้องโทรติดต่อเพื่อนที่ละคน ไม่เหมือนตอนเรียนที่มหาวิทยาลัย และเมื่อมีข้อสงสัยในเนื้อหาการเรียนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นไม่ดีเท่ากับการเรียนในห้องเรียนค่ะ

นางสาวแปด เล่าว่า

เรียนออนไลน์ไม่ต้องเสียเวลาแต่งตัวมาเรียน ประหยัดค่าหอ ค่ากิน ค่าใช้จ่ายโดยรวมค่ะ แต่ก็ต้องมาหมดไปกับค่าอินเทอร์เน็ตซึ่งแพงพอกับค่าหอค่ากินเลยละ และข้อเสียของการเรียนที่บ้านคือหนูไม่มีสมาธิในการเรียนและชุดนักศึกษาที่ซื้อมาเพื่อเข้ามหาวิทยาลัยปีหนึ่งก็ไม่ได้ใส่เลยละ เสียหายเงินและเสียโอกาสในการใช้ชีวิตของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ค่ะ

นางสาวเก้า เล่าว่า

เรียนออนไลน์เพื่อนๆเข้าเรียนเกือบ100% ค่ะ เพราะไม่ต้องเสียเวลาแต่งตัวและเดินทางไปมหาวิทยาลัย คือตื่นมาก็สามารถเข้าลิงค์เพื่อเรียนได้เลยค่ะ และหนูสามารถเรียนไปด้วยทำงานพิเศษไปด้วยได้ ทำให้มีรายได้เสริมค่ะ แต่ปัญหาก็คือหนูจะเรียนไม่ค่อยรู้เรื่องเท่าไร และการเรียนออนไลน์ปัญหาเรื่องสัญญาณอินเทอร์เน็ตสำคัญมากๆ ถ้าสัญญาณมีปัญหา ก็จะส่งผลต่อการเรียนไปเลยละ

นางสาวสิบ เล่าว่า

เรียนออนไลน์หนูสามารถช่วยพ่อกับแม่ทำงานไปด้วยขณะที่เรียน แล้วการอยู่บ้านก็ช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายและลดความเสี่ยงในการติดโควิดด้วยค่ะ แต่สุดท้ายหนูก็ต้องเสียเงินซื้ออินเทอร์เน็ตมาติดที่บ้านเพื่อเรียนออนไลน์อยู่ดีค่ะ ด้านความสัมพันธ์กับอาจารย์และเพื่อนในรุ่นไม่ค่อยดีเท่าที่ตอนเรียนปกติ เวลาเรียนแล้วหนูสงสัยก็ต้องคอยสอบถามอาจารย์เป็นระยะค่ะ ไม่เหมือนตอนเรียนในห้องที่อาจารย์สามารถสังเกตเห็นสีหน้าของนักศึกษาเวลาไม่เข้าใจได้เลยค่ะ

สรุป ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นักศึกษา จำนวน 20 คนข้างต้น พบประเด็นข้อดีและข้อเสียของการเรียนออนไลน์ ดังรายละเอียดตามตารางต่อไปนี้

ข้อดีของการเรียนออนไลน์	ข้อเสียของการเรียนออนไลน์
1) ลดความเสี่ยงจากการติดโรคโควิด19 2) สะดวกสบายในการเรียน ได้แก่ ตื่นนอนแล้วสามารถเรียนได้เลย ไม่ต้องแต่งตัวชุดนักศึกษาเวลาเรียน ไม่ต้องเดินทางมาเรียนที่มหาวิทยาลัย 3) ประหยัดค่าใช้จ่าย ได้แก่ ค่าเช่าหอพัก ค่าเดินทาง ค่าน้ำมัน ค่ากิน 4) ได้เรียนรู้การใช้แอปพลิเคชันต่างๆที่ใช้ในการเรียนออนไลน์	1) เรียนไม่เข้าใจเหมือนการเรียนในห้องเรียนปกติ ด้วยปัญหาด้านสภาพแวดล้อม สัญญาณอินเทอร์เน็ต อุปกรณ์การเรียน เป็นต้น 2) ขาดประสบการณ์การใช้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัย เพราะไม่ได้ทำกิจกรรมกับเพื่อนและรุ่นพี่ 3) ขาดการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์และนักศึกษา ส่งผลต่อความเข้าใจในเนื้อหาการเรียนที่ไม่ดี และพื้นฐานการเรียนรู้ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ไม่มีประสิทธิภาพ 4) ปัญหาในการสอบออนไลน์เพราะสัญญาณอินเทอร์เน็ตติดขัด และการสอบออนไลน์ได้คะแนนน้อยกว่าการสอบในห้องเรียนปกติ 5) นักศึกษาขาดความรับผิดชอบต่อตนเอง เช่น หลับระหว่างเรียน หรือทำกิจกรรมอย่างอื่นระหว่างเรียน 6. วิชาที่ต้องใช้โปรแกรมเฉพาะ นักศึกษาไม่สามารถดาวน์โหลดโปรแกรมได้

โดยจากผลการศึกษาด้านความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับข้อดีของการเรียนออนไลน์ตามตารางข้างต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของสรค์ชัย แยมกระโทก และคณะ(2563) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จทางการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมาและปัจจัยด้านความพึงพอใจการเรียนออนไลน์พบว่า ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนมากกว่าการเรียนในห้อง สะดวกสบาย เรียนได้ทุกที่ทุกเวลา และงานวิจัยของภิญญา วงษ์ทอง (2564) ที่ศึกษาเรื่องการจัดการเรียนรู้ออนไลน์บนฐานวิถีชีวิตใหม่สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ที่พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มองว่าการเรียนออนไลน์ สะดวกสบาย เรียนได้ทุกที่ทุกเวลา สามารถเรียนที่บ้านโดยไม่ต้องเดินทางไปโรงเรียน สามารถป้องกันและลดการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้ และนักเรียนสามารถค้นคว้าหาความรู้จากอินเทอร์เน็ตได้ด้วยตนเองได้ฝึกการใช้แอปพลิเคชันในการเรียนรู้ และงานวิจัยของดวงใจชนก พรธรา (2565) ที่ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการเรียนในชั้นเรียนปกติและการเรียนออนไลน์แบบกะทันหันในช่วงการแพร่ระบาดของ COVID-19 พบข้อดีของการเรียนออนไลน์คือ ไม่มีข้อจำกัดด้านการกำหนดเวลาในการเรียน ประหยัดทรัพยากรทั้งเวลาและค่าใช้จ่าย

ส่วนผลการศึกษาด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสียของการเรียนออนไลน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของปวีณา จารุศิริ (2564) ศึกษาเรื่องรูปแบบการเรียนการสอนและระบบการบริหารจัดการเรียนการสอนแบบฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ที่ผลการศึกษาพบปัญหาเกี่ยวกับ

สัญญาณอินเทอร์เน็ตในระหว่างที่สอบมากที่สุด และงานดวงใจชนก พรธชา (2565) ที่ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการเรียนในชั้นเรียนปกติและการเรียนออนไลน์แบบกะทันหันในช่วงการแพร่ระบาดของ COVID-19 พบว่าข้อดีหรือจุดอ่อนของการเรียนการสอนออนไลน์ ได้แก่ ขาดความพร้อมของอุปกรณ์ การเชื่อมต่อและปัญหาสัญญาณที่ทำให้มีผลต่อประสิทธิภาพในการเรียน สภาพแวดล้อมไม่เอื้อต่อการเรียน ปัญหาการสื่อสารและความใกล้ชิดกับผู้สอนและเพื่อน และงานวิจัยของกรรณิการ์ แสนสุภา และคณะ (2563) งานวิจัยเรื่องการปรับตัวของนักศึกษาในสถานการณ์โควิด-19 โดยศึกษาและเปรียบเทียบการปรับตัวของนักศึกษาในสถานการณ์โควิด-19 ด้านการเรียน เนื่องจากชั้นปีที่ 1 เป็นชั้นปีที่เพิ่งมีการเปลี่ยนแปลงจากการเป็นนักเรียนในโรงเรียนสู่การเรียนในมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ต้องอาศัยการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ทำให้นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มีการปรับตัวด้านการเรียนแตกต่างกับชั้นปีที่ 2 และ 3 อีกทั้งสถานการณ์โควิด - 19 ทำให้นักศึกษาไม่สามารถเข้ามาเรียนรู้การเรียน

4.2.2. ความคิดเห็นเปรียบเทียบระหว่างการเรียนออนไลน์และการเรียนในห้องปกติ

จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นได้ว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับการเรียนออนไลน์เป็นไปในทิศทางลบมากกว่าบวก ดังนั้น ประเด็นต่อมาที่จำสัมภาษณ์นักศึกษาจึงเป็นความคิดเห็นเปรียบเทียบระหว่างการเรียนออนไลน์กับการเรียนในห้องปกติว่า การเรียนรูปแบบไหนที่นักศึกษามีความคิดเห็นว่าดีกว่ากันและเพราะเหตุใด ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะทำให้ทราบว่า การเรียนทั้งสองรูปแบบมีข้อดีข้อด้อยแตกต่างกันอย่างไร โดยจากการสัมภาษณ์พบรายละเอียดดังนี้

นักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์ จำนวน 4 คน ให้ข้อมูลว่า

นางสาวเอ เล่าว่า

หนูชอบการเรียนในห้องปกติมากกว่า เพราะเครื่องอำนวยความสะดวกในการเรียนครบถ้วนและสะดวกกว่า และการเรียนในห้องปกติเป็นประสบการณ์ชีวิตที่ดีสำหรับตัวเอง เพราะได้ออกมาใช้ชีวิตร่วมกับเพื่อน รุ่นพี่ รุ่นน้อง และอาจารย์ ได้มีการพูดคุยปรึกษากัน ทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีสำหรับชีวิตนักศึกษา และการเรียนที่มหาวิทยาลัยได้มาใช้ห้องสมุดสาขามีตำราและหนังสือเรียนเยอะ มีเพื่อนๆมานั่งอ่านหนังสือทำการบ้านด้วยกัน การเรียนออนไลน์ตลอดหนึ่งปีที่ผ่านมารู้สึกอึดอัด เพราะอยู่แต่ในบ้านค่ะ

นางสาวบี เล่าว่า “ชอบการเรียนในห้องเรียนปกติ เพราะสามารถปรึกษาเพื่อนๆในห้องและถามตอบปรึกษาหารือกันได้ ทำให้บางบทเรียนที่เราไม่เข้าใจ เราก็เข้าใจมากขึ้นค่ะ”

นางสาวซี เล่าว่า “ไม่ชอบการเรียนออนไลน์ เพราะอินเทอร์เน็ตไม่เสถียร และที่บ้านเสียงดังเลยเรียนไม่รู้เรื่อง”

นางสาวดี เล่าว่า

ชอบเรียนในห้องมากกว่าค่ะ เพราะถ้าเรียนตรงไหนไม่เข้าใจก็สามารถถามมือถามอาจารย์ได้เลย หรือถ้าอยากรู้อะไรเพิ่มเติมก็สามารถเข้าไปหาอาจารย์ได้ที่สาขาได้ หนูชอบบรรยากาศแบบนี้มากกว่า เพราะเรียนนิติศาสตร์การเข้าใจในบทเรียนเป็นสิ่งสำคัญ ส่วนการเรียนออนไลน์ถามอาจารย์ได้ถ้าสงสัยตอนนั้น แต่ถ้าเราทบทวนเนื้อหาบทเรียนแล้วอยากรู้เพิ่มเติมก็ไม่สะดวกที่จะทักถามอาจารย์ส่วนตัวทางไลน์

และนักศึกษาสาขาวิชาศิลปกรรม จำนวน 1 คน เล่าว่า นางสาวเอฟ “หนูชอบการเรียนรู้ในห้องเรียนปกติมากกว่า เพราะเวลาที่ไม่เข้าใจสามารถถามอาจารย์ได้เลยและการเรียนจริงไม่น่าเบื่อเหมือนการเรียนออนไลน์ที่เรียนไปก็ไม่รู้เรื่อง เพราะไม่มีสมาธิกับการเรียน”

ส่วนนักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 2 คน ให้ข้อมูลว่า

นางสาวจี เล่าว่า “หนูชอบการเรียนรู้ในห้องปกติมากกว่า เพราะเวลาอาจารย์สอนในห้องเรียนรู้สึกตัวเองและเพื่อนๆตั้งใจเรียนและมีสมาธิในการเรียนมากกว่าออนไลน์ค่ะ เพราะเรียนออนไลน์วิชาไหนที่ไม่ต้องเปิดกล้องหนูก็จะลุกไปทำนั่นทำนี่ ไม่ได้ตั้งใจฟังสิ่งที่อาจารย์สอน”

นางสาวเจ เล่าว่า “หนูก็ชอบการเรียนรู้ในห้องมากกว่าค่ะ เพราะสามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนๆได้ ได้กินข้าวด้วยกัน ทำงานกลุ่มด้วยกัน และการเรียนในห้องมีสมาธิมากกว่าเรียนออนไลน์ และการเรียนออนไลน์เปลืองค่าไฟที่บ้านมากๆค่ะ”

ต่อมานักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ จำนวน 3 คน ให้ข้อมูลว่า

นายเค “ผมชอบการเรียนรู้แบบปกติมากกว่า เพราะเรียนเข้าใจมากกว่าการเรียนออนไลน์ และการได้เจอเพื่อนในห้องเป็นสิ่งที่ชอบ เพราะสนุกดีกว่าการเรียนคนเดียวที่บ้าน”

นายเอ็ม เล่าว่า “ผมชอบการเรียนรู้ในห้องเรียนปกติมากกว่า เพราะเรียนเข้าใจว่าการเรียนออนไลน์ครับ”

นายโอ เล่าว่า “ชอบการเรียนรู้ออนไลน์มากกว่าครับ เพราะมีเวลาช่วยเหลืองานที่บ้าน และมีเวลาทำงานพิเศษหารายได้เพิ่ม และการเรียนออนไลน์ประหยัดค่าใช้จ่ายครับ”

สุดท้าย ความคิดเห็นของนักศึกษาสาขาวิชาพัฒนาสังคม จำนวน 10 คน มีรายละเอียดดังนี้

นางสาวหนึ่ง เล่าว่า “ชอบการเรียนรู้ในห้องค่ะ เพราะได้เจอเพื่อนและอาจารย์สอนเข้าใจว่าการเรียนออนไลน์เวลาไม่เข้าใจก็ถามอาจารย์ได้เลย และเวลาเรียนในห้องปกติอาจารย์ส่วนใหญ่ก็จะถามว่านักศึกษาไม่เข้าใจตรงไหนมีการเรียกถามรายบุคคลก็ทำให้นักศึกษามีความเข้าใจมากขึ้น และมีความกระตือรือร้นในห้องเรียน”

นางสาวสอง เล่าว่า “หนูชอบการเรียนรู้ออนไลน์ค่ะ เพราะประหยัดค่าใช้จ่ายมาก แต่ไม่ว่าจะเรียนแบบออนไลน์หรือเรียนในห้องปกติ เราก็ต้องอ่านหนังสือเพื่อสอบอยู่ดีค่ะ”

นางสาวสาม เล่าว่า “ชอบการเรียนรู้ออนไลน์มากกว่าเรียนในห้องปกติค่ะ เพราะตื่นนอนแล้วก็เรียนได้เลย จะกินข้าวกินขนมเวลาเรียนก็ได้เพราะปิดกล้องอาจารย์ไม่เห็น และการเรียนออนไลน์เรียนได้ทุกที่ สะดวกสบายไม่ต้องเดินทาง ไม่เสียค่าน้ำมัน และก็ไม่เสียเงินค่าน้ำค่าไฟที่หอทำให้ประหยัดเงินไปได้เยอะค่ะ”

นางสาวสี่ เล่าว่า “ชอบการเรียนรู้ในห้องปกติมากกว่า เพราะว่าถ้าไม่เข้าใจสามารถถามอาจารย์ได้โดยตรงได้เลย หรือถามเพื่อได้ถ้าเราจดหรือฟังที่อาจารย์พูดไม่ทัน เรียนในห้องปกติรู้สึกสนุกมากกว่าเรียนออนไลน์ค่ะ”

นางสาวห้า เล่าว่า “ชอบการเรียนรู้ในห้องมากกว่าค่ะ เพราะส่วนตัวชอบการเรียนรู้แบบเห็นหน้าอาจารย์ที่สอน เพราะมันไม่น่าเบื่อและดึงดูดผู้เรียนได้มากกว่านั่งจ้องหน้ามือถือ และรู้สึกว่าการเรียนในห้องปกติสภาพแวดล้อมเหมาะกับการมีสมาธิในการเรียนทำให้เรียนได้รู้เรื่องมากกว่าค่ะ”

นายหก เล่าว่า “ผมชอบการเรียนออนไลน์มากกว่า เพราะประหยัดค่าใช้จ่ายได้อย่างค่าหอค่ากินแต่ละอาทิตย์”

นางสาวเจ็ด เล่าว่า “ชอบการเรียนในห้องมากกว่าค่ะ เพราะได้เรียนร่วมกับเพื่อนๆ ได้พบกับอาจารย์ มันเป็นการเรียนที่สามารถเรียนรู้และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้สะดวกและมีคุณภาพ สงสัยอะไรก็ถามได้เลยไม่ต้องมานั่งรอเวลาอาจารย์เตรียมเปิดเอกสาร”

นางสาวแปด เล่าว่า “หนูชอบการเรียนในห้องค่ะ เพราะมีสมาธิ และมันทำให้เราสนใจต่อการเรียนดี เวลา มีอาจารย์สอนและเรียกถามเราเลยต้องตั้งใจเรียนตลอดเวลา เพราะกลัวอาจารย์ถามแล้วตอบไม่ได้จะโดนหักคะแนน อีกอย่างคือการได้ออกมาเรียนที่มหาวิทยาลัยทำให้เราได้เดินเล่น เจอเพื่อน รุ่นพี่ รุ่นน้องด้วยค่ะ”

นางสาวเก้า เล่าว่า “หนูชอบการเรียนในห้อง เพราะทำให้เข้าใจการเรียนได้ดีและเข้าใจง่ายกว่าค่ะ มีความกระตือรือร้นมากกว่าเรียนออนไลน์”

นางสาวสิบ เล่าว่า “หนูชอบการเรียนในห้องมากกว่าค่ะ เพราะได้พูดคุยได้แสดงความคิดเห็นกับอาจารย์ และเพื่อน การเรียนที่มหาวิทยาลัยสภาพแวดล้อมเหมาะกับการเรียนรู้ ไม่เครียด ไม่กดดัน ดีกว่าเรียนออนไลน์ 100%”

สรุป จากประเด็นความคิดเห็นของนักศึกษาเปรียบเทียบระหว่างการเรียนในรูปแบบออนไลน์กับเรียนในรูปแบบปกติ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ 17 คน จากทั้งหมด 20 คน ชอบการเรียนในรูปแบบปกติคือการเรียนในห้องเรียนที่มหาวิทยาลัยมากกว่าการเรียนในรูปแบบออนไลน์ โดยให้เหตุผลดังนี้

1) การเรียนปกติในห้องเรียน ทำให้นักศึกษามีปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์ผู้สอนโดยตรง ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงในห้องเรียนส่งผลทำให้นักศึกษาเข้าใจเนื้อหาการเรียนได้ดี เพราะถ้าหากนักศึกษาไม่เข้าใจสามารถสอบถามอาจารย์ได้โดยตรง ณ เวลานั้น ซึ่งการอธิบายก็จะชัดเจนกว่าการเรียนในรูปแบบออนไลน์

2) การเรียนปกติในห้องเรียน ทำให้นักศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน รุ่นพี่ และรุ่นน้อง และยังได้ปรึกษาหารือ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเรื่องเรียนและงานด้วย

3) การเรียนปกติในห้องเรียน มีเครื่องอำนวยความสะดวกในการเรียนครบถ้วน

4) การเรียนปกติที่มหาวิทยาลัย นักศึกษาได้เข้าห้องสมุดมหาวิทยาลัยและสาขาวิชาเพื่ออ่านหนังสือและค้นคว้าเพิ่มเติม

5) การเรียนปกติในห้องเรียน ทำให้นักศึกษาเข้าใจมากกว่าการเรียนรูปแบบออนไลน์

โดยผลการศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของดวงใจชนก พรธรา (2565) ที่ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการเรียนในชั้นเรียนปกติและการเรียนออนไลน์แบบกะทันหันในช่วงการแพร่ระบาดของ COVID-19 โดยผลความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนในห้องเรียนมีข้อดีคือ เอื้อต่อการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาและผู้สอน บรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และสะดวก ไม่มีความกังวลเกี่ยวกับอุปกรณ์เชื่อมต่อ อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่ได้พบว่ามีนักศึกษาจำนวน 3 คน ที่ชอบการเรียนรูปแบบออนไลน์มากกว่าการเรียนในรูปแบบปกติ โดยให้เหตุผลว่า เพราะการเรียนในรูปแบบออนไลน์ประหยัดค่าใช้จ่ายโดยรวมได้มาก และเป็นการเรียนที่สะดวกต่อตัวผู้เรียน เพราะไม่ต้องรีบตื่นอาบน้ำแต่งตัวเดินทางไปเรียนที่มหาวิทยาลัย

4.2.3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะการเรียนออนไลน์ที่ดี

ในส่วนนี้จะเป็นการสะท้อนความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับลักษณะการเรียนออนไลน์ที่ดีที่ทำให้เรียนรู้อย่างเข้าใจว่ามีลักษณะรูปแบบอย่างไร โดยจากการเก็บข้อมูลพบรายละเอียดดังนี้

นักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์ จำนวน 4 คน ให้ข้อมูลว่า

นางสาวเอ เล่าว่า “อาจารย์ไม่ควรเคร่งเครียดเกินไปค่ะ เพราะการเรียนออนไลน์ก็เครียดพออยู่แล้ว ด้วยการเรียนรู้ที่นักศึกษาต้องมีสมาธิสูงต้องอดทนต่อสภาพแวดล้อมรอบข้าง การปรับตัวหนูจะนัดเพื่อนในห้องที่บ้าน ใกล้กันมานั่งเรียนด้วยกันเพื่อปรึกษากันเวลาเรียนค่ะ”

นางสาวบี เล่าว่า “อาจารย์ควรมีสื่อการสอนที่น่าสนใจ เข้าใจง่าย และทันสมัย อาจารย์ต้องถามให้นักศึกษามีส่วนร่วมเพื่อให้ตื่นตัว เพราะส่วนใหญ่เรียนไปก็ไม่สนใจฟัง ไปทำอย่างอื่นบ้าง หลับบ้าง เล่นมือถือบ้าง ค่ะ”

นางสาวซี เล่าว่า “เนื้อหาในเอกสารการเรียนคือสำคัญ อาจารย์ควรสร้างแรงจูงใจในการเรียน เช่น อาจารย์บางคนให้รางวัลเวลานักศึกษาตอบ และการสอนไม่ควรเครียดหรือกดดันนักศึกษาเกินไปค่ะ”

นางสาวดี เล่าว่า “อุปกรณ์การเรียนของเราต้องพร้อม สถานที่เรียนต้องเงียบค่ะ และเวลาอาจารย์ผู้สอนถามก็ควรตอบค่ะ อินเทอร์เน็ตต้องเร็วเพื่อเวลาเรียนจะได้ไม่สะดุด และถ้าไม่เข้าใจก็ให้ถามอาจารย์บ่อยๆ”

และนักศึกษาสาขาวิชาศิลปกรรม จำนวน 1 คน เล่าว่า นางสาวเอฟ “อาจารย์ต้องสอนไม่น่าเบื่อค่ะ คือมีกิจกรรมให้ทำตอนเรียน และไม่ควรสอนนานเกินไป ส่วนนักศึกษาก็ต้องมีระเบียบวินัยมากขึ้น เพราะเรียนที่บ้าน จะทำให้เราขาดความกระตือรือร้น ที่เรียนต้องเงียบๆ เพื่อจะได้มีสมาธิในการเรียนค่ะ”

ส่วนนักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 2 คน ให้ข้อมูลว่า นางสาวจี “อาจารย์ผู้สอนต้องมีความพร้อม มีกิจกรรมให้นักศึกษาทำ ส่วนนักศึกษาก็ต้องปรับเวลาในการใช้ชีวิตใหม่คือต้องบังคับตัวเองให้เข้าเรียนตรงเวลาและตั้งใจฟังเวลาอาจารย์พูดค่ะ และนางสาวเจ เล่าว่า “อาจารย์ต้องสอนให้นักศึกษาเข้าใจง่าย ต้องมีสื่อการสอนที่น่าสนใจ มีเครื่องมือการสอนที่พร้อมต่อการเรียน ส่วนหนูก็ปรับเวลาการตื่นนอนให้ตื่นมาแล้วพร้อมต่อการเรียน และก็เรียนรู้การใช้เทคโนโลยีและโปรแกรมการเรียนออนไลน์มากขึ้นค่ะ”

ต่อมานักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์ จำนวน 3 คน ให้ข้อมูลว่า

นายเค เล่าว่า “อาจารย์ควรสรุปใจความสำคัญที่จำเป็นจริงๆ ในรายวิชาที่สอน ส่วนผมก็ต้องตื่นมาเรียนให้ทันและต้องเรียนรู้เรื่องการใช้เทคโนโลยีต่างๆ การใช้งานอีเมล การส่งงานออนไลน์ การสอบออนไลน์ครับ”

นายเอ็ม เล่าว่า “มหาวิทยาลัยควรซื้ออินเทอร์เน็ตให้นักศึกษาได้ใช้เรียนฟรีครับ ส่วนตัวนักศึกษาเองเรียนเสร็จแล้วต้องทบทวนว่าตัวเองไม่เข้าใจตรงไหนจะได้สอบถามอาจารย์ และเวลาอาจารย์ถามก็จะตอบถ้าผิดก็จะได้เข้าใจว่าที่ถูกต้องคืออะไรครับ”

นายโอ เล่าว่า “อาจารย์ควรมีสื่อการสอนที่เรียนรู้เข้าใจได้ง่าย สรุปประเด็นสำคัญ พูดให้เข้าใจง่าย อธิบายพร้อมยกตัวอย่าง ส่วนนักศึกษาก็ต้องตั้งใจฟังและจดประเด็นสำคัญ ไม่เข้าใจก็ถามอาจารย์ตอนนั้นเลย”

สุดท้าย นักศึกษาสาขาวิชาพัฒนาสังคม จำนวน 10 คน ให้ข้อมูลว่า

นางสาวหนึ่ง เล่าว่า “อุปกรณ์การเรียนของเราต้องครบและพร้อมใช้งานและไม่มีใครรบกวนเวลาเรียนค่ะ อาจารย์ควรมีไฟล์หรือซีดีให้นักศึกษา และอาจารย์ควรสอบถามผู้เรียนบ่อยๆว่าเข้าใจหรือไม่ ส่วนนักศึกษาก็ต้องพึ่งพาตัวเอง มีความกระตือรือร้นตลอดเวลา ตั้งฟังและจดประเด็นสำคัญค่ะ”

นางสาวสอง เล่าว่า “อาจารย์ควรสอบถามนักศึกษาว่าเข้าใจหรือไม่ทุกครั้งที่เราเรียน อุปกรณ์การเรียนออนไลน์ต้องพร้อม นักศึกษาต้องมีเอกสารเรียนที่พร้อมก่อนอาจารย์สอนและต้องกระตือรือร้นมากๆ เพราะไม่ได้เจอหน้าอาจารย์เหมือนการเรียนในห้องปกติค่ะ”

นางสาวสาม เล่าว่า “อาจารย์ควรมีเกมส์หรือคำถามท้ายคาบเรียนค่ะจะทำให้การเรียนน่าสนใจ และเป็นการกระตุ้นผู้เรียนและเช็คความเข้าใจของนักศึกษาไปในตัวด้วยค่ะ และถ้าในเวลาเรียนเราไม่เข้าใจหรือตามไม่ทันเวลาอาจารย์บรรยายก็ให้จดประเด็นนั้นๆและถามอาจารย์ท้ายชั่วโมงเลยค่ะ”

นางสาวสี่ เล่าว่า “ที่เรียนต้องเงียบค่ะ เพื่อให้มีสมาธิในการเรียน มีอุปกรณ์ที่พร้อมต่อการเรียนออนไลน์ มีกิจกรรมให้ทำในชั่วโมงเรียน ส่วนเราก็ต้องมีวินัยในตัวเองมากขึ้นค่ะ”

นางสาวห้า เล่าว่า “อุปกรณ์และเอกสารประกอบการเรียนของอาจารย์ควรมีความพร้อมก่อนที่จะมีการเรียนการสอนค่ะ เพราะบางรายวิชาอาจารย์ไม่ให้เอกสารก่อนเรียน ทำให้หนูต้องนั่งฟังและจดไปพร้อมกันมันเลยเข้าใจยากค่ะ”

นายหก เล่าว่า “อาจารย์ควรให้นักศึกษาเปิดกล้องทุกคน ควรถามตอบเยอะๆเพื่อให้นักศึกษาตื่นตัวตลอดเวลา และเมื่อเรียนจบอาจารย์ควรสรุปให้นักศึกษาฟัง รวมถึงอาจารย์ควรมีสื่อการสอนไม่ใช่มานั่งพูดให้นักศึกษาฟังเฉยๆครับ”

นางสาวเจ็ด เล่าว่า “อาจารย์ควรมีสื่อประกอบการเรียนรู้ รูปแบบการสอนในรายวิชาที่ชัดเจนและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ควรสอนตามตารางสอนที่มหาวิทยาลัยจัด เพราะอาจารย์บางคนสอนนอกตาราง และนักศึกษาบางคนมีลงเรียนเพิ่มทำให้ไม่สามารถเรียนได้”

นางสาวแปด เล่าว่า “อาจารย์ควรพูดให้กระชับเพราะถ้าบรรยายไปเรื่อยๆจะน่าเบื่อและทำให้นักศึกษาหลับค่ะ อุปกรณ์ของอาจารย์และนักศึกษาต้องมีความพร้อม และอาจารย์ควรเข้าใจนักศึกษาเพราะการเรียนที่บ้านอาจมีสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการเรียน บางทีนักศึกษาเข้าห้องน้ำแล้วอาจารย์เรียกชื่อก็โดนอาจารย์ว่าค่ะ”

นางสาวเก้า เล่าว่า “นักศึกษาต้องมีอุปกรณ์ที่พร้อม สัญญาณอินเทอร์เน็ตที่เร็ว และต้องจดรายละเอียดเวลาอาจารย์บรรยาย ต้องมีความรับผิดชอบต่อตัวเองมากขึ้น จัดเวลาในการเรียนและบอกครอบครัวว่าห้ามรบกวน”

นางสาวสิบ เล่าว่า “เราต้องมีอุปกรณ์ที่พร้อม อินเทอร์เน็ตพร้อม และหาที่เงียบๆเรียน และเราต้องมีความพร้อมไม่ใช่ตื่นมาก็นอนเรียนบนเตียงเลย เพราะมันไม่เหมาะกับการเรียนรู้อะไรค่ะ”

สรุป ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับลักษณะการเรียนออนไลน์ที่ดี มาจากทั้งตัวอาจารย์และนักศึกษาเอง ดังรายละเอียดตามตารางต่อไปนี้

อาจารย์	นักศึกษา
<ol style="list-style-type: none"> 1. รูปแบบการสอนของอาจารย์ ได้แก่ การสอนแบบถามตอบ การพูดที่กระชับเข้าใจง่าย มีกิจกรรมในช่วงโมเรียน มีเกมส์ให้เล่น หรือมีรางวัลให้นักศึกษาที่ตอบคำถามได้ 2. มีสื่อการสอน ที่มีความน่าสนใจและทันสมัย 3. มีการสรุปใจความสำคัญของเนื้อหาท้ายช่วงโมเรียน 4. มีเอกสารประกอบการสอนให้นักศึกษาก่อนเรียน 5. ให้นักศึกษาเปิดกล้องเพื่อกระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้นในการเรียน 6. สอนตามตารางสอนที่มหาวิทยาลัยจัดให้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ต้องมีความรับผิดชอบตนเอง 2. สถานที่เรียนต้องเงียบ 3. เมื่อเรียนเสร็จแล้วต้องทบทวนเนื้อหา 4. ถ้าไม่เข้าใจควรสอบถามอาจารย์ทันที 5. อุปกรณ์การเรียนและอินเทอร์เน็ตต้องพร้อม

โดยปัจจัยด้านอาจารย์ผู้สอนที่ส่งผลต่อการเรียนออนไลน์ที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรชาติ พุทธิมา และ ชโรชินี ชัยมินทร์ (2564) ที่ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการเรียนแบบออนไลน์และความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนการสอนแบบออนไลน์ของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ภายใต้สถานการณ์การระบาดของโรค COVID-19 ที่ผลการศึกษาพบว่า ด้านพฤติกรรมการเรียนแบบออนไลน์ที่แสดงออกด้วยความรับผิดชอบและความสม่ำเสมอ นั้น นักศึกษาสาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์มีพฤติกรรมดังกล่าวในภาพรวมอยู่ระดับมาก ซึ่งการเข้าเรียนในห้องเรียนแบบออนไลน์ตามตารางเวลาที่มหาวิทยาลัยจัดไว้ อย่างสม่ำเสมอ นั้นเป็นพฤติกรรมที่นักศึกษาแสดงออกมากที่สุด และงานวิจัยของมาลีวัล เลิศสาครศิริ และคณะ (2564) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนผ่านระบบออนไลน์ของนักศึกษาวិทยาลัยเซนต์หลุยส์ จากสถานการณ์โควิด-19 ที่พบว่าปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนออนไลน์ ได้แก่ พฤติกรรมการสอนของอาจารย์สภาพแวดล้อมทางกายภาพ และความพร้อมของสื่อ/เทคโนโลยีมี และงานวิจัยของเสกสิทธิ์ ดวงคำ และภัทรนันท์ ทวดอาจ (2564) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยรูปแบบออนไลน์ วิชาเคมีทั่วไปกรณีศึกษา นักศึกษาสาธารณสุขชุมชน ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ โดยผลการศึกษาในส่วนของปัญหาและอุปสรรคในการเรียน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีปัญหาและอุปสรรคในการเรียน เช่น การจัดการสอนของผู้สอนควรต้องปฏิบัติดังนี้ คือกิจกรรมการสอนไม่กระตุ้น ควรมีเกมส์ให้เล่นระหว่างเรียน อาจารย์ผู้สอนพูดเร็ว/ตามไม่ทัน

ส่วนปัจจัยของนักศึกษาที่ส่งผลต่อการเรียนออนไลน์ที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของสรณ์ชัย แยมกระโทก และคณะ(2563) ที่ศึกษาของปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จทางการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา พบว่า ผู้เรียนต้องคอยกระตุ้นตนเอง มีความรับผิดชอบ รวมไปถึงมีแรงจูงใจในการเรียน และงานวิจัยของเมธาสิทธิ์ ธัญรัตน์ศรีสกุล และคณะ (2564) ที่ศึกษาเรื่องการปรับตัวภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนราชินีบูรณะ ที่พบว่า สิ่งที่ต้องเพิ่มเติมเข้ามาและมีผลกระทบต่อการเรียนเป็นอย่างมากในการเรียนคือสัญญาณอินเทอร์เน็ต

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่องภาพสะท้อนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ และเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ โดยเลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับการวิเคราะห์ตีความข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูล คือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จำนวน 20 คน

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากผลการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ จำนวน 20 คน ตอบจากวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1.1 สภาพการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ โดยจากผลการศึกษาพบประเด็นที่สำคัญ 3 ประเด็น ดังนี้

- 1) ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการเรียนออนไลน์จากอาจารย์ผู้สอน ได้แก่
  - สรุป จากการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์นักศึกษาทั้ง 5 สาขาวิชา จำนวนรวม 20 คน พบปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการเรียนออนไลน์จากอาจารย์ผู้สอน 5 ประเด็น ดังนี้
    - รูปแบบการสอนของอาจารย์ คือ การสอนที่มีลักษณะเป็นการบรรยายเพียงอย่างเดียว ไม่ให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียน เช่น การถามตอบ และการสอนของอาจารย์ที่ไม่มีการสรุปเนื้อหาท้ายชั่วโมงเรียนให้นักศึกษาเข้าใจ
    - อาจารย์ที่ไม่มีสื่อการสอน (power point) เอกสารประกอบการสอน คลิปวิดีโอประกอบการเรียน หรือมีสื่อการสอนแต่ไม่มีรายละเอียดทำให้นักศึกษาต้องฟังอาจารย์บรรยายและจดตาม ซึ่งหากนักศึกษาฟังไม่เข้าใจหรือจดตามที่อาจารย์บรรยายในชั่วโมงเรียนไม่ทันก็จะส่งผลทำให้เรียนไม่รู้เรื่อง
    - อุปกรณ์การสอนและสัญญาณอินเทอร์เน็ตของอาจารย์มีปัญหา เช่น ลำโพงไม่มีเสียง เปิดสื่อการสอนไม่ได้ เปิดคลิปวิดีโอมีแต่ภาพเสียงไม่มี สัญญาณอินเทอร์เน็ตขัดข้องเวลาอาจารย์บรรยายทำให้เสียงของอาจารย์ขาดๆหายๆและนักศึกษาฟังไม่รู้เรื่อง
    - อาจารย์ติดธุระมาสอนไม่ได้และมีการนัดสอนชดเชยภายหลัง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นช่วงเวลาเย็นหรือหัวค่ำนักศึกษาบางคนไม่สะดวกเรียนช่วงเวลานี้ เพราะบางคนทำงานหารายได้พิเศษระหว่างเรียน
    - อาจารย์ไม่ถนัดใช้เทคโนโลยีในการสอนออนไลน์ โดยเฉพาะอาจารย์ที่มีอายุจะพบปัญหามาก

ที่สุด

2) ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนออนไลน์จากนักศึกษา ได้แก่ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะต่อการเรียนออนไลน์ ได้แก่ ที่บ้านหรือหอพักเสียงดังทำให้นักศึกษาไม่มีสมาธิในการเรียน, ปัจจัยด้านอุปกรณ์การเรียนออนไลน์ที่ไม่พร้อมต่อการใช้งาน, ปัจจัยด้านสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่มีปัญหาหระหว่างเรียน, ปัจจัยด้านครอบครัว คือ ผู้ปกครองไม่เข้าใจว่าบุตรหลานเรียนออนไลน์เลยเรียกใช้งาน และปัจจัยจากตัวนักศึกษา ที่ไม่มีความรับผิดชอบ ไม่มีความกระตือรือร้น ไม่สนใจฟังที่อาจารย์บรรยาย และหลับในเวลาเรียน

3) สภาพการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในรายวิชาปฏิบัติพบว่า นักศึกษาไม่ค่อยมีความเข้าใจนักเมื่อเปรียบเทียบกับกรเรียนในห้องเรียนปกติ เนื่องจากการที่อาจารย์บรรยาย เปิดคลิปวิดีโอ หรือสาธิตแล้วให้นักศึกษาปฏิบัติตาม ผลลัพธ์ของชิ้นงานที่นักศึกษาทำก็ยังไม่ถูกต้องตามที่อาจารย์ต้องการ เพราะความไม่เข้าใจในเนื้อหาตั้งแต่เริ่มต้น ประกอบกับการไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนเลยส่งผลทำให้เกิดความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน

5.1.2 ความคิดเห็นของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ โดยจากผลการศึกษาพบประเด็นรายละเอียด ดังนี้

1) ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับข้อดีและข้อเสียของการเรียนออนไลน์ พบว่า ข้อดีของการเรียนออนไลน์ ได้แก่ ลดความเสี่ยงจากการติดโรคโควิด19, สะดวกสบายในการเรียน ได้แก่ ตื่นนอนแล้วสามารถเรียนได้เลย ไม่ต้องแต่งตัวชุดนักศึกษาเวลาเรียน ไม่ต้องเดินทางมาเรียนที่มหาวิทยาลัย, ประหยัดค่าใช้จ่าย ได้แก่ ค่าเช่าหอพัก ค่าเดินทาง ค่าน้ำมัน ค่ากิน และได้เรียนรู้การใช้แอปพลิเคชันต่างๆที่ใช้ในการเรียนออนไลน์ ส่วนข้อเสียของการเรียนออนไลน์ ได้แก่ เรียนไม่เข้าใจเหมือนการเรียนในห้องเรียนปกติ ด้วยปัญหาด้านสภาพแวดล้อม สัญญาณอินเทอร์เน็ต อุปกรณ์การเรียน เป็นต้น, ขาดประสบการณ์การใช้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัย เพราะไม่ได้ทำกิจกรรมกับเพื่อนและรุ่นพี่, ขาดการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์และนักศึกษาส่งผลต่อความเข้าใจในเนื้อหาการเรียนที่ไม่ดี และพื้นฐานการเรียนรู้ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ไม่มีประสิทธิภาพ, ปัญหาในการสอบออนไลน์เพราะสัญญาณอินเทอร์เน็ตติดขัด และการสอบออนไลน์ได้คะแนนน้อยกว่าการสอบในห้องเรียนปกติ, นักศึกษาขาดความรับผิดชอบต่อตนเอง เช่น หลับระหว่างเรียน หรือทำกิจกรรมอย่างอื่นระหว่างเรียน และวิชาที่ต้องใช้โปรแกรมเฉพาะ นักศึกษาไม่สามารถดาวน์โหลดโปรแกรมได้

2) ความคิดเห็นของนักศึกษาเปรียบเทียบระหว่างการเรียนในรูปแบบออนไลน์กับเรียนในรูปแบบปกติ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ชอบการเรียนในรูปแบบปกติคือการเรียนในห้องเรียนที่มหาวิทยาลัยมากกว่าการเรียนในรูปแบบออนไลน์ โดยให้เหตุผลว่า เพราะการเรียนปกติในห้องเรียนทำให้นักศึกษามีปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์ผู้สอนโดยตรงส่งผลทำให้นักศึกษาเข้าใจเนื้อหาการเรียนได้ดีกว่าการเรียนในรูปแบบออนไลน์, การเรียนปกติในห้องเรียนทำให้นักศึกษาได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน รุ่นพี่ และรุ่นน้อง, การเรียนปกติในห้องเรียนมีเครื่องอำนวยความสะดวกในการเรียนครบถ้วน, การเรียนปกติที่มหาวิทยาลัยนักศึกษาได้เข้าห้องสมุดมหาวิทยาลัยและสาขาวิชาเพื่ออ่านหนังสือและค้นคว้าเพิ่มเติม

3) ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับลักษณะการเรียนออนไลน์ที่ดี ซึ่งผลการศึกษาพบว่ามาจากปัจจัยทั้งตัวอาจารย์และนักศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- อาจารย์ ควรมีรูปแบบการสอนแบบถามตอบ การพูดที่กระชับเข้าใจง่าย มีกิจกรรมในชั่วโมง, ควรมีสื่อการสอนที่มีความน่าสนใจและทันสมัย, ควรมีเอกสารประกอบการสอนให้นักศึกษาก่อนเรียน, ควรให้นักศึกษาเปิดกล้องเพื่อกระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้นในการเรียน และสอนตามตารางสอนที่มหาวิทยาลัยจัดให้
- นักศึกษา ต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเอง, สถานที่เรียนต้องเงียบ, เมื่อเรียนเสร็จแล้วต้องทบทวนเนื้อหา, ถ้าไม่เข้าใจควรสอบถามอาจารย์ทันที และอุปกรณ์การเรียนและอินเทอร์เน็ตต้องพร้อม

ทั้งนี้ จากผลการศึกษาด้านอุปสรรคของการเรียนออนไลน์ที่มาจากตัวนักศึกษา ซึ่งได้แก่ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะต่อการเรียนออนไลน์ ปัจจัยด้านอุปกรณ์การเรียนออนไลน์ที่ไม่พร้อมต่อการใช้งาน ปัจจัยด้านสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่มีปัญหาระหว่างเรียน ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยจากตัวนักศึกษาที่ไม่มี ความรับผิดชอบ ปัจจัยเหล่านี้เป็นแรงผลักดันที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษา ซึ่งหากวิเคราะห์เชื่อมโยงกับแนวคิดการปรับตัวจะพบว่า ปัจจัยดังกล่าวเป็นทั้งแรงผลักดันภายนอก กล่าวคือ ความต้องการทางร่างกายที่ต้องการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่ดี และแรงผลักดันภายใน คือ ความต้องการความสำเร็จในการเรียนของนักศึกษา ตามที่ นิภา นิธยาน (2530) กล่าวว่า แรงผลักดันซึ่งมีอิทธิพลเกี่ยวข้องกับการปรับตัว 2 ประการคือ หนึ่ง แรงผลักดันภายนอก ได้แก่ ความต้องการของร่างกายที่ต้องการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้การดำเนินชีวิตของคนเราเป็นการปรับตัวให้เป็นไปตามความต้องการหรือข้อเรียกร้องของร่างกายเพื่อเพื่อให้ชีวิตดำรงอยู่ได้ด้วยดีในสภาพแวดล้อม ประการที่สองคือแรงผลักดันอันเกิดจากสภาพแวดล้อมของสังคมเกิดจากการที่มนุษย์ต้องอยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อม และจากการที่มนุษย์ต้องอยู่ร่วมกัน และผูกพันกับผู้อื่นในสังคมอยู่ตลอด และสอง แรงผลักดันภายใน เป็นผลของกระบวนการทางสังคมที่บุคคลนั้นได้เรียนรู้ในชีวิตที่ผ่านมา เช่น ความต้องการความรัก ความต้องการความสำเร็จ และการเป็นที่ยกย่องนับถือ

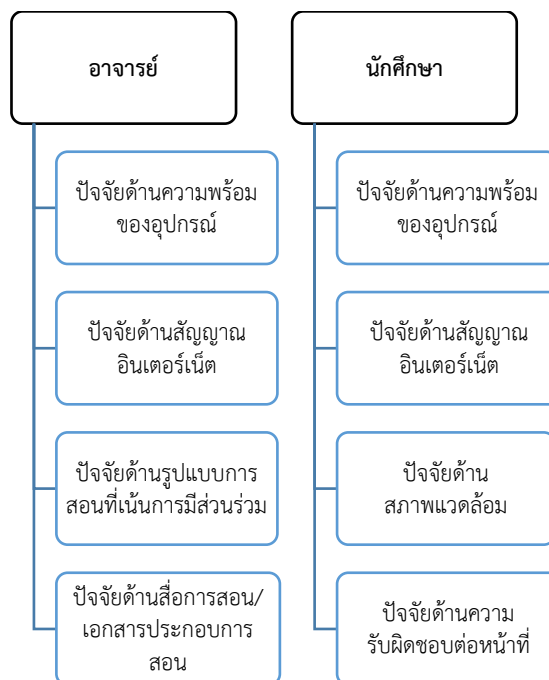
โดยจากผลการศึกษายังพบว่า ปัจจัยด้านสาเหตุที่มีอิทธิพลที่สุดที่ทำให้นักศึกษาปรับตัวในการเรียนออนไลน์ คือ สภาพแวดล้อมรอบตัวขณะเรียนออนไลน์ที่ไม่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นเสียงดัง ฝนตก หรือบุคคลในครอบครัว โดยแรกเริ่มเมื่อนักศึกษาเผชิญกับปัญหาดังกล่าว นักศึกษามีวิธีการจัดการกับปัญหาโดยตรง คือ การเผชิญหน้ากับปัญหาที่เกิดขึ้นก่อนคือทนเรียนอยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ แต่เมื่อนักศึกษาไม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักศึกษาจะเปลี่ยนวิธีการปรับตัวไปสู่การหลีกเลี่ยงจากปัจจัยที่เป็นปัญหา คือ การหาที่เรียนที่ปลอดจากสิ่งรบกวน ดังที่ ญัฐชยา สแตนตัน (2557) กล่าวว่า บุคคลจำเป็นต้องปรับตัวอยู่ตลอดชีวิตโดยวิธีการที่แตกต่างกันออกไป เพื่อรักษาสมดุลทางร่างกายและจิตใจไว้ในทางจิตวิทยาได้กล่าวถึงวิธีการปรับตัวที่บุคคลใช้กันอยู่นั้น สรุปเป็นแนวทางกว้างๆได้สองทาง คือ หนึ่ง การจัดการกับปัญหาโดยตรง ได้แก่ วิธีการเผชิญหน้าเป็นการเผชิญกับสถานการณ์ที่กดดันโดยตรง ด้วยการหาทางลดและขจัดปัญหาเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง ซึ่งอาจจะจัดการกับปัญหาโดยการฝึกฝนหรือเรียนรู้ทักษะต่างๆที่จำเป็นมากขึ้น หรือแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวที่ถูกต้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ และวิธีการหลีกเลี่ยง เป็นการหลีกเลี่ยงหรือหลบหนีจากสถานการณ์ที่เป็นปัญหา ซึ่งการหลบหนีจากปัญหานั้นอาจเกิดการไตร่ตรองอย่างรอบคอบแล้วหาไม่มีวิธีใดที่จะกำจัดปัญหานั้นได้ บุคคลจึงใช้การหลีกเลี่ยงหรือหลบหนีปัญหาเป็นวิธีการปรับตัวเพื่อแก้ไขปัญหาแทน

ส่วนผลการศึกษาด้านความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับลักษณะการเรียนออนไลน์ที่ดีที่นักศึกษาควรทำพบว่า ความรับผิดชอบตนเอง การทบทวนเนื้อหาหลังเรียน และการสอบถามอาจารย์ทันทีหากไม่เข้าใจเนื้อหาเป็นพฤติกรรมปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ของการเป็นนักศึกษาเพื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพของตนเองและเป็นการปรับตัวที่จะทำให้นักศึกษาได้รับประโยชน์จากการเรียนอย่างยั่งยืนที่สุด ดังที่ Andrew and Roy (1991 อ้างถึงในธิดา สมบูรณ์.2553) กล่าวว่า การปรับตัวด้านบทบาทหน้าที่ เป็นการปรับตัวเพื่อความมั่นคงทางสังคม เกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่ตามบทบาทที่ตนดำรงอยู่ในสังคม ซึ่งต้องเป็นไปตามความคาดหวังของสังคมเกี่ยวกับสิ่งที่บุคคลควรกระทำต่อผู้อื่นในสังคมตามตำแหน่งหน้าที่ในบทบาทของตน บุคคลจึงต้องมีการปรับตัวหรือแสดงบทบาทของตนให้เหมาะสม เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น ซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้สึกมั่นคงทางสังคมและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สุดท้าย ประเด็นความคิดเห็นของนักศึกษาเปรียบเทียบระหว่างการเรียนในรูปแบบออนไลน์กับเรียนในรูปแบบปกติ ที่พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ 17 คน จากทั้งหมด 20 คน ชอบการเรียนในรูปแบบปกติคือการเรียนในห้องเรียนที่มหาวิทยาลัยมากกว่าการเรียนในรูปแบบออนไลน์ เป็นทัศนคติที่ก่อตัวขึ้นจากประสบการณ์ ตามที่ นายสอนของพ่อ สกิดในดวงใจ (2561) กล่าวว่า ประสบการณ์ของคนที่มีต่อวัตถุสิ่งของย่อมเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้บุคคลต่าง ๆ ตีค่าสิ่งที่เขาได้มีประสบการณ์มาจะกลายเป็นทัศนคติได้ เช่น หากคนใดคนหนึ่งตั้งใจในฝีมือการทำอาหารของแม่ครัวร้านใดเขาอาจมีทัศนคติที่ดีต่อร้านนั้นและจะกลับไปใช้บริการอีกเสมอ ในทางกลับกันหากหรือผิดหวังครั้งใดครั้งหนึ่งก็อาจทำให้ทัศนคติเปลี่ยนไปในทางที่ไม่ดีจนทำให้ไม่กลับไปใช้บริการอีกเช่นกัน

5.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนออนไลน์ที่ดี

จากผลการศึกษาทั้งหมดในงานวิจัยเรื่องภาพสะท้อนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ พร้อมกับการอภิปรายผลงานวิจัยที่ได้ นำมาสู่ข้อสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนออนไลน์ที่ดีมีดังนี้

5.3 ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

5.3.1 งานวิจัยชิ้นนี้เก็บข้อมูลเฉพาะนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์เท่านั้น ข้อมูลที่ได้อาจไม่สะท้อนภาพรวมความคิดเห็นของนักศึกษาคณะอื่นที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ได้ ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรเก็บข้อมูลกับนักศึกษาคณะอื่นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนต่อไป

5.3.2 จากผลการศึกษาพบปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการเรียนออนไลน์จากอาจารย์ผู้สอน ได้แก่ อาจารย์บางท่านไม่ถนัดใช้เทคโนโลยีในการสอนออนไลน์ โดยเฉพาะอาจารย์ที่มีอายุจะพบปัญหามากที่สุด ดังนั้น มหาวิทยาลัยควรมีการจัดอบรมการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อการสอนออนไลน์ให้กับอาจารย์ผู้สอนเพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับอาจารย์ผู้สอน

5.3.3 จากผลการศึกษาพบปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการเรียนออนไลน์จากอาจารย์ผู้สอน ได้แก่ อาจารย์ติดธุระมาสอนไม่ได้และมีการนัดเรียนชดเชยช่วงเวลาเย็นหรือหัวค่ำ ซึ่งนักศึกษาบางคนไม่สะดวกเรียนช่วงเวลานี้ ดังนั้น การนัดเรียนชดเชยของอาจารย์ผู้สอนจึงควรคำนึงถึงความสะดวกของนักศึกษาเป็นหลัก

5.3.4 จากผลการศึกษาพบความคิดเห็นของนักศึกษา คือ การเรียนออนไลน์อาจารย์ควรให้นักศึกษาเปิดกล้องเพื่อกระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้นในการเรียน ดังนั้น หากมีการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ อาจารย์ผู้สอนควรให้นักศึกษาทุกคนเปิดกล้อง ยกเว้นนักศึกษาที่มีข้อจำกัดด้านอุปกรณ์

บรรณานุกรม

- กรรณิการ์ แสนสุภา และคณะ. (2563). บทความวิจัยเรื่องการปรับตัวของนักศึกษาในสถานการณ์โควิด-19. วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม) 2563.
- จิราภรณ์ ตั้งกิตติภาภรณ์. (2559). จิตวิทยาบุคลิกภาพและพฤติกรรมสุขภาพ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิตอารีย์ ยืนยง. (2556). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการปรับตัวของแรงงานไทยเพื่อก้าวสู่องค์การอาเซียนปี 2015. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด,
- ชนัญญา คำมินเศก. (2553). การรับรู้สื่อรณรงค์ Quit Line 1600 สายเลิกบุหรี่และความคิดเห็นของข้าราชการทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ดวงใจชนก พรธรา. (2565). บทความวิจัยเรื่องความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการเรียนในชั้นเรียนปกติและการเรียนออนไลน์แบบกะทันหันในช่วงการแพร่ระบาดของ COVID-19 วารสารภาษาปริทัศน์สถาบันภาษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฉบับที่ 37 (2565).
- ณัฐนิชา พลดาหาญ และคณะ. (2564). รูปแบบการสื่อสารแบบ New Normal ที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของประชาชนในยุคโควิด-19 อำเภอเมือง จังหวัดเลย. งานวิจัยนี้ได้รับทุนจากกองทุนสนับสนุนงานวิจัยของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ประจำปีงบประมาณ 2564.
- ณัฐชยา สแตนตัน. (2557). ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มต่อการปรับตัวของหญิงไทยที่สมรสกับชาวต่างชาติในจังหวัดขอนแก่น. ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ณัฐนิชา พลดาหาญ และคณะ. (2564). รายงานวิจัยเรื่องรูปแบบการสื่อสารแบบ New Normal ที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของประชาชนในยุคโควิด-19 อำเภอเมือง จังหวัดเลย งานวิจัยนี้ได้รับทุนจากกองทุนสนับสนุนงานวิจัยของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ประจำปีงบประมาณ 2564.
- เดือนเพ็ญ แบลิว. (2559). ทศนคติ ความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) กับภาพลักษณ์ขององค์การเครือซีเมนต์ไทย (SCG) ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์และบริการของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์นี้หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทั่วไปบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยสยาม.
- เดมศักดิ์ คทวนิช. (2546). จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ธนิศา สมบูรณ์. (2553). การตั้งเป้าหมายส่วนบุคคล ความสำเร็จในอาชีพ การปรับตัวหลังเกษียณ และความพึงพอใจ ในชีวิตของวุฒิสภาธนาคารสมอง ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธนพรรณ ทรัพย์ธนาคล. (2564). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนบทเรียนออนไลน์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- นิภา นิธยาน. (2530). การปรับตัวและบุคลิกภาพ จิตวิทยาเพื่อการศึกษาและชีวิต (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

- นิรนาถ ธาตุไชย. (2559) การปรับตัว ความคิดเชิงบวก และความสุขในการทำงานที่มีผลต่อ การเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของพนักงาน บริษัทปูนซีเมนต์นครหลวง จำกัด (มหาชน) จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นิศารัตน์ จิรรุ่งแสงสถิต. (2557). ทักษะคิดและส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจจองที่พักบนอินเทอร์เน็ตของนักท่องเที่ยวชาวไทยในกรุงเทพมหานคร.บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- นายสอนของพ่อ สถิตินดวงใจ. (2561). ทักษะคิดต่อประเภทของข่าวและความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพการสื่อสารของผู้รับสารที่ส่งผลต่อการปรับตัวเชิงกลยุทธ์ของ MANAGER ONLINE. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ปวีณา จารุศิริ. (2564). งานวิจัยเรื่องรูปแบบการเรียนการสอนและระบบการบริหารจัดการเรียนการสอนแบบฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) คณะศิลปศาสตรมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณเงินกองทุนเพื่อการวิจัยประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 คณะศิลปศาสตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- ประสูตร เดชสุวรรณ. (2563). การพัฒนาและผลลัพธ์การสอนเสริมส่วนปฏิบัติการแบบออนไลน์ในรายวิชาวิเคราะห์โครงข่ายไฟฟ้าเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนและสามารถใช้งานได้จริง. สาขาวิชาวิศวกรรม คณะวิศวกรรมศาสตร์อิเล็กทรอนิกส์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2542). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : บริษัท นานมีบุ๊คส์ จำกัด.
- วิทวัส จันทราภ. (2558). ปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยีและทัศนคติที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้เว็บไซต์สำเร็จรูปของผู้ประกอบการเครื่องสำอางในเขตกรุงเทพมหานคร. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2545). จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน.
- อรกานต์ สุนทรวโรจน์. (2561). ทักษะคิดของกลุ่มคนเจนวายต่อความตั้งใจใช้บริการห้องพักโฮสเทลในเขตกรุงเทพมหานคร. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ลักขณา สรวิวัฒน์. (2545). สุขวิทยาจิตและการปรับตัว. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- วราภรณ์ ตระกูลสุชัย. (2545). จิตวิทยาการปรับตัว. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- ลักขณา สรวิวัฒน์ (2545) สุขวิทยาจิตและการปรับตัว กรุงเทพฯ สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์
- วนิดา นาคีสังข์. (2564). กระบวนการขับเคลื่อนและการปรับตัวของชุมชนในการดำเนินงานด้านการศึกษาด้านเลือก: กรณีศึกษา ศูนย์การเรียนรู้หน้าวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการพัฒนาสังคม) คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พัชรียา สุตา. (2555). การรับรู้และทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อการซื้อสินค้าผ่าน QR Code ในเขตกรุงเทพมหานคร. ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- พรทิพย์ บุญนิพัทธ์.(2531).ทัศนคติ.กรุงเทพฯ, น.ไทยวัฒนาพานิช.
- ภิญโญ วงษ์ทอง. (2564). บทควมวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้ออนไลน์บนฐานวิถีชีวิตใหม่สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย. วารสารรัชต์ภาคย์ ปีที่ 15 ฉบับที่ 43 พฤศจิกายน – ธันวาคม 2564 - TCI กลุ่มที่ 1. มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปี 2564-2567.

- มนธิชา ทองหัตถา. (2564). บทความวิจัยเรื่องสภาพการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศโรงเรียนปากพั่น จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารละติจูด มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (2021) มกราคม-มิถุนายน 2564.
- มาลีวัล เลิศสาครศิริ และคณะ.(2564). บทความวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเรียนผ่านระบบออนไลน์ของนักศึกษาวิทยาลัยเซนต์หลุยส์ จากสถานการณ์โควิด-19. วารสารสุขภาพกับการจัดการสุขภาพ ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2564.
- เมธาสิทธิ์ ธัญรัตนศรีสกุล และคณะ. (2564). บทความวิจัยเรื่องการปรับตัวภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนราชินีบูรณะ. วารสารสังคมศาสตร์วิจัย ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2564) สำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- วิทยา วาโย, อภิรดี เจริญนุกูล, ฉัตรสุตา กานกายนต์ และจรรยา คนใหญ่. (2563). บทความวิจัยเรื่องการสอนแบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 : แนวคิดและการประยุกต์ใช้จัดการเรียนการสอน. วารสารศูนย์อนามัยที่ 9 ปีที่ 14 ฉบับที่ 34 พฤษภาคม-สิงหาคม 2563.
- สรค์ชัย แยมกระโทก และคณะ. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จทางการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา.
- สุนิษฐ์ สังขสูตร และจอมเดช ตรีเมฆ. (2564). การศึกษาความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อโควิด-19 ของมหาวิทยาลัยรังสิต. งานประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยรังสิตประจำปี 2564. วันที่ 30 เมษายน 2564 มหาวิทยาลัยรังสิต.
- สุรชาติ พุทธิมา และ ชโรชินี ชัยมินทร์.(2564). งานวิจัยเรื่องพฤติกรรมการเรียนแบบออนไลน์และความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนการสอนแบบออนไลน์ของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ภายใต้สถานการณ์การระบาดของโรค COVID-19. การประชุมวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ระดับชาติ ครั้งที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ “การขับเคลื่อนพหุวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน”.
- สุธิดา ปรีชาชนนท. (2561). การพัฒนาบทเรียนออนไลน์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ที่เน้นโครงงานเป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
- เสกสิทธิ์ ดวงคำ และภัทรนันท์ ทวดอาจ (2564) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยรูปแบบออนไลน์วิชาเคมีทั่วไปกรณีศึกษา นักศึกษาสาธารณสุขชุมชน ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.(2565).ประกาศกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เรื่องมาตรการและการเฝ้าระวังการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก :https://www.mhesi.go.th/images/Pusit2021/pdfs/CCF_000006.pdf

ไทยพีบีเอส.(2565).วันที่ไทยรู้จักCOVID-19.[ออนไลน์].เข้าถึงจาก:
<https://www.thaipbs.or.th/news/content/290347>.(สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2566).

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.(2565). ประกาศมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ เรื่องการจัดการเรียนการสอนและการสอบภายใต้สถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สำหรับภาคการศึกษา 2/2564. [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก : <https://academic.pcru.ac.th/songsermv1/data-edurules/211008135735.pdf>

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.(2565).ประกาศมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ เรื่องการจัดการเรียนการสอนและการสอบภายใต้สถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ด้วยมาตรการเข้มงวดสูงสุด สำหรับภาคการศึกษา 1/2564. [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก :
<https://academic.pcru.ac.th/songsermv1/data-edurules/210416160137.pdf>

สำนักสารนิเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2565). โควิดระลอกที่ 3. [ออนไลน์]. เข้าถึงจาก :
<https://pr.moph.go.th/?url=pr/detail/2/04/175969/>

การสัมภาษณ์

นักศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์. สัมภาษณ์โดยนักวิจัย เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2565

นักศึกษาสาขาวิชาศิลปกรรม. สัมภาษณ์โดยนักวิจัย เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2565

นักศึกษาสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. สัมภาษณ์โดยนักวิจัย เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2565

นักศึกษาสาขาวิชารัฐศาสตร์. สัมภาษณ์โดยนักวิจัย เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2565

นักศึกษาสาขาวิชาพัฒนาสังคม. สัมภาษณ์โดยนักวิจัย เมื่อวันที่ 21-23 กรกฎาคม 2565